

# REZULTATI ANALIZA OSTEOLošKE GRAĐE S NALAZIŠTA UDBINA II PROVEDENIH U RAZDOBLJU OD 85. DO 91. TJEDNA PROJEKTA

**Udbina – Sv. Jakov 2001.**

**1**

**Bez signature**

**Tafonomija:** kosti su vrlo dobro ušćuvane, svjetlo žute boje s tragovima oksidacije metala na križnoj kosti te 1. i 2. prsnom kralješku. Gracilne su s gustom trabekularnom kosti. Prisutni su slijedeći koštani elementi: čeona kost, obje tjemene kosti, zatiljna kost, obje sljepoočne kosti, obje jagodične kosti, gornja i donja čeljust, obje lopatice, obje ključne kosti, prsna kost, obje zdjelične kosti, križna kost, desna skočna kost, obje petne kosti, obje nadlaktične kosti, obje palčane kosti, obje lakatne kosti, obje bedrene kosti, obje goljениčne kosti, desna lisna kost, 6 vratnih, 12 prsnih i 5 slabinskih kralježaka te sva rebra.

**Spol:** ženski, na temelju: 1) morfologije zdjelične kosti koja pokazuje izrazito široki gornji veliki sjedni urez (incisura ischiadica major), i 2) morfologije donje čeljusti koja ima malu, špicastu bradu sa slabo izraženim tuberculum mentale i velikim kutom donje čeljusti.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 20 do 25 godina. Morfologija aurikularne ploštine na stražnjem dijelu lučnog grebena zdjelične kosti odgovara prvom stupnju po klasifikaciji Lovejoya i sur. (1985), što odgovara starosti od 20 do 25 godina.

**Zubi:** na gornjoj čeljusti desno prisutni su svi zubi; na lijevoj strani situacija je identična. Na desnoj strani donje čeljusti su prisutni svi zubi; na lijevoj strani situacija je identična. Hipoplastični defekti su prisutni na sjekutićima i očnjacima gornje čeljusti te očnjacima donje čeljusti. Ovi defekti morfološki se očituju kao plitki vodoravni utori koji opasuju krunu zuba. Prisutnost ovih defekata veže se uz pojavu jakih avitaminoza, neonatalne žutice, anemije, zaraznih bolesti ili kronične neishranjenosti.

**Patološke promjene:** nisu prisutne u ušćuvanom uzorku.

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** u ušćuvanom uzorku prisutan je fragment životinjske kosti.

## 2

**Udbina – Sv. Jakov 2001.****Kv. 6, osoba A**

**Tafonomija:** kosti su dobro ušćuvane, svjetlo žute boje. Robusne su s rijetkom trabekularnom kosti. Prisutni su slijedeći koštani elementi: čeona kost, lijeva sljepoočna kost, obje jagodične kosti, gornja čeljust, prsna kost, desna lopatica, desna zdjelična kost, lijeva skočna kost, obje nadlaktične kosti, lijeva palčana kost, lijeva lakatna kost, lijeva bedrena kost, lijeva goljenična kost, lijeva lisna kost, 2 prsna i 1 slabinski kralježak te 5 lijevih i 3 desna rebra.

**Spol:** muški, na temelju: 1) morfologije zdjelične kosti koja pokazuje izrazito uski gornji veliki sjedni urez, usko tijelo preponske kosti, široku zglobnu čašicu (acetabulum) i okomito orijentiranu bočnu kost, te 2) morfologije lubanje koja pokazuje zakošeno čelo i velike mastoideuse.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 45 do 50 godina. Morfologija aurikularne ploštine na stražnjem dijelu lučnog grebena zdjelične kosti odgovara šestom stupnju po klasifikaciji Lovejoya i sur. (1985), što odgovara starosti od 45 do 50 godina.

**Zubi:** prisutna je samo desna strana gornje čeljusti. U alveolama se nalaze oba pretkutnjaka i prvi kutnjak, dok su oba sjekutića i očnjak ispali postmortalno, a drugi i treći kutnjak nedostaju zajedno s alveolama. Uočen je karijes na drugom pretkutnjaku. Prisutna je blaga alveolarna resorpcija te blaga do umjerena abrazija okluzalnih ploština.

**Patološke promjene:** prisutan je blagi degenerativni osteoartritis (osteofiti) na 4. prsnom kralješku, obje proksimalne bedrene kosti te distalnoj lijevoj lakatnoj kosti. Degenerativni osteoartritis karakterizira progresivna pojava osteofita oko rubova zglobnih ploština. U uznapredovalim oblicima inače glatka zglobn površina razvija koštane nodule, porozitet ili eburnaciju. Ove promjene rezultat su mikrotrauma koje su posljedica svakodnevnih aktivnosti i razlikuju se od traumatskog artritisa koji nastaje kao posljedica prekida normalnog biomehaničkog funkcioniranja zgloba. Prisutna je koštana ankiloza 1. metatarzalne kosti i medijalne (1.) klinaste kosti uz zedebljanje i zarasli periostitis. Djeluje kao osteomijelitis koji je ili zarastao ili djelomično zarastao. Mogući uzročnik bi mogla biti ozljeda drugih kostiju stopala koje u uzorku nisu prisutne ili mekih tkiva. Schmorlovi defekti prisutni su na 8. prsnom kralješku. Schmorlovi defekti nastaju uslijed prolapsa intervertebralnog diska u tijela susjednih kralješka (Schmorl i Junghanns, 1971). Njihova prisutnost može biti idiopatska ili povezana s nizom uzročnika među kojima je najčešći prekomjerni, kontinuirani fizički rad.

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** nisu prisutne u ušćuvanom uzorku.

## 3

**Udbina – Sv. Jakov 2001.****Kv. 6, osoba B**

**Tafonomija:** kosti su loše ušćuvane, svjetlo žute boje. Izrazito su gracilne s gustom trabekularnom kosti. Prisutni su slijedeći koštani elementi: čeona kost, obje tjemene kosti,

desna jagodična kost, prsna kost, desna zdjelična kost, desna nadlaktična kost, desna lakatna kost, obje palčane kosti, desna bedrena kost, desna goljenična kost, desna lisna kost, jedan vratni, 1 prsni i 4 slabinska kralješka te 3 desna rebra.

**Spol:** radi se o kosturu djeteta.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 4,5 do 5,5 godina. Starost je određena na temelju kronologije nicanja i razvoja mliječnih i stalnih zubi.

**Zubi:** na donjoj čeljusti s lijeve strane prisutna su oba mliječna kutnjaka dok su oba mliječna sjekutića i očnjak ispali postmortalno.

**Patološke promjene:** uočena je blaga zarasla cribra orbitalia u desnoj orbiti. Cribra orbitalia se morfološki očituje po pojavi šupljikave kosti na gornjim svodovima orbita. Smatra se posljedicom anemije (Huss-Ashmore i sur., 1982).

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** u ušćivanom uzorku prisutan je fragment životinjske kosti.

## 4

**Udbina – Sv. Jakov 2003.**

**Kv. 7, dislocirane kosti iznad nogu groba 24**

**Tafonomija:** kosti su vrlo loše ušćuvane, svjetlo žute boje. Kosti su izrazito robusne s gustom trabekularnom kosti. Prisutni su slijedeći koštani elementi: čeona kost, obje tjemene kosti, zatiljna kost, obje sljepoočne kosti te obje bedrene kosti.

**Spol:** muški, na temelju morfologije lubanje koja pokazuje zakošeno čelo, hrapavo i jako razvijeno zatiljno područje i velike mastoideuse te opće robusnosti dugih kostiju.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 30 do 40 godina. Starost je određena na temelju gustoće trabekularne kosti, debljine kortikalne kosti, razvijenosti *lineae asperae* i prisutnosti degenerativnog osteoartritisa na zglobnim ploštinama.

**Zubi:** nisu prisutni u ušćivanom uzorku.

**Patološke promjene:** prisutan je blagi degenerativni osteoartritis (osteofiti) na distalnoj lijevoj bedrenoj kosti.

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** nisu prisutne u ušćivanom uzorku.

## 5

**Udbina – Sv. Jakov 2003.**

**Kv. 24**

**Grob iz šuta**

**Tafonomija:** kosti su dobro ušćuvane, svjetlo žute boje. Gracilne su s gustom trabekularnom kosti. Prisutni su slijedeći koštani elementi: čeona kost, obje tjemene kosti, zatiljna kost, obje sljepoočne kosti, lijeva jagodična kost, donja čeljust, obje lopatice, obje ključne kosti, prsna kost, obje zdjelične kosti, križna kost, obje nadlaktične kosti, obje palčane kosti, obje lakatne kosti, desna bedrena kost, 7 vratnih, 12 prsnih i 5 slabinskih kralježaka te 9 lijevih i 9 desnih rebara.

**Spol:** ženski, na temelju: 1) morfologije zdjelične kosti koja pokazuje izrazito široki gornji veliki sjedni urez (incisura ischiadica major), i 2) morfologije donje čeljusti koja ima malu, špicastu bradu sa slabo izraženim tuberculum mentale i velikim kutom donje čeljusti.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 35 do 40 godina. Morfologija aurikularne ploštine na stražnjem dijelu lučnog grebena zdjelične kosti odgovara četvrtom stupnju po klasifikaciji Lovejoya i sur. (1985), što odgovara starosti od 35 do 40 godina.

**Zubi:** čitava gornja čeljust nedostaje postmortalno, no prisutni su neki zubi koji se nalaze van alveola: desno su prisutni drugi sjekutić te oba pretkutnjaka; na lijevoj strani svi zubi osim drugog i trećeg kutnjaka. Na desnoj strani donje čeljusti su prisutni svi zubi osim prvog sjekutića i prvog pretkutnjaka koji su ispali postmortalno te trećeg kutnjaka koji nedostaje zajedno s alveolom; na lijevoj strani prisutni su svi zubi osim oba pretkutnjaka koji su ispali postmortalno i trećeg kutnjaka koji nedostaje zajedno s alveolom. Prisutna su dva karijesa i jedan apsces na desnoj strani donje čeljusti.

**Patološke promjene:** Schmorlovi defekti prisutni su na 8., 9., 10., 11. i 12. prsnom te 1., 3., 4. i 5. slabinskom kralješku.

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** nisu prisutne u ušćuvanom uzorku.

## 6

### Udbina – Sv. Jakov 2003.

#### Grob 9

**Tafonomija:** kosti su dobro ušćuvane, svjetlo žute boje. Robusne su s gustom trabekularnom kosti. Prisutni su slijedeći koštani elementi: čeona kost, obje tjemene kosti, zatiljna kost, obje sljepoočne kosti, obje jagodične kosti, gornja i donja čeljust, obje lopatice, obje ključne kosti, lijeva zdjelična kost, desna nadlaktična kost, lijeva palčana kost, lijeva lakatna kost, obje bedrene kosti, obje goljениčne kosti, 7 vratnih i 7 prsnih kralježaka te 11 lijevih i 8 desnih rebara.

**Spol:** muški, na temelju: 1) morfologije zdjelične kosti koja pokazuje izrazito uski gornji veliki sjedni urez, usko tijelo preponske kosti, široku zglobnu čašicu (acetabulum) i okomito orijentiranu bočnu kost, 2) morfologije lubanje koja pokazuje zakošeno čelo, hrapavo i jako razvijeno zatiljno područje i velike mastoideuse, i 3) morfologije donje čeljusti koja ima veliku, široku bradu s jako izraženim tuberculum mentale, širokim granama i gotovo okomitim kutom donje čeljusti.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 40 do 45 godina. Morfologija aurikularne ploštine na stražnjem dijelu lučnog grebena zdjelične kosti odgovara petom stupnju po klasifikaciji Lovejoya i sur. (1985), što odgovara starosti od 40 do 45 godina.

**Zubi:** na gornjoj čeljusti desno prisutni su prvi sjekutić, očnjak i prvi kutnjak dok je drugi sjekutić ispao postmortalno, a oba pretkutnjaka i drugi kutnjak zaživotno; na lijevoj strani prisutni su svi zubi osim prvog sjekutića koji je ispao postmortalno. Na desnoj strani donje čeljusti prisutni su svi zubi; na lijevoj strani su prisutni svi zubi osim drugog pretkutnjaka koji je ispao postmortalno i prvog kutnjaka koji je ispao zaživotno. Uočena su četiri karijesa i jedan apsces na lijevoj strani gornje čeljusti i jedan karijes na lijevoj strani donje čeljusti. Prisutna je jaka abrazija okluzalnih ploština anteriornih zubi na obje čeljusti.

**Patološke promjene:** uočene su dvije perimortalne traume: 1) na desnoj tjemennoj kosti (cca 70 mm posteriorno od koronalnog šava, 30 mm superiorno od skvamozalnog šava te 58 mm lateralno od sagitalnog šava) prisutna je masivna perimortalna posjekotina (slika 1); ispolirana površina posjekotine ima oblik slova C, duljine je 42 mm, a maksimalne širine 15 mm; udarac je zadan odozgo posteriorno prema dolje anteriorno te je prilikom vađenja instrumenta otkinut fragment kosti dimenzija 42×24 mm; uz sam posteriorni rub posjekotine prisutna je linija duljine 23 mm koja prati rub te bi mogla sugerirati o kakvom se oružju radi; 2) s medijalne strane, na proksimalnoj trećini desne goljenične kosti prisutna je perimortalna posjekotina koja je skinula sloj kortikalne kosti (slika 2); ispolirana površina je dimenzija 27×8 mm, a smjer udarca je odozdo prema gore. Prisutne su dvije antemortalne frakture: 1) loše zarasla fraktura (6.?) desnog rebra koja se očituje po kalusu i ne pokazuje znakove upalnog procesa; 2) na proksimalnom medijalnom kondilu desne goljenične kosti prisutna je linija frakture duljine 10 mm koja je davno zarasla, a praćena je blagim osteoartritisom (porozitet). Uočen je blagi zarasli periostitis na medijalnoj strani proksimalne trećine dijafize lijeve goljenične kosti. Prisutan je blagi degenerativni osteoartritis (osteofiti) na 7. i 8. prsnom kralješku. Schmorlovi defekti uočeni su na 5., 6., 7. i 8. prsnom kralješku.

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** nisu prisutne u ušćuванom uzorku.

**Slika 1.** Perimortalna posjekotina desne tjemenne kosti. Grob 9.



**Slika 2.** Perimortalna posjekotina desne goljenične kosti. Grob 9.



## 7

**Udbina – Sv. Jakov 2004.  
Grob 44**

**Tafonomija:** kosti su vrlo dobro ušćuvane, svjetlo žute boje s tragovima oksidacije metala na desnoj lopatici, lijevoj nadlaktičnoj kosti, falangama ruke (slika 3) te 3 rebra. Gracilne su s gustom trabekularnom kosti. Prisutni su slijedeći koštani elementi: čeona kost, obje tjemene kosti, zatiljna kost, obje sljepoočne kosti, lijeva jagodična kost, gornja i donja čeljust, obje lopatice, obje ključne kosti, prsna kost, obje zdjelične kosti, križna kost, desna skočna kost, lijeva petna kost, obje nadlaktične kosti, obje palčane kosti, obje lakatne kosti, obje bedrene kosti, obje goljениčne kosti, obje lisne kosti, 6 rebara s lijeve i 6 s desne strane te 6 vratnih, 9 prsnih i 3 slabinska kralješka.

**Spol:** ženski, na temelju: 1) morfologije zdjelične kosti koja pokazuje izrazito široki gornji veliki sjedni urez (incisura ischiadica major), i 2) morfologije donje čeljusti koja ima malu, špicastu bradu sa slabo izraženim tuberculum mentale i velikim kutom donje čeljusti.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 18 do 20 godina na temelju kronologije sraštanja dijafiza i epifiza dugih kostiju.

**Zubi:** na gornjoj čeljusti desno prisutan je prvi sjekutić, drugi pretkutnjak, prvi i drugi kutnjak dok su prvi pretkutnjak i treći kutnjak ispali postmortalno, a drugi sjekutić i očnjak nedostaju zajedno s alveolama; na lijevoj strani prisutni su prvi pretkutnjak i sva tri kutnjaka, dok su očnjak i drugi pretkutnjak ispali postmortalno, a oba sjekutića nedostaju zajedno s alveolama. Na desnoj strani donje čeljusti su prisutni svi zubi; na lijevoj strani prisutni su svi zubi osim trećeg kutnjaka koji je ispao postmortalno. Uočeno je pet karijesa: jedan na desnoj strani gornje čeljusti, jedan na lijevoj strani gornje čeljusti, jedan na desnoj strani donje čeljusti i dva na lijevoj strani donje čeljusti. Hipoplastični defekti su prisutni na očnjacima donje čeljusti. Zamijećena je blaga alveolarna resorpcija.

**Patološke promjene:** uočena je blaga zarasla cribra orbitalia u lijevoj orbiti. Blaga zarasla ektokranijalna poroznost prisutna je na obje tjemene i zatiljnoj kosti. Ektokranijalna se poroznost ponekad još naziva "kost u obliku narančine kore" jer se morfološki očituje po prisutnosti plitkih rupica oko bregme, sagitalnog šava i na zatiljnoj kosti (općenito pri vrhu svoda lubanje). Ektokranijalna poroznost prvi je put opisana kod mladih američkih vojnika koji su umrli kao ratni zarobljenici tijekom rata u Koreji (McKern i Stewart, 1957.). Kod tih osoba, pojava ektokranijalne poroznost povezana je s dugotrajnim i sustavnim izgladnjivanjem. Visoke učestalosti uočene su i kod američkih vojnika koji su poginuli tijekom opsade utvrde Snake Hill u ratu iz 1812 a za koje također postoje povijesni dokumenti koji svjedoče o neadekvatnoj prehrani (Owsley i sur., 1991.). Blagi aktivni periostitis zamijećen je na obje zdjelične kosti, anteriornoj strani dijafiza obje bedrene kosti, lateralnoj strani proksimalne trećine dijafize lijeve goljениčne kosti, obje lisne kosti te lijevoj petnoj kosti. Blagi zarasli periostitis prisutan je na medijalnoj strani dijafize desne goljениčne kosti.

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** nisu prisutne u ušćuvanom uzorku.

**Slika 3.** Tragovi oksidacije metala na falangama ruke. Grob 44.



8

**Udbina – Sv. Jakov 2004.**

**Dislocirana lubanja pored groba 44**

**Tafonomija:** kosti su loše ušćuvane, svjetlo žute boje. Robusne su s gustom trabekularnom kosti. Prisutni su slijedeći koštani elementi: čeona kost, obje tjemene kosti, zatiljna kost, obje sljepoočne kosti, obje jagodične kosti i gornja čeljust.

**Spol:** muški, na temelju morfologije lubanje koja pokazuje zakošeno čelo, hrapavo i jako razvijeno zatiljno područje i velike mastoideuse.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 25 do 35 godina na temelju abrazije okluzalnih ploština zuba.

**Zubi:** na gornjoj čeljusti desno prisutna su oba pretkutnjaka te prvi i drugi kutnjak, dok su oba sjekutića, očnjak i treći kutnjak ispali postmortalno; lijevo je situacija identična. Dva karijesa su prisutna na desnoj strani gornje čeljusti, a jedan na lijevoj strani gornje čeljusti.

**Patološke promjene:** prisutna je blaga zarasla cribra orbitalia. Na lubanji su prisutne 3 perimortalne traume: 1) na čeonoj kosti, 75 mm superiorno od superiornog ruba desne orbite nalazi se masivna perimortalna posjekotina koja se proteže od koronalnog šava do cca sredine čeone kosti, s tim da 4 mm prelazi na desnu tjemenu kost; posjekotina je dužine 73 mm (slika 4); superiorni rub je inicijalan s ispoliranim rubom dok je inferiorni rub grub i neravan te je prilikom vađenja instrumenta otkinut fragment kosti veličine 16×3 mm; udarac je zadan



odozgo - anteriorno prema dolje - posteriorno, odnosno, napadač je morao biti ispred i iznad žrtve; 2) na lijevoj tjemenoj kosti, 22 mm posteriorno od koronalnog šava i cca 40 mm superiorno od skvamosalnog šava nalazi se plitka perimortalna posjekotina koja je otprilike paralelna s koronalnim šavom; duljine je 15 mm, inferiorni rub je inicijalan; ova je posjekotina zadana odozgo - posteriorno prema dolje - anteriorno; 3) cca 47 mm posteriorno od druge posjekotine, nalazi se plitka perimortalna posjekotina duljine 18 mm; smjer udara je isti kao kod druge posjekotine, odnosno, inferiorni rub je inicijalan.

*Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:* nisu prisutni u ušćuvanom uzorku.

**Slika 4.** Perimortalna posjekotina desne tjemene kosti. Grob 9.



**9**

**Udbina – Sv. Jakov 2004.**

**Grob 49, osoba A**

*Tafonomija:* kosti su dobro ušćuvane, svjetlo žute boje. Kosti su robusne s rijetkom trabekularnom kosti. Prisutni su slijedeći koštani elementi: desna jagodična kost, donja čeljust, obje ključne kosti, desna lopatica, prsna kost, obje zdjelične kosti, lijevi iver, obje skočne kosti, desna petna kost, desna nadlaktična kost, obje palčane kosti, desna lakatna kost,

obje bedrene kosti, obje goljениčne kosti, obje lisne kosti, 8 rebara na lijevoj i 11 rebara na desnoj strani te 7 vratnih, 11 prsnih i 5 slabinskih kralježaka.

**Spol:** muški, na temelju morfologije donje čeljusti koja ima veliku, široku bradu s jako izraženim tuberculum mentale, širokim granama i gotovo okomitim kutom donje čeljusti te opće robusnosti dugih kostiju.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 45 do 50 godina. Morfologija aurikularne ploštine na stražnjem dijelu lučnog grebena zdjelične kosti odgovara šestom stupnju po klasifikaciji Lovejoya i sur. (1985), što odgovara starosti od 45 do 50 godina.

**Zubi:** prisutna je samo donja čeljust sa svim zubima. Uočena su dva karijesa na desnoj strani donje čeljusti. Zamijećena je blaga do umjerena abrazija okluzalnih ploština te umjerena do jaka alveolarna resorpcija.

**Patološke promjene:** blagi degenerativni osteoartritis (osteofiti) prisutan je na desnoj lopatici, desnoj distalnoj bedrenoj kosti, 3., 5. i 7. prsnom te 1., 2., 3. i 4. slabinskom kralješku. Umjereni degenerativni osteoartritis (osteofiti) prisutan je na 8., 9., 10. i 11. prsnom kralješku. Na srednjoj polovici dijafize lijeve ključne kosti nalazi se antemortalna loše zarasla fraktura koja se očituje po preklopu kosti, blagom inferiornom pomaku i blagom zaraslom periostitisu. Schmorlovi defekti prisutni su na 6., 7., 9., 10., 11. i 12. prsnom te 1., 2. i 3. slabinskom kralješku.

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** nisu prisutne u ušćivanom uzorku.

## 10

### Udbina – Sv. Jakov 2004.

#### Grob 49, osoba B

**Tafonomija:** kosti su loše ušćuvane, svjetlo žute boje. Kosti su gracilne s rijetkom trabekularnom kosti. Prisutni su slijedeći koštani elementi: obje tjemene kosti, lijeva sljepoočna kost, lijeva jagodična kost, donja čeljust, lijeva lopatica, lijeva zdjelična kost, lijeva bedrena kost, lijeva goljениčna kost, lijeva lisna kost te 6 lijevih i 6 desnih rebara.

**Spol:** radi se o kosturu djeteta.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 10 lunarnih mjeseci. Starost je određena na temelju duljine bedrene kosti.

**Zubi:** prisutan je samo fragment donje čeljusti, no krune zuba još nisu formirane.

**Patološke promjene:** prisutan je blagi aktivni generalizirani periostitis na rebrima, desnoj zdjeličnoj kosti, desnoj nadlaktičnoj kosti i desnoj bedrenoj kosti.

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** nisu prisutne u ušćivanom uzorku.

**11****Udbina – Sv. Jakov 2004.****Grob 49, dislocirano iznad zdjelice pokojnika in situ**

**Tafonomija:** kosti su vrlo loše ušćuvane, svijetlo žute boje. Robusne su s gustom trabekularnom kosti. Prisutni su slijedeći koštani elementi: čeona kost, obje tjemene kosti, obje sljepoočne kosti, obje jagodične kosti, gornja čeljust, lijeva petna kost, lijeva nadlaktična kost, jedno lijevo rebro i jedan prsni kralježak.

**Spol:** muški, na temelju morfologije lubanje koja pokazuje zakošeno čelo i velike mastoideuse te opće robusnosti prisutnih kostiju.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 35 do 40 godina. Starost je određena na temelju gustoće trabekularne kosti i abrazije okluzalnih ploština zubi.

**Zubi:** na gornjoj čeljusti na desnoj strani pristuni su svi zubi osim prvog sjekutića koji je ispao postmortalno, te prvog i trećeg kutnjaka koji su ispali zaživotno; na lijevoj strani prisutni su očnjak te prvi i drugi pretkutnjak dok su oba sjekutića ispala postmortalno, a sva tri kutnjaka zaživotno. Uočena su 3 karijesa: 1 na desnoj i 2 na lijevoj strani gornje čeljusti te 2 apscesa na desnoj strani gornje čeljusti. Zamijećena je blaga do umjerena abrazija okluzalnih ploština te umjerena alveolarna resorpcija.

**Patološke promjene:** nisu prisutne u ušćuvanom uzorku.

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** nisu prisutne u ušćuvanom uzorku.

**12****Udbina – Sv. Jakov 2004.****Grob 60**

**Tafonomija:** kosti su vrlo loše ušćuvane, svjetlo žute boje. Kostu su gracilne s rijetkom trabekularnom kosti. Prisutni su slijedeći koštani elementi: čeona kost, obje tjemene kosti, zatiljna kost, desna sljepoočna kost, donja čeljust, desna ključna kost, lijeva nadlaktična kost, lijeva lakatna kost, 7 rebara s lijeve i 7 s desne strane te 4 vratna kralješka.

**Spol:** radi se o kosturu djeteta.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 1 do 2 godine. Starost je određena na temelju kronologije nicanja i razvoja mliječnih i stalnih zubi.

**Zubi:** na donjoj čeljusti desno oba mliječna sjekutića i drugi kutnjak su ispali postmortalno, a mliječni očnjak i prvi kutnjak su u procesu rasta; čitava lijeva strana donje čeljusti nedostaje postmortalno.

**Patološke promjene:** nisu prisutne u ušćuvanom uzorku.

*Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:* nisu prisutne u ušćivanom uzorku.

## 13

**Udbina – Sv. Jakov 2004.**

### **Dislocirane kosti iz groba 61**

*Tafonomija:* kosti su dobro ušćuvane, svjetlo žute boje. Kosti su gracilne s rijetkom trabekularnom kosti. Prisutni su slijedeći koštani elementi: čeona kost, obje tjemene kosti, zatiljna kost, lijeva sljepoočna kost, desna jagodična kost, gornja i donja čeljust, lijeva lopatica, lijeva ključna kost, lijeva zdjelična kost, križna kost, lijeva skočna kost, obje nadlaktične kosti, obje palčane kosti, obje lakatne kosti, lijeva lisna kost, 7 rebara s lijeve i 5 s desne strane te 3 vratna, 4 prsna i 1 slabinski kralježak.

*Spol:* radi se o kosturu djeteta.

*Starost u trenutku smrti:* doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 2 do 3 godine. Starost je određena na temelju kronologije nicanja i razvoja mliječnih i stalnih zubi.

*Zubi:* desna strana gornje čeljusti u potpunosti nedostaje; na lijevoj strani prisutni su mliječni očnjak, oba kutnjaka, dok je drugi sjekutić ispao postmortalno, a prvi sjekutić nedostaje zajedno s alveolom. Na donjoj čeljusti desno prisutna su oba mliječna kutnjaka, dok su oba mliječna sjekutića i očnjak ispali postmortalno; lijevo su prisutni drugi mliječni sjekutić i oba mliječna kutnjaka, dok su prvi mliječni sjekutić i očnjak ispali postmortalno.

*Patološke promjene:* uočen je blagi aktivni periostitis na lijevoj sljepoočnoj kosti.

*Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:* nisu prisutne u ušćivanom uzorku.

## 14

**Udbina – Sv. Jakov 2004.**

### **Grob 101**

*Tafonomija:* kosti su vrlo dobro ušćuvane, svjetlo žute boje. Gracilne su s gustom trabekularnom kosti. Prisutni su slijedeći koštani elementi: čeona kost, obje tjemene kosti, zatiljna kost, obje sljepoočne kosti, obje jagodične kosti, gornja i donja čeljust, obje lopatice, lijeva ključna kost, prsna kost, obje zdjelične kosti, križna kost, lijevi iver, desna skočna kost, obje petne kosti, obje nadlaktične kosti, obje palčane kosti, desna lakatna kost, obje bedrene kosti, obje goljenične kosti, obje lisne kosti, 12 rebara s lijeve i 7 s desne strane te 7 vratnih, 12 prsnih i 5 slabinskih kralježaka.

*Spol:* ženski, na temelju: 1) morfologije zdjelične kosti koja pokazuje izrazito široki gornji veliki sjedni urez (incisura ischiadica major), i 2) morfologije donje čeljusti koja ima malu, špicastu bradu sa slabo izraženim tuberculum mentale i velikim kutom donje čeljusti.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 25 do 30 godina. Morfologija aurikularne ploštine na stražnjem dijelu lučnog grebena zdjelične kosti odgovara drugom stupnju po klasifikaciji Lovejoya i sur. (1985), što odgovara starosti od 25 do 30 godina.

**Zubi:** na gornjoj čeljusti desno prisutni su svi zubi; na lijevoj strani situacija je identična. Na desnoj strani donje čeljusti su prisutni svi zubi; na lijevoj strani situacija je identična.

**Patološke promjene:** nisu prisutne u ušćivanom uzorku.

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** nisu prisutne u ušćivanom uzorku.

## 15

### Udbina – Sv. Jakov 2004.

#### Grob 116

**Tafonomija:** kosti su dobro ušćuvane, svjetlo žute boje. Kosti su robusne s rijetkom trabekularnom kosti. Prisutni su slijedeći koštani elementi: čeona kost, obje tjemene kosti, zatiljna kost, obje sljepoočne kosti, obje jagodične kosti, gornja i donja čeljust, obje lopatice, obje ključne kosti, obje zdjelične kosti, križna kost, obje nadlaktične kosti, obje palčane kosti, obje lakatne kosti, obje bedrene kosti, lijeva goljenična kost, lijeva lisna kost, 8 rebra s lijeve i 11 s desne strane te 7 vratnih, 11 prsnih i 4 slabinska kralješka.

**Spol:** muški, na temelju: 1) morfologije zdjelične kosti koja pokazuje izrazito uski gornji veliki sjedni urez, usko tijelo preponske kosti, široku zglobnu čašicu (acetabulum) i okomito orijentiranu bočnu kost, 2) morfologije lubanje koja pokazuje zakošeno čelo, hrapavo i jako razvijeno zatiljno područje i velike mastoideuse, i 3) morfologije donje čeljusti koja ima veliku, široku bradu s jako izraženim tuberculum mentale, širokim granama i gotovo okomitim kutom donje čeljusti.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 45 do 50 godina. Morfologija aurikularne ploštine na stražnjem dijelu lučnog grebena zdjelične kosti odgovara šestom stupnju po klasifikaciji Lovejoya i sur. (1985), što odgovara starosti od 45 do 50 godina.

**Zubi:** na gornjoj čeljusti desno prisutna su oba pretkutnjaka te prvi i drugi kutnjak, dok su oba sjekutića i očnjak ispali postmortalno; na lijevoj strani prisutni su očnjak, drugi pretkutnjak i drugi kutnjak te prvi sjekutić koji se nalazi van alveole, dok je drugi sjekutić ispao postmortalno, a prvi pretkutnjak i prvi kutnjak zaživotno. Na desnoj strani donje čeljusti prisutan je očnjak, dok su drugi sjekutić i prvi pretkutnjak ispali postmortalno, a prvi sjekutić, drugi pretkutnjak te prvi i drugi kutnjak zaživotno; na lijevoj strani prisutni su očnjak, oba pretkutnjaka i drugi kutnjak, dok su oba sjekutića i prvi kutnjak ispali zaživotno. Uočeno je 6 karijesa: 2 na desnoj i 3 na lijevoj strani gornje čeljusti te 1 na lijevoj strani donje čeljusti. Prisutna su 4 apscesa: 1 na desnoj i 3 na lijevoj strani gornje čeljusti. Zamijećena je umjerena do jaka alveolarna resorpcija i umjerena abrazija okluzalnih ploština.

**Patološke promjene:** uočen je blagi degenerativni osteoartritis (osteofiti) na obje lopatice, desnom laktu, desnoj distalnoj palčanoj kosti, distalnoj lijevoj bedrenoj kosti, oba kuka, 5., 6.

i 7. vratnom, 2., 6., 8., 10., 11. i 12. prsnom te 2., 3. i 4. slabinskom kralješku. Schmorlovi defekti prisutni su na 6. i 7. prsnom te 2., 3. i 4. slabinskom kralješku. Prisutno je 8 antemortalnih fraktura: 1) na koronalnom šavu, 10 mm lateralno od bregme nalazi se plitka depresijska fraktura dimenzija 9×7 mm; rubovi frakture su zaobljeni, a dno je blago porozno; 2) na sagitalnom šavu, 52 mm posteriorno od bregme i 58 mm anteriorno od lambde prisutna je nešto veća i dublja depresijska fraktura dimenzija 14×12 mm, zaobljenih rubova i poroznog dna; 3) na polovici dijafize desne ključne kosti prisutna je fraktura koja se očituje po blagom preklopu kosti, bez tragova upalnog procesa; 4) loše zarasla fraktura srednje trećine dijafize lijeve lakatne kosti (*parry*), koja se očituje po preklopu kosti i angulaciji; 5) u istoj ravnini prisutna je i loše zarasla fraktura lijeve palčane kosti koja se također očituje po preklopu kosti, medijalnoj angulaciji i koštanim trnovima; 6) fraktura 6. ili 7. lijevog rebra; calus se tek nedavno počeo stvarati i dva dijela rebra još nisu srasla; nema tragova upalnog procesa; 7) dobro zarasla fraktura lijeve distalne palčane kosti (*Collesova* fraktura) koja se očituje po blagom posteriornom pomaku i blagom zaraslom periostitisu; 8) na distalnom dijelu treće metakarpalne kosti prisutne su 4 vrlo suptilne frakture duljine 2 do 6 mm; nema tragova upalnog procesa, a fraktura je vjerojatno u vezi s Collesovom frakturom.

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** u ušćivanom uzorku prisutne su životinjske kosti.

## 16

**Udbina – Sv. Jakov 2004.**

**Grob 119, dislocirane kosti oko groba**

**Tafonomija:** kosti su loše ušćuvane, svjetlo žute boje. Kosti su robusne s gustom trabekularnom kosti. Prisutni su slijedeći koštani elementi: lijeva lopatica, obje ključne kosti, obje nadlaktične kosti, desna palčana kost, lijeva lakatna kost, obje bedrene kosti, lijeva goljenična kost, obje lisne kosti, te 2 rebra s lijeve i 2 s desne strane.

**Spol:** muški, na temelju opće robusnosti dugih kostiju, debljine kortikalne kosti i razvijenosti mišićnih hvatišta.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 30 do 40 godina na temelju gustoće trabekularne kosti i razvijenosti *lineae asperae* na bedrenoj kosti.

**Zubi:** nisu prisutni u ušćivanom uzorku.

**Patološke promjene:** antemortalna fraktura uočena je na 5. ili 6. lijevom rebro, a očituje se po kalusu i ne pokazuje znakove upalnog procesa.

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** nisu prisutne u ušćivanom uzorku.

## 17

**Udbina – Sv. Jakov 2005.**

**Grob 120, unutar južnog aneksa**

**Tafonomija:** kosti su vrlo dobro ušćuvane, svjetlo žute boje s tragom oksidacije metala na posteriornoj strani desne zdjelične kosti. Robusne su s gustom trabekularnom kosti. Prisutni su slijedeći koštani elementi: čeona kost, obje tjemene kosti, zatiljna kost, obje sljepoočne kosti, obje jagodične kosti, fragment gornje čeljusti, donja čeljust, obje lopatice, obje ključne kosti, prsna kost, desna zdjelična kost, križna kost, lijeva skočna kost, obje petne kosti, obje nadlaktične kosti, obje lakatne kosti, obje palčane kosti, obje bedrene kosti, obje goljениčne kosti, obje lisne kosti, 6 vratnih, 2 prsna i 5 slabinskih kralježaka te 1 rebro na lijevoj strani.

**Spol:** muški, na temelju: 1) morfologije zdjelične kosti koja pokazuje izrazito uski gornji veliki sjedni urez, usko tijelo preponske kosti, široku zglobnu čašicu (acetabulum) i okomito orijentiranu bočnu kost, 2) morfologije lubanje koja pokazuje zakošeno čelo, hrapavo i jako razvijeno zatiljno područje i velike mastoideuse, i 3) morfologije donje čeljusti koja ima veliku, široku bradu s jako izraženim tuberculum mentale, širokim granama i gotovo okomitim kutom donje čeljusti.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 30 do 35 godina. Morfologija aurikularne ploštine na stražnjem dijelu lučnog grebena zdjelične kosti odgovara trećem stupnju po klasifikaciji Lovejoya i sur. (1985), što odgovara starosti od 30 do 35 godina.

**Zubi:** na desnoj strani gornje čeljusti prisutna su sva tri kutnjaka, dok svi ostali zubi nedostaju zajedno s alveolama; čitava lijeva strana gornje čeljusti postmortalno nedostaje, a prisutan je samo prvi sjekutić koji se nalazi van alveole. Na donjoj čeljusti desno prisutni su svi zubi, osim prvog sjekutića i drugog pretkutnjaka koji su ispali postmortalno; na lijevoj strani prisutni su svi zubi osim prvog sjekutića koji je ispao postmortalno. Uočena su dva karijesa: jedan na lijevoj i jedan na desnoj strani donje čeljusti. Uočena je umjerena alveolarna resorpcija.

**Patološke promjene:** prisutan je blagi zarasli periostitis na posteriornoj strani dijafize desne goljениčne kosti. Prisutan je fragment kosti s jakim upalnim procesom (osteomijelitisom) a moguće je da se radi o o desnoj lisnoj kosti. Uočena je antemortalna loše zarasla fraktura (najvjerojatnije) treće metakarpalne kosti koja je rezultirala preklopom kosti od cca 10 mm i angulacijom od 40°. Prisutna je blaga osifikacija apikalnog ligamenta na drugom vratnom kralješku.

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** nije prisutan u ušćuvanom uzorku.

## 18

**Udbina – Sv. Jakov 2005.**

**Grob 121**

**Tafonomija:** kosti su dobro ušćuvane, svjetlo žute boje s tragovima oksidacije na 12. prsnom kralješku. Kosti su robusne s relativno gustom trabekularnom kosti. Prisutni su slijedeći koštani elementi: gornja i donja čeljust, obje ključne kosti, obje lopatice, obje zdjelične kosti, križna kost, oba ivera, desna skočna kost, obje petne kosti, obje nadlaktične kosti, obje palčane kosti, obje lakatne kosti, obje bedrene kosti, obje goljениčne kosti, obje lisne kosti, 5 vratnih, 8 prsnih i 5 slabinskih kralježaka te 7 rebara na lijevoj i 4 na desnoj strani.

**Spol:** muški, na temelju: 1) morfologije zdjelične kosti koja pokazuje izrazito uski gornji veliki sjedni urez, usko tijelo preponske kosti, široku zglobovu čašicu (acetabulum) i okomito orijentiranu bočnu kost i 2) morfologije donje čeljusti koja ima veliku, široku bradu s jako izraženim tuberculum mentale, širokim granama i gotovo okomitim kutom donje čeljusti.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 40 do 45 godina. Morfologija aurikularne ploštine na stražnjem dijelu lučnog grebena zdjelične kosti odgovara petom stupnju po klasifikaciji Lovejoya i sur. (1985), što odgovara starosti od 40 do 45 godina.

**Zubi:** čitava desna strana gornje čeljusti u potpunosti nedostaje; na lijevoj strani su prisutni svi zubi (prvi se sjekutić nalazi van alveole) osim trećeg kutnjaka koji je ispao postmortalno. Na donjoj čeljusti desno prisutni su svi zubi osim oba sjekutića koji nedostaju zajedno s alveolama; na lijevoj strani prisutni su svi zubi osim prvog sjekutića koji je ispao postmortalno. Hipoplastični defekti su prisutni na očnjacima donje čeljusti. Uočena je blaga do umjerena abrazija okluzalnih ploština i blaga do umjerena alveolarna resorpcija.

**Patološke promjene:** blagi degenerativni osteoartritis (osteofiti) uočen je na oba acetabuluma i obje distalne bedrene kosti. Schmorlovi defekti prisutni su na 4., 5., 6., 7., 8. i 9. grudnom te 1. i 3. slabinskom kralješku. Desna goljenična kost i obje lisne kosti su blago vretenasto zadebljanje te je proces praćen blagim do umjerenim zaraslim periostitisom. Na lijevoj goljeničnoj kosti je prisutan blagi zarasli periostitis.

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** nisu prisutni u ušćivanom uzorku.

## 19

### Udbina – Sv. Jakov 2005.

#### Grob 122

**Tafonomija:** kosti su dobro ušćuvane, svjetlo žute boje. Robusne su s gustom trabekularnom kosti. Prisutni su slijedeći koštani elementi: čeonu kost, obje tjemene kosti, zatiljna kost, desna sljepoočna kost, obje jagodične kosti, gornja i donja čeljust, obje lopatice, obje ključne kosti, obje zdjelične kosti, križna kost, lijevi iver, obje nadlaktične kosti, obje lakatne kosti, obje palčane kosti, obje bedrene kosti, svi kralješci te 12 rebara na lijevoj i 10 na desnoj strani.

**Spol:** muški, na temelju: 1) morfologije zdjelične kosti koja pokazuje izrazito uski gornji veliki sjedni urez, usko tijelo preponske kosti, široku zglobovu čašicu (acetabulum) i okomito orijentiranu bočnu kost, 2) morfologije lubanje koja pokazuje zakošeno čelo, hrapavo i jako razvijeno zatiljno područje i velike mastoideuse, i 3) morfologije donje čeljusti koja ima veliku, široku bradu s jako izraženim tuberculum mentale, širokim granama i gotovo okomitim kutom donje čeljusti.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 25 do 30 godina. Morfologija aurikularne ploštine na stražnjem dijelu lučnog grebena zdjelične kosti odgovara drugom stupnju po klasifikaciji Lovejoya i sur. (1985), što odgovara starosti od 25 do 30 godina.



**Zubi:** na desnoj strani gornje čeljusti prisutni su svi zubi, osim očnjaka koji je ispao postmortalno i oba sjekutića koji nedostaju zajedno s alveolom; na lijevoj strani prisutni su oba pretkutnjaka i drugi kutnjak, dok su oba sjekutića i očnjak ispali postmortalno, a prvi kutnjak zaživotno. Na donjoj čeljusti desno prisutni su svi zubi, osim prvog kutnjaka koji je ispao zaživotno; na lijevoj strani situacija je identična. Uočen je jedan karijes na lijevoj strani gornje čeljusti i jedan apsces na lijevoj strani donje čeljusti. Hipoplastični defekti su prisutni na očnjacima donje čeljusti.

**Patološke promjene:** blagi degenerativni osteoartritis (osteofiti) uočen je na 8. i 9. prsnom kralješku. Schmorlovi defekti prisutni su na 3., 4., 5., 6., 7., 8., 9., 10., 11. i 12. prsnom te 2., 3., 4. i 5. slabinskom kralješku.

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** nisu prisutne u ušćivanom uzorku.

## 20

**Udbina – Sv. Jakov 2005.**

**Grob 123**

**Tafonomija:** kosti su dobro ušćuvane, svijetle boje. Robusne su s gustom trabekularnom kosti i dobro razvijenim korteksom. Prisutni su slijedeći koštani elementi: čeonja kost, obje tjemene kosti, zatiljna kost, obje sljepoočne kosti, lijeva jagodična kost, gornja i donja čeljust, obje lopatice, obje ključne kosti, obje zdjelične kosti, križna kost, desni iver, obje skočne kosti, obje petne kosti, obje nadlaktične kosti, obje palčane kosti, obje lakatne kosti, obje bedrene kosti, obje goljenične kosti, obje lisne kosti, 6 vratnih, 11 prsnih i 3 slabinska kralješka te 10 lijevih i 9 desnih rebara.

**Spol:** muški, na temelju: 1) morfologije zdjelične kosti koja pokazuje izrazito uski gornji veliki sjedni urez, usko tijelo preponske kosti, široku zglobovu čašicu (acetabulum) i okomito orijentiranu bočnu kost, 2) morfologije lubanje koja pokazuje zakošeno čelo, hrapavo i jako razvijeno zatiljno područje i velike mastoideuse, i 3) morfologije donje čeljusti koja ima veliku, široku bradu s jako izraženim tuberculum mentale, širokim granama i gotovo okomitom kutom donje čeljusti.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 35 do 40 godina. Morfologija aurikularne ploštine na stražnjem dijelu lučnog grebena zdjelične kosti odgovara četvrtom stupnju po klasifikaciji Lovejoya i sur. (1985), što odgovara starosti od 35 do 40 godina.

**Zubi:** na desnoj strani gornje čeljusti prisutni su svi zubi (drugi kutnjak se nalazi van alveole), osim trećeg kutnjaka koji nedostaje zajedno s alveolom; na lijevoj strani prisutan je očnjak, oba pretkutnjaka i prvi kutnjak, dok je drugi kutnjak ispao postmortalno, a oba sjekutića i treći kutnjak nedostaju zajedno s alveolama. Na donjoj čeljusti desno prisutna su oba pretkutnjaka i prvi kutnjak dok su oba sjekutića i očnjak ispali postmortalno, a drugi i treći kutnjak nedostaju zajedno s alveolom; na lijevoj strani prisutan je očnjak te prvi i drugi kutnjak, dok su oba sjekutića i drugi pretkutnjak ispali postmortalno, a prvi pretkutnjak nedostaje zajedno s alveolom. Uočena je blaga alveolarna resorpcija i umjerena abrazija anteriornih labijalnih ploština na gornjoj čeljusti te anteriornih bukalnih ploština na donjoj čeljusti što je posljedica pregriza.

**Patološke promjene:** uočen je blagi zarasli periostitis na desnoj goljeničnoj i lisnoj kosti te umjereni zarasli periostitis na lijevoj goljeničnoj i lisnoj kosti.

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** nisu prisutni u ušćivanom uzorku.

## 21

**Udbina – Sv. Jakov 2005.**

### Grob 124

**Tafonomija:** kosti su vrlo dobro ušćuvane, svijetle boje s tragovima oksidacije metala na falangama ruke. Robusne su s gustom trabekularnom kosti i dobro razvijenim korteksom. Prisutni su slijedeći koštani elementi: čeona kost, obje tjemene kosti, zatiljna kost, obje sljepoočne kosti, obje jagodične kosti, gornja čeljust, obje lopatice, obje ključne kosti, prsna kost, obje zdjelične kosti, križna kost, oba ivera, obje skočne kosti, obje petne kosti, obje nadlaktične kosti, obje palčane kosti, obje lakatne kosti, obje bedrene kosti, obje goljenične kosti, obje lisne kosti, 7 vratnih, 12 prsnih i 5 slabinskih kralježaka te 12 lijevih i 12 desnih rebara.

**Spol:** muški, na temelju: 1) morfologije zdjelične kosti koja pokazuje izrazito uski gornji veliki sjedni urez, usko tijelo preponske kosti, široku zglobnu čašicu (acetabulum) i okomito orijentiranu bočnu kost, i 2) morfologije lubanje koja pokazuje zakošeno čelo, hrapavo i jako razvijeno zatiljno područje i velike mastoideuse.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 25 do 30 godina. Morfologija aurikularne ploštine na stražnjem dijelu lučnog grebena zdjelične kosti odgovara drugom stupnju po klasifikaciji Lovejoya i sur. (1985), što odgovara starosti od 25 do 30 godina.

**Zubi:** na desnoj strani gornje čeljusti prisutni su svi zubi osim prvog sjekutića i očnjaka koji su ispali postmortalno; čitava lijeva strana gornje čeljusti u potpunosti nedostaje. Čitava donja čeljust nedostaje no u uzorku je prisutan prvi pretkutnjak s desne strane koji se nalazi van alveole. Uočena je blaga alveolarna resorpcija.

**Patološke promjene:** uočena je blaga zarasla cribra orbitalia. Blagi degenerativni osteroartritis (porozitet) prisutan je na obje glenoidne fosse, oba koljena te distalnoj lijevoj goljeničnoj kosti. Schmorlovi defekti su zamijećeni na 8., 9., 10., 11. i 12. prsnom kralješku. Na 5. metatarzalnoj kosti nalazi se antemortalna fraktura koja se očituje po kalusu, koštanom trnu te blagom zaraslom periostitisu.

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** nisu prisutni u ušćivanom uzorku.

## 22

**Udbina – Sv. Jakov 2005.**

### Grob 125

**Tafonomija:** kosti su parcijalno ušćuvane, svjetlo žute boje. Robusne su s gustom trabekularnom kosti. Prisutni su slijedeći koštani elementi: čeona kost, obje tjemene kosti,

zatiljna kost, obje sljepoočne kosti, desna jagodična kost, gornja i donja čeljust, obje lopatice, obje ključne kosti, prsna kost, lijeva zdjelična kost, obje nadlaktične kosti, 6 vratnih, 6 prsnih i 1 slabinski kralježak te 7 lijevih i 8 desnih rebara.

**Spol:** muški, na temelju: 1) morfologije zdjelične kosti koja pokazuje izrazito uski gornji veliki sjedni urez, usko tijelo preponske kosti, široku zglobnu čašicu (acetabulum) i okomito orijentiranu bočnu kost, i 2) morfologije lubanje koja pokazuje zakošeno čelo, hrapavo i jako razvijeno zatiljno područje i velike mastoideuse.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 30 do 40 godina. Starost je određena na temelju prisutnosti degenerativnih promjena na kostima, gustoće trabekularne kosti i obliteracije kranijalnih šavova.

**Zubi:** na gornjoj čeljusti na desnoj strani prisutni su svi zubi osim prvog sjekutića koji je ispao postmortalno; na lijevoj strani prisutni su prvi i drugi kutnjak te oba pretkutnjaka i prvi kutnjak koji se nalaze van alveole, dok oba sjekutića i očnjak nedostaju zajedno sa alveolom. Na donjoj čeljusti desno prisutni su svi zubi osim prvog sjekutića koji je ispao postmortalno; na lijevoj strani prisutna su oba pretkutnjaka te drugi i treći kutnjak, dok je očnjak ispao postmortalno, a oba sjekutića i prvi kutnjak zaživotno. Hipoplastični defekti prisutni su na očnjacima gornje i donje čeljusti. Uočena je blaga alveolarna resorpcija i blaga abrazija okluzalnih ploština zuba.

**Patološke promjene:** blagi degenerativni osteroartritis (osteofiti) prisutan je na desnoj glenoidnoj fossi. Schmorlovi defekti su zamijećeni na 5. prsnom i 1. slabinskom kralješku.

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** nisu prisutni u ušćivanom uzorku.

## 23

**Udbina – Sv. Jakov 2005.**

**Grob 126**

**Tafonomija:** kosti su dobro ušćuvane, svjetlo žute boje. Robusne su s gustom trabekularnom kosti. Prisutni su slijedeći koštani elementi: fragment desne tjemene kosti, desna lopatica, obje ključne kosti, obje zdjelične kosti, križna kost, oba ivera, obje petne kosti, obje nadlaktične kosti, obje palčane kosti, obje lakatne kosti, obje bedrene kosti, obje goljenične kosti, obje lisne kosti, 7 prsnih i 4 slabinska kralješka te 4 rebra na lijevoj i 5 na desnoj strani.

**Spol:** muški, na temelju: morfologije zdjelične kosti koja pokazuje izrazito uski gornji veliki sjedni urez, usko tijelo preponske kosti, široku zglobnu čašicu (acetabulum) i okomito orijentiranu bočnu kost te opće robusnosti dugih kostiju.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 30 do 35 godina. Morfologija aurikularne ploštine na stražnjem dijelu lučnog grebena zdjelične kosti odgovara trećem stupnju po klasifikaciji Lovejoya i sur. (1985), što odgovara starosti od 30 do 35 godina.

**Zubi:** nisu prisutni u ušćivanom uzorku.

**Patološke promjene:** Schmorlov defekt je prisutan na 3. prsnom kralješku. Uočena je spondiloliza na 5. slabinskom kralješku.

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** nisu prisutni u ušćuванom uzorku.

**24**

**Udbina – Sv. Jakov 2005.**

**Grob 127**

**Tafonomija:** kosti su vrlo loše ušćuvane, svjetlo žute boje. Kosti su gracilne s gustom trabekularnom kosti. Prisutne su samo obje goljениčne kosti.

**Spol:** radi se o kosturu djeteta.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 10 do 15 godina. Starost je određena na temelju sraštanja epifiza i dijafiza dugih kostiju.

**Zubi:** nisu prisutni u ušćuванom uzorku.

**Patološke promjene:** nisu prisutne u ušćuванom uzorku.

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** nisu prisutni u ušćuванom uzorku.

**25**

**Udbina – Sv. Jakov 2005.**

**Grob 128**

**Tafonomija:** kostur je parcijalno ušćuvan, svjetlo žute boje s oštećenjima na korteksu. Kosti su gracilne s gustom trabekularnom kosti. Prisutni su slijedeći koštani elementi: čeona kost, obje tjemene kosti, zatiljna kost, gornja čeljust, desna lopatica, obje skočne kosti, lijeva petna kost, obje nadlaktične kosti, obje palčane kosti, obje lakatne kosti, obje bedrene kosti, obje goljениčne kosti, lijeva lisna kost te 3 rebra s lijeve i 1 s desne strane.

**Spol:** radi se o kosturu djeteta.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 10,5 do 11,5 godina. Starost je određena na temelju kronologije nicanja i razvoja mliječnih i stalnih zuba te na temelju sraštanja epifiza i dijafiza dugih kostiju.

**Zubi:** čitava desna strana gornje čeljusti nedostaje postmortalno, a u uzorku je prisutan samo očnjak koji se nalazi izvan alveole; na lijevoj strani prisutni su očnjak, prvi pretkutnjak i prvi kutnjak, dok su oba sjekutića, drugi pretkutnjak i drugi kutnjak ispali postmortalno. Čitava donja čeljust nedostaje postmortalno, ali su u uzorku prisutni zubi koji se nalaze van alveola - na desnoj strani mliječni prvi kutnjak, trajni prvi pretkutnjak te prvi i drugi kutnjak; na lijevoj strani trajni prvi pretkutnjak te prvi i drugi kutnjak.

**Patološke promjene:** nisu prisutne u ušćuванom uzorku.

*Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:* nisu prisutne u ušćivanom uzorku.

## 26

**Udbina – Sv. Jakov 2005.**

### Grob 129

**Tafonomija:** kosti su vrlo dobro ušćuvane, svijetlo žute boje, robusne s gustom trabekularnom kosti i dobro razvijenim korteksom. Prisutni su slijedeći koštani elementi: čeona kost, obje tjemene kosti, zatiljna kost, obje sljepoočne kosti, obje jagodične kosti, gornja i donja čeljust, obje lopatice, obje ključne kosti, prsna kost, obje zdjelične kosti, križna kost, lijevi iver, desna skočna kost, lijeva petna kost, obje nadlaktične kosti, obje lakatne kosti, lijeva palčana kost, obje bedrene kosti, obje goljениčne kosti, obje lisne kosti, 7 vratnih 12 prsnih i 5 slabinskih kralježaka te 12 lijevih i 12 desnih rebara.

**Spol:** muški, na temelju: 1) morfologije zdjelične kosti koja pokazuje izrazito uski gornji veliki sjedni urez, usko tijelo preponske kosti, široku zglobnu čašicu (acetabulum) i okomito orijentiranu bočnu kost, 2) morfologije lubanje koja pokazuje zakošeno čelo, hrapavo i jako razvijeno zatiljno područje i velike mastoideuse, i 3) morfologije donje čeljusti koja ima veliku, široku bradu s jako izraženim tuberculum mentale, širokim granama i gotovo okomitim kutom donje čeljusti.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 50 do 55 godina. Morfologija aurikularne ploštine na stražnjem dijelu lučnog grebena zdjelične kosti odgovara sedmom stupnju po klasifikaciji Lovejoya i sur. (1985), što odgovara starosti od 50 do 55 godina.

**Zubi:** na gornjoj čeljusti na desnoj strani očnjak je ispao postmortalno, a svi ostali zubi zaživotno; na lijevoj strani drugi sjekutić i očnjak su ispali postmortalno, a svi ostali zubi zaživotno. Na donjoj čeljusti desno prisutni su svi zubi osim prvog sjekutića i prvog pretkutnjaka koji su ispali postmortalno; na lijevoj strani prisutni su svi zubi osim prvog sjekutića koji je ispao postmortalno i trećeg kutnjaka koji nije izrastao. Hipoplastični defekti su uočeni na očnjacima donje čeljusti. Primijećena je blaga alveolarna resorpcija.

**Patološke promjene:** prisutan je blagi degenerativni osteoartritis (osteofiti) na obje lopatice, oba ramena, oba lakta, oba kuka, oba koljena, lijevoj distalnoj goljениčnoj kosti, na 5., 6., 7., 8., 9., 10., 11. i 12. prsnom te 2., 3., 4. i 5. slabinskom kralješku. Blagi degenerativni osteoartritis (porozitet+osteofiti) prisutan je na lijevoj medijalnoj ključnoj kosti. Umjereni degenerativni osteoartritis (porozitet) prisutan je na desnoj superiornjoj zglobnoj ploštini 5. i 6. prsnog kralješka. Jaki degenerativni osteoartritis (porozitet+eburnacija) uočen je na desnoj superiornjoj zglobnoj ploštini 4. i 7. prsnog kralješka. Schmorlovi defekti prisutni su na 7., 8., 9., 10. i 12. prsnom te 2., 3., 4. i 5. slabinskom kralješku. Prisutno je šest antemortalnih fraktura: a) dobro zarasle frakture 1., 3., 6. i 11. desnog te 1. lijevog rebara; na lijevim rebrima vidljivi su blagi kalusi dok su na oba prva rebra kalusi jače naglašeni; nema znakova upalnog procesa; b) loše zarasla fraktura metakarpalne kosti koja se očituje po angulaciji, ali ne pokazuje znakove upalnog procesa.

*Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:* nisu prisutne u ušćivanom uzorku.

27

## Udbina – Sv. Jakov 2005. Grob 131

**Tafonomija:** kosti su vrlo dobro ušćuvane, svijetlo žute boje, robusne s relativno gustom trabekularnom kosti i dobro razvijenim korteksom. Prisutni su slijedeći koštani elementi: čeona kost, obje tjemene kosti, zatiljna kost, obje sljepoočne kosti, gornja i donja čeljust, obje lopatice, obje ključne kosti, prsna kost, obje zdjelične kosti, križna kost, obje nadlaktične kosti, obje lakatne kosti, obje palčane kosti, obje bedrene kosti, lijeva goljenična kost, lijeva lisna kost, 4 vratna, 10 prsnih i 5 slabinskih kralježaka te 7 lijevih i 10 desnih rebara.

**Spol:** muški, na temelju: 1) morfologije zdjelične kosti koja pokazuje izrazito uski gornji veliki sjedni urez, usko tijelo preponske kosti, široku zglobnu čašicu (acetabulum) i okomito orijentiranu bočnu kost, 2) morfologije lubanje koja pokazuje zakošeno čelo, hrapavo i jako razvijeno zatiljno područje i velike mastoideuse, i 3) morfologije donje čeljusti koja ima veliku, široku bradu s jako izraženim tuberculum mentale, širokim granama i gotovo okomitim kutom donje čeljusti.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 40 do 45 godina. Morfologija aurikularne ploštine na stražnjem dijelu lučnog grebena zdjelične kosti odgovara petom stupnju po klasifikaciji Lovejoya i sur. (1985), što odgovara starosti od 40 do 45 godina.

**Zubi:** na gornjoj čeljusti na desnoj strani prisutni su svi zubi osim očnjaka koji je ispao postmortalno, prvog kutnjaka koji je ispao zaživotno i trećeg kutnjaka koji nije izrastao; na lijevoj strani prisutni su svi zubi osim kutnjaka koji nedostaju zajedno s alveolama. Na donjoj čeljusti desno prisutni su svi zubi osim prvog sjekutića i drugog kutnjaka koji su ispali postmortalno i trećeg kutnjaka koji je ispao zaživotno; na lijevoj strani prisutni su drugi sjekutić, očnjak i prvi pretkutnjak dok je prvi sjekutić ispao postmortalno, a svi ostali zubi zaživotno. Prisutna su 3 karijesa: 1 na desnoj i 1 na lijevoj strani gornje čeljusti te 1 na desnoj strani donje čeljusti. Hipoplastični defekti su uočeni na prvim sjekutićima i očnjacima gornje čeljusti. Primijećena je blaga alveolarna resorpcija.

**Patološke promjene:** prisutne su 3 perimortalne traume: 1) perimortalna posjekotina nalazi se na acromionu desne lopatice; posjekotina je odvojila velik dio kosti, duljine je 31 mm; 2) perimortalna posjekotina je na 4. vratnom kralješku odvojila fragment kosti veličine 17×3 mm na samom anteriornom dijelu inferiorne zglobove ploštine; 3) perimortalna posjekotina je na 6. vratnom kralješku odvojila fragment kosti veličine 21×15 mm na posteriornom dijelu superiorne desne zglobove ploštine. U slučaju 2. i 3. posjekotine radi se o istom udarcu. Schmorlovi defekti prisutni su na 7., 8., 9., 10., 11. i 12. prsnom te 1. i 3. slabinskom kralješku.

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** nisu prisutne u ušćuvanom uzorku.

## 28

**Udbina – Sv. Jakov 2005.**

**Grob 132, osoba A**

**Tafonomija:** kosti su vrlo dobro ušćuvane, svjetlo žute boje s oštećenjem korteksa i tragovima oksidacije metala na lijevoj palčanoj i lakatnoj kosti. Kosti su gracilne s gustom trabekularnom kosti. Prisutni su slijedeći koštani elementi: čeona kost, obje tjemene kosti, zatiljna kost, obje sljepoočne kosti, lijeva jagodična kost, gornja i donja čeljust, obje lopatice, obje zdjeljene kosti, desni iver, obje skočne kosti, obje petne kosti, obje nadlaktične kosti, obje lakatne kosti, obje palčane kosti, obje bedrene kosti, obje goljjenične kosti, obje lisne kosti, 6 vratnih i 7 prsnih kralježaka te 10 lijevih i 7 desnih rebara.

**Spol:** ženski, na temelju: 1) morfologije zdjeljene kosti koja pokazuje izrazito široki gornji veliki sjedni urez (incisura ischiadica major), i 2) morfologije donje čeljusti koja ima malu, špicastu bradu sa slabo izraženim tuberculum mentale i velikim kutom donje čeljusti.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 30 do 35 godina. Morfologija aurikularne ploštine na stražnjem dijelu lučnog grebena zdjeljene kosti odgovara trećem stupnju po klasifikaciji Lovejoya i sur. (1985), što odgovara starosti od 30 do 35 godina.

**Zubi:** na gornjoj čeljusti na desnoj strani prisutni su svi zubi osim prvog kutnjaka koji je ispao postmortalno; na lijevoj strani prisutni su svi zubi osim trećeg kutnjaka koji je ispao postmortalno. Na donjoj čeljusti desno prisutni su svi zubi; na lijevoj strani situacija je identična. Uočena je blaga alveolarna resorpcija.

**Patološke promjene:** prisutna je blaga zarašla ektokranijalna poroznost na čeonoj, obje tjemene i zatiljnoj kosti.

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** nisu prisutne u ušćuvanom uzorku.

## 29

**Udbina – Sv. Jakov 2005.**

**Grob 132, osoba B**

**Tafonomija:** kosti su dobro ušćuvane, svjetlo žute boje. Robusne su s rijetkom trabekularnom kosti. Prisutni su slijedeći koštani elementi: čeona kost, obje tjemene kosti, zatiljna kost, obje sljepoočne kosti, gornja i donja čeljust, obje lopatice, obje ključne kosti, obje skočne kosti, desna nadlaktična kost, desna palčana kost, lijeva bedrena kost, 2 vratna, 7 prsnih i 1 slabinski kralježak te 10 lijevih i 7 desnih rebara.

**Spol:** muški, na temelju: 1) morfologije lubanje koja pokazuje zakošeno čelo, hrapavo i jako razvijeno zatiljno područje i velike mastoideuse, i 2) morfologije donje čeljusti koja ima veliku, široku bradu s jako izraženim tuberculum mentale, širokim granama i gotovo okomitim kutom donje čeljusti.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 45 do 50 godina. Starost je određena na temelju prisutnosti degenerativnih promjena, gustoće trabekularne kosti, stupnja obliteracije kranijalnih šavova i istrošenosti okluzalnih ploština zubi.

**Zubi:** čitava desna strane gornje čeljusti nedostaje postmortalno; na lijevoj strani sva tri kutnjaka nedostaju zajedno s alveolama dok su svi ostali zubi ispali zaživotno. Na donjoj čeljusti desno prisutan je treći kutnjak, dok je drugi sjekutić ispao postmortalno, prvi sjekutić zaživotno, a svi ostali zubi nedostaju zajedno s alveolama; na lijevoj strani prisutni su očnjak, prvi pretkutnjak i drugi kutnjak, dok je drugi sjekutić ispao postmortalno, a svi ostali zubi zaživotno. Uočen je jedan karijes na desnoj strani donje čeljusti te dva alveolarna apcesa na lijevoj strani gornje čeljusti. Hipoplastični defekti su primijećeni na očnjacima donje čeljusti. Prisutna je umjerena abrazija okluzalnih ploština zuba i jaka alveolarna resorpcija.

**Patološke promjene:** uočen je blagi degenerativni osteoartritis (osteofiti) na desnoj lopatici te 4., 10. i 12. prsnom kralješku. Schmorlovi defekti prisutni su na 10., 11. i 12. prsnom kralješku. Zamijećena je blaga zarasla ektokranijalna poroznost na obje tjemene i zatiljnoj kosti.

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** nisu prisutne u ušćivanom uzorku.

## 30

### Udbina – Sv. Jakov 2005.

#### Grob 132, osoba C

**Tafonomija:** kosti su vrlo loše ušćuvane, svjetlo žute boje. Robusne su s gustom trabekularnom kosti. Prisutni su slijedeći koštani elementi: gornja čeljust, obje ključne kosti, desna zdjelična kost, križna kost, desna nadlaktična kost, desna lakatna kost, desna bedrena kost, lijeva goljenična kost, desna lisna kost i 1 slabinski kralježak.

**Spol:** muški, na temelju morfologije zdjelične kosti koja pokazuje izrazito uski gornji veliki sjedni urez, usko tijelo preponske kosti, široku zglobnu čašicu (acetabulum) i okomito orijentiranu bočnu kost te opće robusnosti dugih kostiju.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 18 do 25 godina. Starost je određena na temelju kronologije sraštanja epifiza i dijafiza dugih kostiju.

**Zubi:** na desnoj strani gornje čeljusti prisutni su očnjak te prvi i drugi kutnjak dok su svi ostali zubi ispali postmortalno. Zamijećena je blaga alveolarna resorpcija.

**Patološke promjene:** nisu prisutne u ušćivanom uzorku.

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** nisu prisutne u ušćivanom uzorku.



## 31

**Udbina – Sv. Jakov 2005.  
Grob 133, osoba A**

**Tafonomija:** kosti su vrlo dobro ušćuvane, svjetlo žute boje. Robusne su s gustom trabekularnom kosti. Prisutni su slijedeći koštani elementi: čeona kost, obje tjemene kosti, zatiljna kost, obje sljepoočne kosti, obje jagodične kosti, gornja i donja čeljust, obje lopatice, obje ključne kosti, obje zdjelične kosti, križna kost, oba ivera, desna skočna kost, obje petne kosti, obje nadlaktične kosti, obje lakatne kosti, obje palčane kosti, obje bedrene kosti, obje goljenične kosti, desna lisna kost, 6 vratnih, 12 prsnih i 5 slabinskih kralježaka te 12 rebara na lijevoj i 11 na desnoj strani.

**Spol:** muški, na temelju: 1) morfologije zdjelične kosti koja pokazuje izrazito uski gornji veliki sjedni urez, usko tijelo preponske kosti, široku zglobnu čašicu (acetabulum) i okomito orijentiranu bočnu kost, 2) morfologije lubanje koja pokazuje zakošeno čelo, hrapavo i jako razvijeno zatiljno područje i velike mastoideuse, i 3) morfologije donje čeljusti koja ima veliku, široku bradu s jako izraženim tuberculum mentale, širokim granama i gotovo okomitim kutom donje čeljusti.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 17 do 19 godina. Starost je određena na temelju kronologije sraštanja epifiza i dijafiza dugih kostiju.

**Zubi:** na gornjoj čeljusti desno prisutni su svi zubi osim prvog sjekutića koji je ispao postmortalno i trećeg kutnjaka koji je u procesu rasta; lijevo su prisutni svi zubi (prvi kutnjak se nalazi izvan alveole) osim drugog i trećeg kutnjaka koji nedostaju zajedno s alveolama. Na desnoj strani donje čeljusti prisutni su svi zubi; na lijevoj strani situacija je identična. Prisutan je jedan karijes na desnoj strani gornje čeljusti. Hipoplastični defekti su uočeni na sjekutićima i očnjacima gornje čeljusti te očnjacima donje čeljusti.

**Patološke promjene:** prisutna je blaga zarašla cribra orbitalia. Schmorlovi defekti su uočeni na 7., 8., 9., 10., 11. i 12. prsnom te 1., 2., 3. i 4. slabinskom kralješku. Na distalnoj epifiziji lijeve palčane kosti, distalnom dijelu lijeve metakarpalne kosti, distalnom dijelu 2., 3. i 4. proksimalne falange ruku, na distalnom dijelu dvije proksimalne falange stopala te na distalnoj falangi stopala prisutne su lezije bubrežastog oblika, zaobljenih rubova i sklerotičnog dna. Nema tragova upalnog procesa. Najvjerojatnije se radi o osteochondritis dissecansu.

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** nisu prisutne u ušćuvanom uzorku.

## 32

**Udbina – Sv. Jakov 2005.  
Grob 133, osoba B**

**Tafonomija:** kosti su vrlo loše i parcijalno ušćuvane, svjetlo žute boje. Robusne su s gustom trabekularnom kosti. Prisutni su slijedeći koštani elementi: desna jagodična kost, gornja i donja čeljust, lijeva lopatica, obje lakatne kosti i 1 prsni kralježak.

**Spol:** muški, na temelju morfologije donje čeljusti koja ima veliku, široku bradu s jako izraženim tuberculum mentale, širokim granama i gotovo okomitim kutom donje čeljusti i opće robusnosti dugih kostiju.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 40 do 45 godina na temelju istrošenosti okluzalnih ploština zuba i gustoće trabekularne kosti.

**Zubi:** prisutna je samo desna strana gornje čeljusti: prisutni su svi zubi osim drugog i trećeg kutnjaka koji nedostaju zajedno s alveolama. Čitava donja čeljust nedostaje u potpunosti: prisutni su samo prvi sjekutić i očnjak s desne strane i nalaze se van alveola. Uočen je 1 karijes na desnoj strani donje čeljusti. Hipoplastični defekti su primijećeni na očnjacima gornje i donje čeljusti. Prisutna je umjerena alveolarna resorpcija i umjerena abrazija okluzalnih ploština zubi.

**Patološke promjene:** blagi do umjereni degenerativni osteoartritis (osteofiti) prisutan je na lijevoj lopatici. Na desnoj jagodičnoj kosti prisutno je izbočenje kosti veličine 18×9 mm praćeno blagim porozitetom.

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** nisu prisutne u ušćivanom uzorku.

### 33

#### Udbina – Sv. Jakov 2005.

#### Grob 134, osoba A

**Tafonomija:** kosti su vrlo dobro ušćuvane, svjetlo žute boje. Robusne su s rijetkom trabekularnom kosti. Prisutni su slijedeći koštani elementi: čeona kost, obje tjemene kosti, zatiljna kost, obje sljepoočne kosti, obje jagodične kosti, gornja i donja čeljust, obje lopatice, obje ključne kosti, obje zdjelične kosti, križna kost, desni iver, obje skočne kosti, obje petne kosti, obje nadlaktične kosti, obje lakatne kosti, obje palčane kosti, obje bedrene kosti, obje goljenične kosti, obje lisne kosti, 6 vratnih, 9 prsnih i 5 slabinskih kralježaka te 8 rebara na lijevoj i 11 na desnoj strani.

**Spol:** muški, na temelju: 1) morfologije zdjelične kosti koja pokazuje izrazito uski gornji veliki sjedni urez, usko tijelo preponske kosti, široku zglobnu čašicu (acetabulum) i okomito orijentiranu bočnu kost, 2) morfologije lubanje koja pokazuje zakošeno čelo, hrapavo i jako razvijeno zatiljno područje i velike mastoideuse, i 3) morfologije donje čeljusti koja ima veliku, široku bradu s jako izraženim tuberculum mentale, širokim granama i gotovo okomitim kutom donje čeljusti.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 45 do 50 godina. Morfologija aurikularne ploštine na stražnjem dijelu lučnog grebena zdjelične kosti odgovara šestom stupnju po klasifikaciji Lovejoya i sur. (1985), što odgovara starosti od 45 do 50 godina.

**Zubi:** na gornjoj čeljusti na desnoj strani prisutni su svi zubi osim drugog sjekutića i očnjaka koji su ispali postmortalno, drugog kutnjaka koji je ispao zaživotno i trećeg kutnjaka koji nedostaje zajedno s alveolom; na lijevoj strani prisutna su oba sjekutića i očnjak dok je prvi pretkutnjak ispao postmortalno, a drugi pretkutnjak te prvi i drugi kutnjak zaživotno. Na

donjoj čeljusti desno prisutni su svi zubi osim drugog kutnjaka koji je ispao postmortalno te prvog i trećeg kutnjaka koji su ispali zaživotno; na lijevoj strani prisutni su svi zubi osim prvog kutnjaka koji je ispao postmortalno i trećeg kutnjaka koji je ispao zaživotno. Uočena je jaka alveolarna resorpcija i jaki kalkulus te blaga abrazija okluzalnih ploština.

**Patološke promjene:** blagi degenerativni osteoartritis (osteofiti) prisutan je na desnoj proksimalnoj nadlaktičnoj kosti, desnom acetabulumu, 5. i 6. vratnom, 11. prsnom te 1., 2., 3., 4. i 5. slabinskom kralješku. Jaki degenerativni osteoartritis (eburnacija) uočen je na 2. i 3. vratnom kralješku. Blagi zarasli periostitis zamijećen je na distalnoj polovici dijafize lateralnog dijela lijeve goljenične kosti te obje lisne kosti. Blagi aktivni periostitis nalazi se na desnoj strani donje čeljusti te na medijalnoj strani proksimalne trećine dijafize lijeve goljenične kosti. Schmorlovi defekti prisutni su na 5., 10., 11. i 12. prsnom te 1., 2., 3. i 4. slabinskom kralješku.

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** nisu prisutne u ušćivanom uzorku.

## 34

### Udbina – Sv. Jakov 2005.

#### Grob 134, osoba B

**Tafonomija:** kosti su loše i parcijalno ušćuvane, svjetlo žute boje. Robusne su s rijetkom trabekularnom kosti. Prisutni su slijedeći koštani elementi: obje zdjelične kosti, križna kost, desni iver, obje skočne kosti, obje petne kosti, obje lakatne kosti, obje palčane kosti, obje bedrene kosti, obje goljenične kosti, obje lisne kosti, 2 prsna i 5 slabinskih kralježaka.

**Spol:** muški, na temelju morfologije zdjelične kosti koja pokazuje izrazito uski gornji veliki sjedni urez, usko tijelo preponske kosti, široku zglobovu čašicu (acetabulum) i okomito orijentiranu bočnu kost te opće robusnosti dugih kostiju.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 50 do 55 godina. Morfologija aurikularne ploštine na stražnjem dijelu lučnog grebena zdjelične kosti odgovara sedmom stupnju po klasifikaciji Lovejoya i sur. (1985), što odgovara starosti od 50 do 55 godina.

**Zubi:** nisu prisutni u ušćivanom uzorku.

**Patološke promjene:** blagi degenerativni osteoartritis (osteofiti) prisutan je na obje proksimalne bedrene kosti, oba koljena te 11. i 12. prsnom kralješku. Umjereni degenerativni osteoartritis (osteofiti) prisutan je na obje proksimalne lakatne kosti, 1., 2., 3., 4. i 5. slabinskom kralješku. Jaki degenerativni osteoartritis (eburnacija) uočen je na desnoj proksimalnoj i distalnoj palčanoj kosti, desnom acetabulumu te na distalnom dijelu falange ruke. Poliartikularne artritične promjene u obliku osteofita na laktovima, kukovima, koljenima, zglobovima ruke te na metatarzalnom dijelu stopala i u obliku eburnacije na desnoj distalnoj palčanoj kosti, proksimalnoj lijevoj palčanoj kosti i distalnoj proksimalnoj falangi ruke upućuju na reumatski artritis. Na 5. i 6. lijevom rebru zamijećene su antemortalne frakture koje su rezultirale blagim kalusom bez znakova upalnog procesa.

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** nisu prisutni u ušćivanom uzorku.

## 35

**Udbina – Sv. Jakov 2005.****Grob 136**

**Tafonomija:** kosti su vrlo dobro ušćuvane, svjetlo žute boje. Robusne su s rijetkom trabekularnom kosti. Prisutni su slijedeći koštani elementi: čeona kost, obje tjemene kosti, zatiljna kost, obje sljepoočne kosti, obje jagodične kosti, gornja i donja čeljust, obje lopatice, obje ključne kosti, obje zdjelične kosti, križna kost, obje nadlaktične kosti, obje lakatne kosti, obje palčane kosti, obje bedrene kosti, obje goljениčne kosti, obje lisne kosti, 7 vratnih, 6 prsnih i 1 slabinski kralježak te 10 rebara na lijevoj i 9 na desnoj strani.

**Spol:** muški, na temelju: 1) morfologije zdjelične kosti koja pokazuje izrazito uski gornji veliki sjedni urez, usko tijelo preponske kosti, široku zglobnu čašicu (acetabulum) i okomito orijentiranu bočnu kost, 2) morfologije lubanje koja pokazuje zakošeno čelo, hrapavo i jako razvijeno zatiljno područje i velike mastoideuse, i 3) morfologije donje čeljusti koja ima veliku, široku bradu s jako izraženim tuberculum mentale, širokim granama i gotovo okomitim kutom donje čeljusti.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 45 do 50 godina. Morfologija aurikularne ploštine na stražnjem dijelu lučnog grebena zdjelične kosti odgovara šestom stupnju po klasifikaciji Lovejoya i sur. (1985), što odgovara starosti od 45 do 50 godina.

**Zubi:** na gornjoj čeljusti na desnoj strani prisutni su očnjak i prvi pretkutnjak, dok drugi sjekutić nije izrastao, a svi ostali zubi su ispali zaživotno; na lijevoj strani prisutni su prvi sjekutić i očnjak, drugi sjekutić nije izrastao, oba pretkutnjaka i prvi kutnjak su ispali zaživotno, a drugi i treći kutnjak nedostaju zajedno s alveolom. Na donjoj čeljusti desno prisutni su svi zubi osim drugog pretkutnjaka koji je ispao postmortalno te sva tri kutnjaka koji su ispali zaživotno; na lijevoj strani prisutni su svi zubi osim prvog sjekutića i sva tri kutnjaka koji su ispali zaživotno. Uočeno je 6 karijesa: 1 na lijevoj strani gornje čeljusti, 4 na desnoj i 1 na lijevoj strani donje čeljusti. Uočen je i 1 apsces na desnoj strani gornje čeljusti. Uočena je jaka alveolarna resorpcija te umjerena do jaka abrazija okluzalnih ploština.

**Patološke promjene:** blagi degenerativni osteoartritis (osteofiti) prisutan je na obje lopatice, oba acetabuluma i oba koljena. Blagi degenerativni osteoartritis (osteofiti+porozitet) nalazi se na obje distalne lakatne kosti, 4., 5. i 6. vratnom te 3. slabinskom kralješku. Blagi aktivni periostitis nalazi se na obje goljениčne kosti i lijevoj lisnoj kosti. Schmorlov defekt prisutan je na 7. prsnom kralješku. Antemortalna loše zarasla fraktura nalazi se na proksimalnoj trećini lijeve lisne kosti koja se očituje po kalusu i blagom zaraslom periostitisu.

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** nisu prisutni u ušćuvanom uzorku.

## 36

**Udbina – Sv. Jakov 2005.  
Grob 137, osoba A**

**Tafonomija:** kosti su dobro ušćuvane, svjetlo žute boje. Robusne su s rijetkom trabekularnom kosti. Prisutni su slijedeći koštani elementi: čeona kost, obje tjemene kosti, zatiljna kost, obje sljepoočne kosti, lijeva jagodična kost, gornja i donja čeljust, obje lopatice, obje ključne kosti, obje zdjelične kosti, križna kost, oba ivera, obje skočne kosti, obje petne kosti, obje nadlaktične kosti, obje lakatne kosti, obje palčane kosti, obje bedrene kosti, obje goljenične kosti, obje lisne kosti, 1 vratni i 2 prsna kralješka te 2 rebra na lijevoj i 6 na desnoj strani.

**Spol:** muški, na temelju: 1) morfologije zdjelične kosti koja pokazuje izrazito uski gornji veliki sjedni urez, usko tijelo preponske kosti, široku zglobnu čašicu (acetabulum) i okomito orijentiranu bočnu kost, 2) morfologije lubanje koja pokazuje zakošeno čelo, hrapavo i jako razvijeno zatiljno područje i velike mastoideuse, i 3) morfologije donje čeljusti koja ima veliku, široku bradu s jako izraženim tuberculum mentale, širokim granama i gotovo okomitim kutom donje čeljusti.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 45 do 50 godina. Morfologija aurikularne ploštine na stražnjem dijelu lučnog grebena zdjelične kosti odgovara šestom stupnju po klasifikaciji Lovejoya i sur. (1985), što odgovara starosti od 45 do 50 godina.

**Zubi:** na gornjoj čeljusti na desnoj strani prisutni su svi zubi osim prvog pretkutnjaka te prvog i drugog kutnjaka koji su ispali zaživotno; čitava lijeva strana gornje čeljusti nedostaje postmortalno. Na donjoj čeljusti desno prisutni su svi zubi osim prvog sjekutića je ispao postmortalno te trećeg kutnjaka koji je ispao zaživotno; na lijevoj strani prisutni su svi zubi osim kutnjaka koji su ispali zaživotno. Uočena su 4 karijesa: 1 na desnoj strani gornje čeljusti i 3 na desnoj strani donje čeljusti. Uočena je jaka abrazija okluzalnih ploština.

**Patološke promjene:** blagi degenerativni osteoartritis (osteofiti) prisutan je na desnom ramenu, desnoj distalnoj lakatnoj kosti i 7. vratnom kralješku. Blagi degenerativni osteoartritis (osteofiti+porozitet) nalazi se na obje medijalne i lateralne strane ključne kosti, desnom koljenu te oba acetabuluma. Antemortalna loše zarasla fraktura nalazi se na 5. ili 6. desnom rebro te se očituje po preklopu kosti za cca 40 mm bez tragova upalnog procesa. Inferiorno od slušnog otvora na obje sljepoočne kosti uočena je koštana egzostoza veličine 15×8 mm koja se očituje po poroznoj kosti.

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** nisu prisutni u ušćuvanom uzorku.

## 37

**Udbina – Sv. Jakov 2005.  
Grob 137, osoba B**

**Tafonomija:** kosti su loše ušćuvane, svjetlo žute boje. Izrazito su gracilne s relativno gustom trabekularnom kosti. Prisutni su slijedeći koštani elementi: čeona kost, obje tjemene kosti, zatiljna kost, obje sljepoočne kosti, lijeva jagodična kost, donja čeljust, desna lopatica, obje

ključne kosti, obje zdjelične kosti, obje nadlaktične kosti, desna palčana kost, desna lakatna kost, obje bedrene kosti, obje goljenične kosti, obje lisne kosti, 7 prsnih i 1 slabinski kralježak te 4 lijeva rebra.

**Spol:** ženski, na temelju: 1) morfologije zdjelične kosti koja pokazuje izrazito široki gornji veliki sjedni urez (incisura ischiadica major), i 2) morfologije donje čeljusti koja ima malu, špicastu bradu sa slabo izraženim tuberculum mentale i velikim kutom donje čeljusti.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 35 do 40 godina. Morfologija aurikularne ploštine na stražnjem dijelu lučnog grebena zdjelične kosti odgovara četvrtom stupnju po klasifikaciji Lovejoya i sur. (1985), što odgovara starosti od 35 do 40 godina.

**Zubi:** čitava gornja čeljust u potpunosti nedostaje, a u uzorku su prisutni prvi sjekutić i drugi pretkutnjak s lijeve strane i nalaze se van alveola. Na donjoj čeljusti desno prisutna su oba pretkutnjaka, dok su oba sjekutića i očnjak ispali postmortalno, a sva tri kutnjaka zaživotno; lijevo su oba sjekutića i očnjak ispali postmortalno, a oba pretkutnjaka i sva tri kutnjaka zaživotno.

**Patološke promjene:** nisu prisutne u ušćivanom uzorku.

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** nisu prisutne u ušćivanom uzorku.

## 38

**Udbina – Sv. Jakov 2005.**

**Grob 138**

**Tafonomija:** kosti su loše ušćuvane, svijetle boje s oštećenjima na vanjskom korteksu. Gracilne su s gustom trabekularnom kosti. Prisutni su slijedeći koštani elementi: donja čeljust, desna lopatica, obje zdjelične kosti, križna kost, obje skočne kosti, obje petne kosti, obje nadlaktične kosti, obje palčane kosti, obje lakatne kosti, desna bedrena kost, obje goljenične kosti, obje lisne kosti, 3 prsna i 2 slabinska kralješka, 6 rebara s desne i 4 rebra s lijeve strane.

**Spol:** radi se o kosturu djeteta.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 11,5 do 12,5 godina. Starost je određena na temelju kronologije nicanja i razvoja mliječnih i stalnih zubi.

**Zubi:** prisutna je samo desna strana donje čeljusti - prisutni su drugi sjekutić, očnjak i oba pretkutnjaka, dok je prvi sjekutić ispao postmortalno, a kutnjaci nedostaju zajedno s alveolom.

**Patološke promjene:** nisu prisutne u ušćivanom uzorku.

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** nisu prisutni u ušćivanom uzorku.

## 39

**Udbina – Sv. Jakov 2005.  
Grob 139**

**Tafonomija:** kosti su dobro ušćuvane, svjetlo žute boje. Robusne su s rijetkom trabekularnom kosti. Prisutni su slijedeći koštani elementi: čeona kost, obje tjemene kosti, zatiljna kost, obje sljepoočne kosti, obje jagodične kosti, gornja i donja čeljust, obje lopatice, obje ključne kosti, prsna kost, obje zdjelične kosti, obje nadlaktične kosti, obje lakatne kosti, obje palčane kosti, desna bedrena kost, 7 vratnih, 11 prsnih i 5 slabinskih kralježaka te 10 rebara na lijevoj i 8 na desnoj strani.

**Spol:** muški, na temelju: 1) morfologije zdjelične kosti koja pokazuje izrazito uski gornji veliki sjedni urez, usko tijelo preponske kosti, široku zglobovu čašicu (acetabulum) i okomito orijentiranu bočnu kost, 2) morfologije lubanje koja pokazuje zakošeno čelo, hrapavo i jako razvijeno zatiljno područje i velike mastoideuse, i 3) morfologije donje čeljusti koja ima veliku, široku bradu s jako izraženim tuberculum mentale, širokim granama i gotovo okomitim kutom donje čeljusti.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 40 do 45 godina. Morfologija aurikularne ploštine na stražnjem dijelu lučnog grebena zdjelične kosti odgovara šestom stupnju po klasifikaciji Lovejoya i sur. (1985), što odgovara starosti od 40 do 45 godina.

**Zubi:** na gornjoj čeljusti na desnoj strani prisutni su prvi kutnjak te drugi sjekutić, očnjak i oba pretkutnjaka koji se nalaze van alveola, prvi sjekutić nedostaje zajedno s alveolom, a drugi i treći kutnjak su ispali zaživotno; na lijevoj strani prisutni su svi zubi osim sjekutića koji su ispali postmortalno. Na donjoj čeljusti desno prisutni su svi zubi osim drugog kutnjaka koji je ispao zaživotno; na lijevoj strani prisutni su svi zubi. Hipoplastični defekti su prisutni na očnjacima gornje čeljusti. Uočena je blaga alveolarna resorpcija te blaga abrazija okluzalnih ploština.

**Patološke promjene:** blagi degenerativni osteoartritis (osteofiti) prisutan je na obje lopatice. Schmorlovi defekti prisutni su na 6., 7., 8., 9., 10., 11. i 12. prsnom te 1., 2., 3., 4. i 5. slabinskom kralješku. Na lijevom kondilu donje čeljusti nalazi se mali litički defekt veličine 7×3 mm. Rubovi su zaobljeni, a dno porozno. Defekt podsjeća na osteochondritis dissecans.

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** nisu prisutne u ušćuvanom uzorku.

## 40

**Udbina – Sv. Jakov 2005.  
Grob 140**

**Tafonomija:** kosti su dobro ušćuvane, svijetle boje, s tragovima oksidacije metala na lijevoj lakatnoj kosti. Gracilne su s gustom trabekularnom kosti. Prisutni su slijedeći koštani elementi: obje tjemene kosti, zatiljna kost, obje sljepoočne kosti, obje jagodične kosti, gornja i donja čeljust, obje lopatice, obje ključne kosti, prsna kost, obje zdjelične kosti, desna skočna kost, lijeva petna kost, obje nadlaktične kosti, obje lakatne kosti, obje palčane kosti, obje

bedrene kosti, obje goljениčne kosti, obje lisne kosti, 6 vratnih i 2 prsna kralješka te 8 rebara na lijevoj i 7 na desnoj strani.

**Spol:** radi se o kosturu djeteta.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 12 do 15 godina. Starost je određena na temelju kronologije nicanja i razvoja mliječnih i stalnih zuba.

**Zubi:** na gornjoj čeljusti na desnoj strani prisutni su očnjak i prvi pretkutnjak te drugi pretkutnjak, a prvi i drugi kutnjak se nalaze izvan alveola, dok su prvi i drugi sjekutić ispali postmortalno; na lijevoj strani prisutni su svi zubi (s tim da se drugi pretkutnjak, prvi i drugi kutnjak nalaze izvan alveola) osim drugog sjekutića koji je još u procesu rasta. Na donjoj čeljusti desno prisutni su svi zubi osim trećeg kutnjaka koji nije izrastao; na lijevoj strani situacija je identična. Hipoplastični defekti su prisutni na očnjacima donje čeljusti.

**Patološke promjene:** nisu prisutne u ušćivanom uzorku.

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** nisu prisutni u ušćivanom uzorku.

## 41

### Udbina – Sv. Jakov 2005.

#### Grob 141

**Tafonomija:** kosti su dobro ušćivane, svijetle boje, s tragovima oksidacije metala na falangi ruke. Gracilne su s gustom trabekularnom kosti. Prisutni su slijedeći koštani elementi: čeona kost, obje tjemene kosti, zatiljna kost, obje sljepoočne kosti, obje jagodične kosti, gornja i donja čeljust, obje lopatice, obje ključne kosti, lijeva skočna kost, lijeva petna kost, obje nadlaktične kosti, desna lakatna kost, desna palčana kost, obje bedrene kosti, obje goljениčne kosti, obje lisne kosti, 4 vratna, 2 prsna i 1 slabinski kralježak te 6 rebara na lijevoj i 5 na desnoj strani.

**Spol:** radi se o kosturu djeteta.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 4,5 do 5,5 godina. Starost je određena na temelju kronologije nicanja i razvoja mliječnih i stalnih zubi.

**Zubi:** na gornjoj čeljusti na desnoj strani prisutni su mliječni drugi sjekutić, očnjak, prvi i drugi kutnjak, dok je prvi sjekutić ispao postmortalno, a oba trajna sjekutića i prvi kutnjak su u procesu rasta; na lijevoj strani prisutni su svi mliječni zubi i prvi trajni kutnjak koji se nalazi van alveole, dok su oba trajna sjekutića još u procesu rasta. Na donjoj čeljusti desno prisutni su svi mliječni zubi osim prvog sjekutića koji nedostaje zajedno s alveolom, a oba trajna sjekutića su još u procesu rasta; na lijevoj strani prisutni su svi mliječni zubi i prvi trajni kutnjak osim drugog sjekutića koji nedostaje zajedno s alveolom, a oba trajna sjekutića su još u procesu rasta.

**Patološke promjene:** nisu prisutne u ušćivanom uzorku.

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** nisu prisutni u ušćivanom uzorku.



## 42

**Udbina – Sv. Jakov 2005.  
Grob 142, osoba A**

**Tafonomija:** kosti su dobro ušćuvane, svijetle boje, s tragovima oksidacije metala na čeonj i obje tjemene kosti. Gracilne su s gustom trabekularnom kosti. Prisutni su slijedeći koštani elementi: čeona kost, obje tjemene kosti, zatiljna kost, obje sljepoočne kosti, gornja i donja čeljust, obje lopatice, lijeva ključna kost, obje zdjelične kosti, obje nadlaktične kosti, obje lakatne kosti, obje palčane kosti, obje bedrene kosti, 2 vratna, 6 prsnih i 1 slabinski kralježak te 12 rebara na lijevoj i 9 na desnoj strani.

**Spol:** radi se o kosturu djeteta.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 3,5 do 4,5 godina. Starost je određena na temelju kronologije nicanja i razvoja mliječnih i stalnih zubi.

**Zubi:** na gornjoj čeljusti na desnoj strani prisutni su svi mliječni zubi osim prvog sjekutića koji je ispao postmortalno; na lijevoj strani prisutni su svi mliječni zubi (prvi sjekutić se nalazi van alveole) osim drugog sjekutića koji nedostaje zajedno s alveolom. Na donjoj čeljusti desno prisutni su svi mliječni zubi osim oba sjekutića koji su ispali postmortalno; na lijevoj strani prisutni su svi mliječni zubi osim prvog sjekutića koji nedostaje zajedno sa alveolom.

**Patološke promjene:** uočena je blaga zarasla cribra orbitalia u lijevoj orbiti.

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** nisu prisutni u ušćuvanom uzorku.

## 43

**Udbina – Sv. Jakov 2005.  
Grob 142, osoba B**

**Tafonomija:** kosti su loše ušćuvane, svijetle boje. Gracilne su s gustom trabekularnom kosti. Prisutni su slijedeći koštani elementi: obje tjemene kosti, desna jagodična kost, obje lopatice, obje ključne kosti, lijeva zdjelična kost, križna kost, obje nadlaktične kosti, obje lakatne kosti, obje palčane kosti, obje bedrene kosti, 1 prsni i 2 slabinska kralješka te 4 rebara na lijevoj i 1 rebro na desnoj strani.

**Spol:** radi se o kosturu djeteta.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 5,5 do 6,5 godina. Starost je određena na temelju kronologije nicanja i razvoja mliječnih i stalnih zubi.

**Zubi:** čitava gornja i donja čeljust u potpunosti nedostaju, ali su prisutni pojedinačni zubi koji se nalaze izvan alveola: s desne strane gornje čeljusti su prisutna oba mliječna kutnjaka i prvi trajni kutnjak a s lijeve strane prvi mliječni kutnjak. S desne strane donje čeljusti su prisutni prvi mliječni i prvi trajni kutnjak a s lijeve strane prvi trajni kutnjak.

**Patološke promjene:** nisu prisutne u ušćuvanom uzorku.

*Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:* nisu prisutni u ušćivanom uzorku.

## 44

**Udbina – Sv. Jakov 2005.**

### Grob 143

*Tafonomija:* kosti su dobro ušćuvane, svjetlo žute boje. Robusne su s rijetkom trabekularnom kosti. Prisutni su slijedeći koštani elementi: čeona kost, obje tjemene kosti, zatiljna kost, obje sljepoočne kosti, gornja i donja čeljust, prsna kost, desna zdjelična kost, križna kost, lijevi iver, desna skočna kost, obje petne kosti, obje nadlaktične kosti, desna lakatna kost, desna palčana kost, obje bedrene kosti, obje goljenične kosti i obje lisne kosti.

*Spol:* muški, na temelju: 1) morfologije zdjelične kosti koja pokazuje izrazito uski gornji veliki sjedni urez, usko tijelo preponske kosti, široku zglobnu čašicu (acetabulum) i okomito orijentiranu bočnu kost, 2) morfologije lubanje koja pokazuje zakošeno čelo, hrapavo i jako razvijeno zatiljno područje i velike mastoideuse, i 3) morfologije donje čeljusti koja ima veliku, široku bradu s jako izraženim tuberculum mentale, širokim granama i gotovo okomitim kutom donje čeljusti.

*Starost u trenutku smrti:* doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 45 do 50 godina. Morfologija aurikularne ploštine na stražnjem dijelu lučnog grebena zdjelične kosti odgovara šestom stupnju po klasifikaciji Lovejoya i sur. (1985), što odgovara starosti od 45 do 50 godina.

*Zubi:* na gornjoj čeljusti na desnoj strani prisutni su svi zubi osim drugog kutnjaka koji je ispao zaživotno; na lijevoj strani prisutni su svi zubi osim oba kutnjaka koji su ispali zaživotno. Na donjoj čeljusti desno prisutni su svi zubi osim prvog i drugog kutnjaka koji su ispali zaživotno; na lijevoj strani prisutni su svi zubi osim oba kutnjaka koji nedostaju zajedno s alveolom. Zamijećena su dva karijesa na lijevoj strani gornje čeljusti. Hipoplastični defekti su prisutni na očnjacima gornje i donje čeljusti. Uočena je blaga alveolarna resorpcija.

*Patološke promjene:* nisu prisutne u ušćivanom uzorku.

*Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:* nisu prisutne u ušćivanom uzorku.

## 45

**Udbina – Sv. Jakov 2005.**

### Grob 144

*Tafonomija:* kosti su loše ušćuvane, svjetlo žute boje. Gracilne su s rijetkom trabekularnom kosti. Prisutni su slijedeći koštani elementi: čeona kost, obje tjemene kosti, zatiljna kost, obje sljepoočne kosti, obje jagodične kosti, gornja i donja čeljust, obje lopatice, obje ključne kosti, obje zdjelične kosti, desna skočna kost, desna petna kost, obje nadlaktične kosti, obje lakatne kosti, obje palčane kosti, obje bedrene kosti, obje goljenične kosti, obje lisne kosti, 7 vratnih, 5 prsnih i 1 slabinski kralježak te 6 lijevih i 5 desnih rebara.

**Spol:** ženski, na temelju: 1) morfologije zdjelične kosti koja pokazuje izrazito široki gornji veliki sjedni urez (incisura ischiadica major), i 2) morfologije donje čeljusti koja ima malu, špicastu bradu sa slabo izraženim tuberculum mentale i velikim kutom donje čeljusti.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 55 do 60 godina. Morfologija aurikularne ploštine na stražnjem dijelu lučnog grebena zdjelične kosti odgovara osmom stupnju po klasifikaciji Lovejoya i sur. (1985), što odgovara starosti od 55 do 60 godina.

**Zubi:** na gornjoj čeljusti na desnoj strani prisutni su drugi sjekutić i oba pretkutnjaka, dok su prvi sjekutić i očnjak ispali postmortalno, a sva tri kutnjak zaživotno; na lijevoj strani prisutni su drugi kutnjak te oba sjekutića, očnjak i prvi pretkutnjak koji se nalaze van alveola, dok je treći kutnjak ispao postmortalno, a drugi pretkutnjak i prvi kutnjak nedostaju zajedno s alveolama. Na donjoj čeljusti desno prisutni su svi zubi (oba sjekutića se nalaze van alveola) osim prvog pretkutnjaka koji je ispao postmortalno i drugog kutnjaka koji je ispao zaživotno; na lijevoj strani prisutni su svi zubi osim drugog pretkutnjaka koji je ispao postmortalno, prvog i drugog kutnjaka koji su ispali zaživotno te prvog sjekutića koji nedostaje zajedno s alveolom. Zamijećena su dva karijesa: jedan na lijevoj strani gornje čeljusti i jedan na lijevoj strani donje čeljusti. Uočena je jaka abrazija okluzalnih ploština.

**Patološke promjene:** blagi degenerativni osteoarthritis (osteofiti+porozitet) prisutan je 3., 4., 5., 6. i 7. vratnom kralješku. Zamijećena je koštana ankiloza 5. i 6. vratnog kralješka.

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** u uzorku je prisutna pravilna okrugla, perforirana tvorevina koja podsjeća na žučni kamenac.

## 46

### Udbina – Sv. Jakov 2005.

#### Grob 145

**Tafonomija:** kosti su dobro ušćuvane, svjetlo žute boje. Robusne su s rijetkom trabekularnom kosti. Prisutni su slijedeći koštani elementi: čeona kost, obje tjemene kosti, zatiljna kost, obje sljepoočne kosti, donja čeljust, obje lopatice, obje ključne kosti, prsna kost, obje zdjelične kosti, križna kost, obje skočne kosti, obje petne kosti, obje nadlaktične kosti, obje lakatne kosti, obje palčane kosti, obje bedrene kosti, obje goljenične kosti, obje lisne kosti, 6 vratnih, 12 prsnih i 4 slabinska kralješka te 8 rebara na lijevoj i 10 na desnoj strani.

**Spol:** muški, na temelju: 1) morfologije zdjelične kosti koja pokazuje izrazito uski gornji veliki sjedni urez, usko tijelo preponske kosti, široku zglobnu čašicu (acetabulum) i okomito orijentiranu bočnu kost, 2) morfologije lubanje koja pokazuje zakošeno čelo, hrapavo i jako razvijeno zatiljno područje i velike mastoideuse, i 3) morfologije donje čeljusti koja ima veliku, široku bradu s jako izraženim tuberculum mentale, širokim granama i gotovo okomitim kutom donje čeljusti.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 40 do 45 godina. Morfologija aurikularne ploštine na stražnjem dijelu lučnog grebena zdjelične kosti odgovara šestom stupnju po klasifikaciji Lovejoya i sur. (1985), što odgovara starosti od 40 do 45 godina.

**Zubi:** čitava gornja čeljust u potpunosti nedostaje, ali su prisutna oba treća kutnjaka koja se nalaze van alveola. Na donjoj čeljusti desno prisutni su svi zubi osim drugog kutnjaka koji je ispao zaživotno; na lijevoj strani prisutni su svi zubi osim prvog kutnjaka koji je ispao zaživotno. Zamijećena su tri karijesa: jedan na desnoj strani gornje čeljusti, jedan na desnoj i jedan na lijevoj strani donje čeljusti. Hipoplastični defekti su prisutni na očnjacima donje čeljusti. Uočena je blaga alveolarna resorpcija te jaka abrazija okluzalnih ploština.

**Patološke promjene:** blagi degenerativni osteoartritis (osteofiti) prisutan je na 8. i 9. prsnom kralješku. Schmorlovi defekti prisutni su na 9., 10., 11. i 12. prsnom te 1. slabinskom kralješku. Uočena je blaga osifikacija apikalnog ligamenta.

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** u ušćivanom uzorku prisutan je željezni čavao.

## 47

**Udbina – Sv. Jakov 2005.**

**Grob 146**

**Tafonomija:** kosti su dobro ušćuvane, svjetlo žute boje. Robusne su s rijetkom trabekularnom kosti. Prisutni su slijedeći koštani elementi: čeona kost, lijeva tjemena kost, zatiljna kost, obje sljepoočne kosti, obje jagodične kosti, gornja i donja čeljust, obje lopatice, obje ključne kosti, prsna kost, obje zdjelične kosti, križna kost, obje nadlaktične kosti, obje lakatne kosti, obje palčane kosti, obje bedrene kosti, 7 vratnih, 6 prsnih i 2 slabinska kralješka te 8 rebara na lijevoj i 5 na desnoj strani.

**Spol:** muški, na temelju: 1) morfologije zdjelične kosti koja pokazuje izrazito uski gornji veliki sjedni urez, usko tijelo preponske kosti, široku zglobnu čašicu (acetabulum) i okomito orijentiranu bočnu kost, 2) morfologije lubanje koja pokazuje zakošeno čelo, hrapavo i jako razvijeno zatiljno područje i velike mastoideuse, i 3) morfologije donje čeljusti koja ima veliku, široku bradu s jako izraženim tuberculum mentale, širokim granama i gotovo okomitim kutom donje čeljusti.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 40 do 45 godina. Morfologija aurikularne ploštine na stražnjem dijelu lučnog grebena zdjelične kosti odgovara šestom stupnju po klasifikaciji Lovejoya i sur. (1985), što odgovara starosti od 40 do 45 godina.

**Zubi:** na gornjoj čeljusti na desnoj strani prisutni su svi zubi osim očnjaka koji je ispao postmortalno, a oba sjekutića zaživotno; čitava lijeva strana gornje čeljusti u potpunosti nedostaje. Na donjoj čeljusti desno prisutni su svi zubi osim prvog i drugog kutnjaka koji su ispali zaživotno; na lijevoj strani prisutni su svi zubi osim prvog sjekutića koji nedostaje zajedno s alveolom. Zamijećen jedan apsces na lijevoj strani donje čeljusti. Uočena je jaka abrazija okluzalnih ploština.

**Patološke promjene:** blagi degenerativni osteoartritis (osteofiti) prisutan je na desnoj lopatici i lijevom kuku.

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** nisu prisutni u ušćivanom uzorku.

## 48

**Udbina – Sv. Jakov 2005.****Grob 147**

**Tafonomija:** kosti su vrlo dobro ušćuvane, svjetlo žute boje. Robusne su s gustom trabekularnom kosti. Prisutni su slijedeći koštani elementi: čeona kost, obje tjemene kosti, zatiljna kost, obje sljepoočne kosti, obje jagodične kosti, gornja i donja čeljust, jezična kost, lijeva lopatica, obje ključne kosti, prsna kost, obje zdjelične kosti, lijevi iver, desna skočna kost, desna petna kost, lijeva nadlaktična kost, obje lakatne kosti, obje palčane kosti, obje bedrene kosti, obje goljениčne kosti, obje lisne kosti, 6 vratnih, 12 prsnih i 5 slabinskih kralježaka te 11 rebara na lijevoj i 12 na desnoj strani.

**Spol:** muški, na temelju: 1) morfologije zdjelične kosti koja pokazuje izrazito uski gornji veliki sjedni urez, usko tijelo preponske kosti, široku zglobnu čašicu (acetabulum) i okomito orijentiranu bočnu kost, 2) morfologije lubanje koja pokazuje zakošeno čelo, hrapavo i jako razvijeno zatiljno područje i velike mastoideuse, i 3) morfologije donje čeljusti koja ima veliku, široku bradu s jako izraženim tuberculum mentale, širokim granama i gotovo okomitim kutom donje čeljusti.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 30 do 35 godina. Morfologija aurikularne ploštine na stražnjem dijelu lučnog grebena zdjelične kosti odgovara trećem stupnju po klasifikaciji Lovejoya i sur. (1985), što odgovara starosti od 30 do 35 godina.

**Zubi:** na gornjoj čeljusti na desnoj strani prisutni su svi zubi; na lijevoj strani prisutni su svi zubi osim prvog kutnjaka koji je ispao zaživotno i trećeg kutnjaka koji nije izašao. Na donjoj čeljusti desno prisutni su svi zubi osim očnjaka koji je ispao postmortalno i trećeg kutnjaka koji nedostaje zajedno s alveolom; na lijevoj strani prisutni su svi zubi. Zamijećena su dva apscesa: jedan na lijevoj strani i jedan na desnoj strani donje čeljusti, kao i jedan karijes na desnoj strani gornje čeljusti. Hipoplastični defekti su prisutni na sjekutićima gornje čeljusti. Uočena je blaga abrazija okluzalnih ploština i blaga alveolarna resorpcija.

**Patološke promjene:** na čitavom kosturu je prisutno 10 perimortalnih trauma. 1) na lijevoj tjemenoj kosti, 6 mm posteriorno od koronalnog šava, 29 mm superiorno od skvamozalnog šava nalazi se perimortalna posjekotina dužine 60 mm i ispolirane površine širine 5 mm; ispolirana površina nije u potpunosti glatka, već su vidljive vertikalne, paralelne linije koje sugeriraju da je sječivo bilo nazubljeno; 2) na lijevom ramusu donje čeljusti je prisutna perimortalna posjekotina koja ima ispoliranu površinu dimenzija 7×3 mm; 3) i 4) na 4. vratnom kralješku prisutne su dvije perimortalne posjekotine duljina do 9 mm, kod ovih se posjekotina radi o dva različita udarca; 5) posjekotina na lijevoj strani luka 5. i superiornoj površini 6. vratnog kralješka, instrument je zarezoao 7 mm duboko u korpus kralješka; 6) na sredini dijafize posteriorne strane lijeve bedrene kosti prisutna je masivna posjekotina koja je ušla u kost cca 1 cm duboko; 7) 9 mm od 6. posjekotine na lateralnoj strani dijafize prisutna je perimortalna posjekotina duboka 13 mm; 8) 13 mm inferiorno od 7. posjekotine na lateralnoj strani nalazi se perimortalna posjekotina duboka cca 1 cm; 9) 47 mm inferiorno od 8. posjekotine na posteriornoj strani, nalazi se masivna posjekotina koja je u potpunosti odvojila distalni dio bedrene kosti; 10) nalazi se na posteriornoj strani lijeve bedrene kosti, na lateralnom kondilu, posjekotina je duboka 15 mm. Sasvim je izvjesno da su posjekotine zadane s barem dva različita oštrobridna oružja. Naime, posjekotina na glavi je sasvim sigurno zadana nazubljenim oružjem, dok su ostale zadane potpuno glatkim oružjem. Uočena

je blaga zarasla ektokranijalna poroznost na čeonjoj, obje tjemene i zatiljnoj kosti. Schmorlovi defekti su prisutni na 7., 8., 9. i 10. prsnom kralješku.

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** u ušćuванom uzorku prisutan je fragment životinjske kosti.

## 49

**Udbina – Sv. Jakov 2005.**

**Grob 148**

**Tafonomija:** kosti su vrlo loše ušćuvane, svjetlo žute boje s tragovima oksidacije metala na desnoj palčanoj i lakatnoj kosti te falangi ruke. Prisutni su slijedeći koštani elementi: obje zdjelične kosti, lijeva nadlaktična kost, obje lakatne kosti, obje palčane kosti, obje bedrene kosti, obje goljenične kosti i obje lisne kosti.

**Spol:** najvjerojatnije muški, na temelju debljine kortikalne kosti i opće robusnosti dugih kostiju.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 25 do 40 godina na temelju gustoće trabekularne kosti te razvijenosti *lineae asperae* na bedrenoj kosti.

**Zubi:** nisu prisutni u ušćuванom uzorku.

**Patološke promjene:** nisu prisutne u ušćuванom uzorku.

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** nisu prisutni u ušćuванom uzorku.

## 50

**Udbina – Sv. Jakov 2005.**

**Grob 149, osoba A**

**Tafonomija:** kosti su vrlo dobro ušćuvane, svjetlo žute boje. Gracilne su s rijetkom trabekularnom kosti. Prisutni su slijedeći koštani elementi: čeona kost, obje tjemene kosti, zatiljna kost, obje sljepoočne kosti, obje jagodične kosti, gornja i donja čeljust, obje lopatice, obje ključne kosti, obje zdjelične kosti, desni iver, obje skočne kosti, obje petne kosti, obje nadlaktične kosti, obje lakatne kosti, obje palčane kosti, obje bedrene kosti, obje goljenične kosti, obje lisne kosti, 4 vratna, 12 prsnih i 5 slabinskih kralježaka te 4 rebra na lijevoj i 8 na desnoj strani.

**Spol:** ženski, na temelju: 1) morfologije zdjelične kosti koja pokazuje izrazito široki gornji veliki sjedni urez (*incisura ischiadica major*), i 2) morfologije donje čeljusti koja ima malu, špicastu bradu sa slabo izraženim *tuberculum mentale* i velikim kutom donje čeljusti.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 50 do 55 godina. Morfologija aurikularne ploštine na stražnjem dijelu lučnog grebena zdjelične kosti

odgovara sedmom stupnju po klasifikaciji Lovejoya i sur. (1985), što odgovara starosti od 50 do 55 godina.

**Zubi:** na gornjoj čeljusti na desnoj strani svi su zubi ispali zaživotno, jedino drugi i treći kutnjak nedostaju zajedno s alveolama; na lijevoj strani situacija je identična. Na donjoj čeljusti desno prisutni su svi zubi osim očnjaka koji je ispao zaživotno; na lijevoj strani prisutni su svi zubi osim prvog kutnjaka koji je ispao zaživotno i trećeg kutnjaka koji nije izašao. Zamijećena su tri karijesa na desnoj strani donje čeljusti te 7 apscesa: 3 na desnoj, 3 na lijevoj strani gornje čeljusti i 1 na desnoj strani donje čeljusti. Uočena je umjerena abrazija okluzalnih ploština i jaka alveolarna resorpcija.

**Patološke promjene:** antemortalna loše zarasla fraktura nalazi se na srednjoj trećini dijafize lijeve goljenične i lisne kosti, a očituje po masivnom kalusu, preklopu kosti za cca 2 cm i blagom zaraslom periostitisu. Fraktura na lisnoj kosti se nalazi superiornije od frakture na goljeničnoj kosti što bi sugeriralo poluspiralnu frakturu. Fraktura na lisnoj kosti se također očituje po blagom kalusu i blagom zaraslom periostitisu. Uočena je blaga zarasla cribra orbitalia u lijevoj orbiti. Blagi degenerativni osteoartritis (osteofiti) prisutan je na oba ramena, oba lakta, desnom iveru, 5. i 6. vratnom te 4. i 5. slabinskom kralješku. Blagi degenerativni osteoartritis (osteofiti+porozitet) nalazi se na 8. i 9. prsnom kralješku. Jaki degenerativni osteoartritis (eburnacija+makroporozitet) prisutan je na oba kuka. Moguće je da se radi o reumatskom artritisu, a prilog u tome bi išao jaki osteoartritis (osteofiti) na bazi 2. proksimalne falange ruke. Schmorlovi defekti su zamijećeni na 3., 4. i 5. slabinskom kralješku.

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** nisu prisutni u ušćivanom uzorku.

## 51

**Udbina – Sv. Jakov 2005.**

**Grob 149, osoba B**

**Tafonomija:** kosti su loše i parcijalno ušćuvane, svijetle boje s tragom oksidacije metala na falangi ruke. Gracilne su s rijetkom trabekularnom kosti i dobro razvijenim korteksom. Prisutni su slijedeći koštani elementi: obje tjemene kosti, lijeva lopatica, desna nadlaktična kost, lijeva lakatna kost, lijeva palčana kost, lijeva bedrena kost i 1 vratni kralježak.

**Spol:** radi se o kosturu djeteta.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 1 do 2 godine. Starost je određena na temelju duljine dijafize bedrene kosti.

**Zubi:** nisu prisutni u ušćivanom uzorku.

**Patološke promjene:** blagi aktivni periostitis prisutan je na fragmentima lubanje s endokranijalne strane. Blagi zarasli periostitis uočen je na distalnoj polovici dijafize na posteriornoj strani desne nadlaktične kosti.

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** nisu prisutni u ušćivanom uzorku.

## 52

**Udbina – Sv. Jakov 2005.  
Grob 150**

**Tafonomija:** kosti su dobro ušćuvane, svjetlo žute boje. Gracilne su s rijetkom trabekularnom kosti. Prisutni su slijedeći koštani elementi: čeona kost, obje tjemene kosti, zatiljna kost, obje sljepoočne kosti, obje jagodične kosti, gornja i donja čeljust, obje lopatice, obje ključne kosti, obje zdjelične kosti, obje skočne kosti, obje petne kosti, obje nadlaktične kosti, obje lakatne kosti, obje palčane kosti, obje bedrene kosti, obje goljenične kosti, obje lisne kosti, 3 vratna, kralješka te 5 rebara na lijevoj i 5 na desnoj strani.

**Spol:** ženski, na temelju: 1) morfologije zdjelične kosti koja pokazuje izrazito široki gornji veliki sjedni urez (incisura ischiadica major), i 2) morfologije donje čeljusti koja ima malu, špicastu bradu sa slabo izraženim tuberculum mentale i velikim kutom donje čeljusti.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 45 do 50 godina. Morfologija aurikularne ploštine na stražnjem dijelu lučnog grebena zdjelične kosti odgovara šestom stupnju po klasifikaciji Lovejoya i sur. (1985), što odgovara starosti od 45 do 50 godina.

**Zubi:** čitava desna strana gornje čeljusti u potpunosti nedostaje; na lijevoj strani prisutni su drugi pretkutnjak i sva tri kutnjaka. Na donjoj čeljusti desno prisutni su svi zubi osim prvog kutnjaka koji je ispao zaživotno i trećeg kutnjaka koji nije izašao; na lijevoj strani prisutni su svi zubi osim oba sjekutića koja su ispala postmortalno i sva tri kutnjaka koja su ispala zaživotno. Zamijećeno je 6 karijesa: 4 na lijevoj strani gornje čeljusti i 2 na desnoj strani donje čeljusti te 5 apscesa na lijevoj strani gornje čeljusti. Hipoplastični defekti su prisutni na očnjacima donje čeljusti. Uočena je blaga do umjerena abrazija okluzalnih ploština i umjerena alveolarna resorpcija.

**Patološke promjene:** blagi degenerativni osteoartritis (osteofiti) prisutan je na oba acetabuluma.

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** nisu prisutni u ušćuvanom uzorku.

## 53

**Udbina – Sv. Jakov 2005.  
Grob 151**

**Tafonomija:** kosti su dobro ušćuvane, svjetlo žute boje. Robusne su s gustom trabekularnom kosti. Prisutni su slijedeći koštani elementi: čeona kost, obje tjemene kosti, zatiljna kost, obje sljepoočne kosti, gornja i donja čeljust, obje ključne kosti, prsna kost, lijevi iver, obje skočne kosti, obje petne kosti, obje nadlaktične kosti, obje lakatne kosti, obje palčane kosti, obje bedrene kosti, obje goljenične kosti i obje lisne kosti.

**Spol:** muški, na temelju: 1) morfologije lubanje koja pokazuje zakošeno čelo, hrapavo i jako razvijeno zatiljno područje i velike mastoideuse, i 2) morfologije donje čeljusti koja ima



veliku, široku bradu s jako izraženim tuberculum mentale, širokim granama i gotovo okomitim kutom donje čeljusti.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 40 do 45 godina na temelju gustoće trabekularne kosti, abrazije okluzalnih ploština zubi i razvijenosti *lineae asperae* na bedrenoj kosti.

**Zubi:** na gornjoj čeljusti na desnoj strani prisutni su svi zubi osim drugog i trećeg kutnjaka koji nedostaju zajedno s alveolama; na lijevoj strani prisutni su svi zubi osim prvog kutnjaka koji je ispao zaživotno. Na donjoj čeljusti desno prisutni su svi zubi osim drugog pretkutnjaka i prvog kutnjaka koji su ispali zaživotno; na lijevoj strani prisutni su svi zubi osim drugog pretkutnjaka i trećeg kutnjaka koji su ispali zaživotno. Zamijećeno je 5 karijesa: 1 na desnoj i 1 na lijevoj strani gornje te 2 na desnoj i 1 na lijevoj strani donje čeljusti. Prisutan je 1 apsces na lijevoj strani donje čeljusti. Uočena je blaga abrazija okluzalnih ploština i blaga alveolarna resorpcija.

**Patološke promjene:** na zatiljnoj kosti prisutna je prilično ravna površina kosti dimenzija 28×9 mm koja jako liči na tangencijalnu posjekotinu, no pošto je vanjski korteks jako uništen, nemoguće je tvrditi tako nešto.

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** nisu prisutni u ušćivanom uzorku.

## 54

### Udbina – Sv. Jakov 2005.

#### Grob 152

**Tafonomija:** kosti su loše ušćuvane, svijetle boje s tragovima oksidacije metala na lijevoj ključnoj kosti i falangama ruke. Gracilne su s gustom trabekularnom kosti. Prisutni su slijedeći koštani elementi: obje tjemene kosti, zatiljna kost, donja čeljust, desna lopatica, lijeva ključna kost, obje nadlaktične kosti, obje bedrene kosti i 2 vratna kralješka.

**Spol:** radi se o kosturu djeteta.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 6,5 do 7,5 godine. Starost je određena na temelju kronologije nicanja i razvoja mliječnih i stalnih zubi.

**Zubi:** čitava gornja čeljust u potpunost nedostaje, ali su u uzorku prisutni svi mliječni zubi (osim drugog kutnjaka) desne strane koji se nalaze van alveola. Na donjoj čeljusti desno prisutni su samo prvi mliječni i prvi trajni kutnjak, dok je trajni očnjak u procesu rasta, a svi ostali zubi nedostaju zajedno s alveolama; na lijevoj strani prisutna su oba mliječna i prvi trajni kutnjak, dok su trajni drugi sjekutić i očnjak u procesu rasta, a svi ostali zubi nedostaju zajedno s alveolama.

**Patološke promjene:** nisu prisutne u ušćivanom uzorku.

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** nisu prisutni u ušćivanom uzorku.

## 55

**Udbina – Sv. Jakov 2005.****Grob 153**

**Tafonomija:** kosti su vrlo loše ušćuvane, svjetlo žute boje. Prisutni su slijedeći koštani elementi: obje nadlaktične kosti, desna lakatna kost i obje bedrene kosti.

**Spol:** ženski, na temelju opće gracilnosti dugih kostiju.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 30 do 40 godina na temelju gustoće trabekularne kosti te razvijenosti *lineae asperae* na bedrenoj kosti.

**Zubi:** nisu prisutni u ušćuванom uzorku.

**Patološke promjene:** nisu prisutne u ušćuванom uzorku.

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** nisu prisutni u ušćuванom uzorku.

## 56

**Udbina – Sv. Jakov 2005.****Grob 154**

**Tafonomija:** kosti su loše ušćuvane i izrazito fragmentirane, svijetle boje. Gracilne su s gustom trabekularnom kosti i dobro razvijenim korteksom. Prisutni su slijedeći koštani elementi: čeonja kost, obje tjemene kosti, zatiljna kost, obje sljepoočne kosti, desna jagodična kost, gornja čeljust, obje ključne kosti, obje lopatice, lijeva zdjelična kost, križna kost, obje skočne kosti, obje petne kosti, obje nadlaktične kosti, obje lakatne kosti, obje palčane kosti, obje bedrene kosti, obje goljenične kosti, obje lisne kosti, 3 vratna, 7 prsnih i 4 slabinska kralješka te 5 rebara s lijeve i 6 s desne strane.

**Spol:** radi se o kosturu djeteta.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 11,5 do 12,5 godine. Starost je određena na temelju kronologije nicanja i razvoja mliječnih i stalnih zubi.

**Zubi:** na gornjoj čeljusti na desnoj strani prisutni su svi zubi osim prvog sjekutića koji je ispao postmortalno i trećeg kutnjaka koji je još nije izašao; na lijevoj strani prisutni su svi zubi (očnjak se nalazi van alveola) osim oba sjekutića koji nedostaju zajedno s alveolama te trećeg kutnjaka koji je još nije izašao. Čitava donja čeljust nedostaje u potpunosti, ali su u uzorku prisutni zubi koji se nalaze van alveola: desno su prisutni svi zubi osim oba sjekutića i trećeg kutnjaka a na lijevoj strani prisutni su svi zubi osim trećeg kutnjaka.

**Patološke promjene:** nisu prisutne u ušćuванom uzorku.

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** nisu prisutni u ušćuванom uzorku.

## 57

**Udbina – Sv. Jakov 2005.  
Grob 155**

**Tafonomija:** kosti su loše ušćuvane, svjetlo žute boje. Gracilne su s rijetkom trabekularnom kosti. Prisutni su slijedeći koštani elementi: čeona kost, obje tjemene kosti, zatiljna kost, obje sljepoočne kosti, desna jagodična kost, gornja i donja čeljust, lijeva lopatica, obje ključne kosti, prsna kost, obje zdjelične kosti, križna kost, trtična kost, lijeva skočna kost, desna nadlaktična kost, desna lakatna kost, obje bedrene kosti, obje goljениčne kosti, 7 vratnih i 1 prsni kralježak te 4 rebra na lijevoj i 3 na desnoj strani.

**Spol:** ženski, na temelju: 1) morfologije zdjelične kosti koja pokazuje izrazito široki gornji veliki sjedni urez (incisura ischiadica major), i 2) morfologije donje čeljusti koja ima malu, špicastu bradu sa slabo izraženim tuberculum mentale i velikim kutom donje čeljusti.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na više od 60 godina. Morfologija aurikularne ploštine na stražnjem dijelu lučnog grebena zdjelične kosti odgovara osmom stupnju po klasifikaciji Lovejoya i sur. (1985), što odgovara starosti većoj od 60 godina.

**Zubi:** na gornjoj čeljusti na desnoj strani prisutni su očnjak i prvi pretkutnjak, dok su drugi pretkutnjak i prvi kutnjak ispali postmortalno, a oba sjekutića te drugi i treći kutnjak zaživotno; na lijevoj strani prisutni su očnjak i prvi kutnjak, dok su svi ostali zubi ispali zaživotno, a drugi i treći kutnjak nedostaju zajedno s alveolama. Na donjoj čeljusti desno prisutni su svi zubi (svi se nalaze van alveola) osim kutnjaka koji su ispali zaživotno; na lijevoj strani prisutna su oba pretkutnjaka i prvi kutnjak, dok su drugi i treći kutnjak ispali zaživotno, a oba sjekutića nedostaju zajedno s alveolama. Uočena je umjerena abrazija okluzalnih ploština i jaka alveolarna resorpcija.

**Patološke promjene:** blagi degenerativni osteoartritis (osteofiti) prisutan je na lijevoj lopatici te desnoj proksimalnoj nadlaktičnoj kosti. Uočena je koštana ankiloza 3. i 4. vratnog kralješka. Zamijećena je osifikacija apikalnog ligamenta na 2. vratnom kralješku.

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** nisu prisutni u ušćuvanom uzorku.

## 58

**Udbina – Sv. Jakov 2005.  
Grob 156**

**Tafonomija:** kosti su dobro ušćuvane, svjetlo žute boje s tragovima oksidacije metala na obje bedrene kosti te falangama ruke. Robusne su s gustom trabekularnom kosti. Prisutni su slijedeći koštani elementi: čeona kost, obje tjemene kosti, zatiljna kost, obje sljepoočne kosti, lijeva jagodična kost, gornja i donja čeljust, obje lopatice, desna ključna kost, obje zdjelične kosti, križna kost, desna skočna kost, desna petna kost, obje nadlaktične kosti, obje lakatne kosti, obje palčane kosti, obje bedrene kosti, obje goljениčne kosti, lijeva lisna kost, 1 vratni, 2 prsna i 5 slabinskih kralježaka.

**Spol:** muški, na temelju: 1) morfologije zdjelične kosti koja pokazuje izrazito uski gornji veliki sjedni urez, usko tijelo preponske kosti, široku zglobnu čašicu (acetabulum) i okomito orijentiranu bočnu kost, 2) morfologije lubanje koja pokazuje zakošeno čelo, hrapavo i jako razvijeno zatiljno područje i velike mastoideuse, i 3) morfologije donje čeljusti koja ima veliku, široku bradu s jako izraženim tuberculum mentale, širokim granama i gotovo okomitim kutom donje čeljusti.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 30 do 35 godina. Morfologija aurikularne ploštine na stražnjem dijelu lučnog grebena zdjelične kosti odgovara trećem stupnju po klasifikaciji Lovejoya i sur. (1985), što odgovara starosti od 30 do 35 godina.

**Zubi:** na gornjoj čeljusti na desnoj strani prisutni su svi zubi osim prvog kutnjaka koji je ispao zaživotno; na lijevoj strani prisutni su svi zubi osim prvog sjekutića koji je ispao postmortalno te drugog pretkutnjaka i prvog kutnjaka koji su ispali zaživotno. Na donjoj čeljusti desno prisutna su sva tri kutnjaka dok svi ostali zubi nedostaju zajedno s alveolama; na lijevoj strani prisutni su svi zubi osim drugog sjekutića koji je ispao postmortalno i prvog kutnjaka koji je ispao zaživotno, a prvi sjekutić nedostaje zajedno s alveolom. Zamijećen je 1 karijes na desnoj strani gornje čeljusti. Uočena je blaga alveolarna resorpcija.

**Patološke promjene:** nisu prisutne u ušćivanom uzorku.

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** nisu prisutni u ušćivanom uzorku.

## 59

**Udbina – Sv. Jakov 2005.**

### Grob 157

**Tafonomija:** kosti su vrlo dobro ušćuvane, svjetlo žute boje. Robusne su s rijetkom trabekularnom kosti. Prisutni su slijedeći koštani elementi: čeona kost, obje tjemene kosti, zatiljna kost, obje sljepoočne kosti, obje jagodične kosti, gornja i donja čeljust, obje lopatice, obje ključne kosti, prsna kost, obje zdjelične kosti, križna kost, lijeva petna kost, obje nadlaktične kosti, obje lakatne kosti, obje palčane kosti, obje bedrene kosti, obje goljenične kosti, obje lisne kosti, 7 vratnih, 13 prsnih i 5 slabinskih kralježaka te 9 lijevih i 12 desnih rebara.

**Spol:** muški, na temelju: 1) morfologije zdjelične kosti koja pokazuje izrazito uski gornji veliki sjedni urez, usko tijelo preponske kosti, široku zglobnu čašicu (acetabulum) i okomito orijentiranu bočnu kost, 2) morfologije lubanje koja pokazuje zakošeno čelo, hrapavo i jako razvijeno zatiljno područje i velike mastoideuse, i 3) morfologije donje čeljusti koja ima veliku, široku bradu s jako izraženim tuberculum mentale, širokim granama i gotovo okomitim kutom donje čeljusti.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 45 do 50 godina. Morfologija aurikularne ploštine na stražnjem dijelu lučnog grebena zdjelične kosti odgovara šestom stupnju po klasifikaciji Lovejoya i sur. (1985), što odgovara starosti od 45 do 50 godina.

**Zubi:** na gornjoj čeljusti na desnoj strani prisutni su svi zubi; na lijevoj strani situacija je identična. Na donjoj čeljusti desno prisutni su svi zubi; na lijevoj strani situacija je identična. Zamijećena su 3 karijesa: 1 na desnoj i 2 na lijevoj strani donje čeljusti. Uočena je blaga alveolarna resorpcija i *shovel - shaped* incizori.

**Patološke promjene:** antemortalna dobro zarasla fraktura prisutna je na srednjoj polovici dijafize lijeve ključne kosti a očituje se po blagom kalusu, blagom inferiornom pomaku, blagom zaraslom periostitisu i skraćanju kosti za cca 18 mm. Blagi degenerativni osteoartritis (osteofiti) nalazi se na oba ramena, lijevoj proksimalnoj lakatnoj kosti, desnoj distalnoj palčanoj kosti, oba acetabuluma, oba koljena te pojedinim metakarpalnim, karpalnim kostima i falangama ruke. Blagi degenerativni osteoartritis (osteofiti+porozitet) uočen je na obje medijalne ključne kosti, 3., 4., 5., 6. i 7. vratnom, 3., 5., 6., 7., 8., 9. 10. i 11. prsnom kralješku. Jaki degenerativni osteoartritis (eburnacija) nalazi se na akromionu lijeve lopatice i na superiornim zglobnim ploštinama 8. prsnog kralješka. Schmorlovi defekti prisutni su na 4., 6., 7., 8., 9., 10., 11., 12. i 13. prsnom te 1., 2., 3. i 4. slabinskom kralješku. Blagi do umjereni zarasli periostitis uočen je duž čitave lateralne strane dijafize obje goljenične kosti i obje lisne kosti.

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** nisu prisutni u ušćivanom uzorku.

## 60

**Udbina – Sv. Jakov 2005.**

**Grob 158**

**Tafonomija:** kosti su loše i parcijalno ušćuvane, svjetlo žute boje. Gracilne su s gustom trabekularnom kosti. Prisutni su slijedeći koštani elementi: obje lopatice, obje skočne kosti, obje petne kosti, desna nadlaktična kost, obje bedrene kosti, obje goljenične kosti i obje lisne kosti.

**Spol:** ženski, na temelju debljine kortikalne kosti i opće gracilnosti dugih kostiju.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 25 do 35 godina na temelju gustoće trabekularne kosti te razvijenosti *lineae asperae* na bedrenoj kosti.

**Zubi:** nisu prisutni u ušćivanom uzorku.

**Patološke promjene:** nisu prisutne u ušćivanom uzorku.

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** nisu prisutni u ušćivanom uzorku.

**61****Udbina – Sv. Jakov 2005.  
Grob 159**

**Tafonomija:** kosti su dobro ušćuvane, svijetle boje. Gracilne su s gustom trabekularnom kosti. Prisutni su slijedeći koštani elementi: čeona kost, obje tjemene kosti, zatiljna kost, obje sljepoočne kosti, gornja čeljust, desna lopatica, obje zdjelične kosti, križna kost, obje nadlaktične kosti, lijeva palčana kost, lijeva lakatna kost, obje bedrene kosti, desna goljenična kost, desna lisna kost, 1 vratni kralježak te 2 rebra s lijeve i 4 s desne strane.

**Spol:** radi se o kosturu djeteta.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 6 do 7 godina. Starost je određena na temelju kronologije nicanja i razvoja mliječnih i stalnih zubi.

**Zubi:** na gornjoj čeljusti desno prisutni su drugi mliječni sjekutić, prvi trajni sjekutić i prvi trajni kutnjak koji se nalaze van alveola; lijevo postmortalno nedostaju oba mliječna sjekutića i očnjak dok oba mliječna kutnjaka nedostaju zajedno s alveolama. Na donjoj čeljusti desno prisutna su oba mliječna i prvi trajni kutnjak te prvi trajni sjekutić, dok su mliječni drugi sjekutić i očnjak ispali postmortalno, a prvi mliječni sjekutić nedostaje zajedno s alveolom; na lijevoj strani prisutan je samo prvi trajni sjekutić dok postmortalno nedostaje drugi mliječni sjekutić, očnjak i prvi mliječni kutnjak, dok je drugi mliječni kutnjak ispao zaživotno, a prvi mliječni sjekutić nedostaje zajedno s alveolom.

**Patološke promjene:** uočena je blaga zarasla cribra orbitalia.

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** nisu prisutne u ušćuvanom uzorku.

**62****Udbina – Sv. Jakov 2005.  
Grob 160**

**Tafonomija:** kosti su dobro ušćuvane, svjetlo žute boje. Robusne su s rijetkom trabekularnom kosti. Prisutni su slijedeći koštani elementi: obje tjemene kosti, zatiljna kost, obje sljepoočne kosti, donja čeljust, lijeva lopatica, obje ključne kosti, obje zdjelične kosti, križna kost, desna skočna kost, lijeva petna kost, obje nadlaktične kosti, obje lakatne kosti, obje palčane kosti, obje bedrene kosti, obje goljenične kosti, obje lisne kosti, 7 vratnih, 8 prsnih i 3 slabinska kralješka te 4 lijeva i 6 desnih rebara.

**Spol:** muški, na temelju: 1) morfologije zdjelične kosti koja pokazuje izrazito uski gornji veliki sjedni urez, usko tijelo preponske kosti, široku zglobnu čašicu (acetabulum) i okomito orijentiranu bočnu kost, 2) morfologije lubanje koja pokazuje zakošeno čelo, hrapavo i jako razvijeno zatiljno područje i velike mastoideuse, i 3) morfologije donje čeljusti koja ima veliku, široku bradu s jako izraženim tuberculum mentale, širokim granama i gotovo okomitim kutom donje čeljusti.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 50 do 55 godina. Morfologija aurikularne ploštine na stražnjem dijelu lučnog grebena zdjelične kosti odgovara sedmom stupnju po klasifikaciji Lovejoya i sur. (1985), što odgovara starosti od 50 do 55 godina.

**Zubi:** čitava gornja čeljust u potpunosti nedostaje, ali su u uzorku prisutna oba sjekutića, očnjak i prvi kutnjak s desne strane. Na donjoj čeljusti desno prisutni su svi zubi osim oba pretkutnjaka koji su ispali postmortalno i prvog kutnjaka koji je ispao zaživotno, a prvi sjekutić nedostaje zajedno s alveolom; čitava lijeva strana donje čeljusti u potpunosti nedostaje. Hipoplastični defekti su prisutni na sjekutićima i očnjacima gornje čeljusti. Uočena je blaga alveolarna resorpcija te blaga do umjerena abrazija okluzalnih ploština zubi.

**Patološke promjene:** blagi degenerativni osteoartritis (osteofiti) nalazi se na lijevoj lopatici, desnom laktu, oba acetabuluma, obje distalne bedrene kosti te 6., 7. i 10. prsnom kralješku. Umjereni degenerativni osteoartritis (osteofiti) nalazi se na 11. i 12. prsnom te 1. slabinskom kralješku. Uočena je osifikacija apikalnog ligamenta na 2. vratnom kralješku. Schmorlovi defekti prisutni su na 7., 10., 11. i 12. prsnom i 1. slabinskom kralješku. Blagi zarasli periostitis uočen je duž čitave dijafize lijeve lisne kosti.

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** nisu prisutne u ušćivanom uzorku.

## 63

**Udbina – Sv. Jakov 2005.**

**Grob 161**

**Tafonomija:** kosti su vrlo dobro ušćuvane, svjetlo žute boje s tragovima oksidacije metala na obje zdjelične kosti te falangama ruke. Robusne su s gustom trabekularnom kosti. Prisutni su slijedeći koštani elementi: čeonu kost, obje tjemene kosti, zatiljna kost, obje sljepoočne kosti, obje jagodične kosti, gornja i donja čeljust, obje lopatice, obje ključne kosti, prsna kost, obje zdjelične kosti, križna kost, desni iver, obje skočne kosti, obje petne kosti, obje nadlaktične kosti, obje lakatne kosti, obje palčane kosti, obje bedrene kosti, obje goljenične kosti, obje lisne kosti, 8 prsnih i 5 slabinskih kralježaka te 4 lijeva i 4 desna rebra.

**Spol:** muški, na temelju: 1) morfologije zdjelične kosti koja pokazuje izrazito uski gornji veliki sjedni urez, usko tijelo preponske kosti, široku zglobnu čašicu (acetabulum) i okomito orijentiranu bočnu kost, 2) morfologije lubanje koja pokazuje zakošeno čelo, hrapavo i jako razvijeno zatiljno područje i velike mastoideuse, i 3) morfologije donje čeljusti koja ima veliku, široku bradu s jako izraženim tuberculum mentale, širokim granama i gotovo okomitim kutom donje čeljusti.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 30 do 35 godina. Morfologija aurikularne ploštine na stražnjem dijelu lučnog grebena zdjelične kosti odgovara trećem stupnju po klasifikaciji Lovejoya i sur. (1985), što odgovara starosti od 30 do 35 godina.

**Zubi:** na gornjoj čeljusti na desnoj strani prisutni su svi zubi; čitava lijeva strana gornje čeljusti u potpunosti nedostaje. Na donjoj čeljusti desno prisutna su oba pretkutnjaka i sva tri

kutnjaka dok svi ostali zubi nedostaju zajedno s alveolama; čitava lijeva strana donje čeljusti u potpunosti nedostaje. Uočena je blaga alveolarna resorpcija.

**Patološke promjene:** Schmorlovi defekti prisutni su na 7., 8., 9., 10., 11. i 12. prsnom te 1. i 2. slabinskom kralješku.

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** nisu prisutne u ušćivanom uzorku.

## 64

**Udbina – Sv. Jakov 2005.**

**Grob 162**

**Tafonomija:** kosti su vrlo dobro ušćuvane, svjetlo žute boje. Gracilne su s gustom trabekularnom kosti. Prisutni su slijedeći koštani elementi: čeona kost, obje tjemene kosti, zatiljna kost, obje sljepoočne kosti, obje jagodične kosti, gornja i donja čeljust, obje lopatice, obje ključne kosti, desna zdjelična kost, križna kost, oba ivera, obje nadlaktične kosti, obje lakatne kosti, obje palčane kosti, obje bedrene kosti, obje goljениčne kosti, obje lisne kosti, 7 vratnih, 8 prsnih i 4 slabinska kralješka te 9 lijevih i 11 desnih rebara.

**Spol:** radi se o kosturu djeteta.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 13 do 15 godina. Starost je određena na temelju sraštanja epifiza i dijafiza dugih kostiju te kronologije nicanja i razvoja stalnih zuba.

**Zubi:** na gornjoj čeljusti na desnoj strani prisutni su svi zubi osim prvog pretkutnjaka koji je ispao postmortalno i trećeg kutnjaka koji još nije izrastao; na lijevoj strani prisutni su svi zubi osim prvog sjekutića koji je ispao postmortalno i trećeg kutnjaka koji još nije izrastao. Na donjoj čeljusti desno prisutan je drugi mliječni kutnjak te svi trajni zubi osim drugog pretkutnjaka i trećeg kutnjaka koji još nisu izrasli; lijevo su prisutni svi trajni zubi osim drugog pretkutnjaka i trećeg kutnjaka koji još nisu izrasli, a drugi mliječni kutnjak je ispao postmortalno. Uočen je 1 karijes na desnoj strani donje čeljusti.

**Patološke promjene:** uočena je blaga zarasla cribra orbitalia. Blagi aktivni periostitis prisutan je lijevoj strani gornje čeljusti, posteriornoj strani desne zdjelične kosti te na proksimalnoj trećini dijafize obje bedrene kosti s posteriozne strane. Blagi aktivni periostitis i litički defekti su uočeni na obje ključne kosti, obje lopatice i lisnoj kosti. Nije sigurno o čemu je riječ, no simptomi podsjećaju na treponematozu ili neku vrstu genetičke anemije.

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** nisu prisutne u ušćivanom uzorku.



## 65

**Udbina – Sv. Jakov 2005.  
Grob 163**

**Tafonomija:** kosti su dobro ušćuvane, svjetlo žute boje s oštećenjima na vanjskom korteksu. Gracilne su s rijetkom trabekularnom kosti. Prisutni su slijedeći koštani elementi: čeona kost, obje tjemene kosti, zatiljna kost, obje sljepoočne kosti, obje jagodične kosti, donja čeljust, lijeva lopatica, obje zdjelične kosti, desna skočna kost, desna petna kost, obje nadlaktične kosti, obje lakatne kosti, obje palčane kosti, obje bedrene kosti i lijeva lisna kost.

**Spol:** ženski, na temelju: 1) morfologije zdjelične kosti koja pokazuje izrazito široki gornji veliki sjedni urez (incisura ischiadica major), i 2) morfologije donje čeljusti koja ima malu, špicastu bradu sa slabo izraženim tuberculum mentale i velikim kutom donje čeljusti.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 45 do 50 godina. Morfologija aurikularne ploštine na stražnjem dijelu lučnog grebena zdjelične kosti odgovara šestom stupnju po klasifikaciji Lovejoya i sur. (1985), što odgovara starosti od 45 do 50 godina.

**Zubi:** na donjoj čeljusti desno prisutni su svi zubi osim prvog kutnjaka koji je ispao zaživotno i drugog kutnjaka koji je ispao postmortalno, a treći kutnjak nije izašao; na lijevoj strani prisutni su svi zubi osim prvog kutnjaka koji nedostaje zajedno s alveolom i drugog pretkutnjaka koji je ispao postmortalno, a treći kutnjak nije izašao. Uočena je umjerena abrazija okluzalnih ploština i blaga alveolarna resorpcija.

**Patološke promjene:** blagi degenerativni osteoarthritis (osteofiti) prisutan je na lijevoj distalnoj bedrenoj kosti.

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** nisu prisutni u ušćuvanom uzorku.

## 66

**Udbina – Sv. Jakov 2005.  
Grob 164**

**Tafonomija:** kosti su vrlo dobro ušćuvane, svjetlo žute boje. Gracilne su s gustom trabekularnom kosti. Prisutni su slijedeći koštani elementi: čeona kost, obje tjemene kosti, zatiljna kost, obje sljepoočne kosti, lijeva jagodična kost, gornja i donja čeljust, lijeva ključna kost, lijeva zdjelična kost, obje skočne kosti, obje petne kosti, obje nadlaktične kosti, obje lakatne kosti, obje palčane kosti, obje bedrene kosti, obje goljениčne kosti, lijeva lisna kost i 3 vratna kralješka.

**Spol:** radi se o kosturu djeteta.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 13,5 do 14,5 godina. Starost je određena na temelju sraštanja epifiza i dijafiza dugih kostiju te kronologije nicanja i razvoja stalnih zuba.

**Zubi:** na gornjoj čeljusti na desnoj strani prisutni su svi zubi (prvi sjekutić se nalazi van alveole) osim drugog sjekutića i prvog pretkutnjaka koji su ispali postmortalno i trećeg kutnjaka koji još nije izrastao; na lijevoj strani prisutni su svi zubi osim trećeg kutnjaka koji još nije izrastao. Na donjoj čeljusti desno prisutni su svi zubi osim prvog sjekutića koji je ispao postmortalno te očnjaka i trećeg kutnjaka koji još nisu izrasli; lijevo su prisutni svi zubi osim prvog sjekutića koji je ispao zaživotno i trećeg kutnjaka koji još nije izrastao. Hipoplastični defekti su uočeni na očnjacima gornje i donje čeljusti.

**Patološke promjene:** nisu prisutne u ušćuванom uzorku.

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** u ušćuванom uzorku prisutan je željezni predmet.

## 67

### Udbina – Sv. Jakov 2005.

#### Grob 165

**Tafonomija:** kosti su dobro ušćuvane, svjetlo žute boje s oštećenjima na vanjskom korteksu. Gracilne su s rijetkom trabekularnom kosti. Prisutni su slijedeći koštani elementi: obje tjemene kosti, zatiljna kost, desna sljepoočna kost, lijeva lopatica, obje zdjelične kosti, desna skočna kost, desna petna kost, obje nadlaktične kosti, obje lakatne kosti, obje palčane kosti, obje bedrene kosti, obje goljenične kosti, obje lisne kosti, 1 vratni i 1 prsni kralježak te 1 lijevo i 3 desna rebra.

**Spol:** ženski, na temelju morfologije zdjelične kosti koja pokazuje izrazito široki gornji veliki sjedni urez (incisura ischiadica major), opće gracilnosti dugih kostiju te debljine kortikalne kosti.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 55 do 60 godina. Starost je određena na temelju gustoće trabekularne kosti i razvijenosti *lineae asperae* na bedrenoj kosti.

**Zubi:** u uzorku je prisutan prvi pretkutnjak donje čeljusti koji se nalazi van alveole i na njemu je uočen jedan karijes.

**Patološke promjene:** blagi degenerativni osteoarthritis (osteofiti) prisutan je na lijevoj distalnoj lakatnoj kosti te na 4. prsnom kralješku. Blaga zarasla ektokranijalna poroznost nalazi se na obje tjemene kosti.

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** u ušćuванom uzorku prisutno je više fragmenata životinjskih kostiju.

## 68

**Udbina – Sv. Jakov 2005.****Grob 166**

**Tafonomija:** kosti su vrlo loše ušćuvane, svjetlo žute boje s oštećenjima na vanjskom korteksu. Robusne su s gustom trabekularnom kosti. Prisutni su slijedeći koštani elementi: obje tjemene kosti, lijeva jagodična kost, desna zdjelična kost, lijeva petna kost, obje bedrene kosti i obje goljениčne kosti.

**Spol:** muški, na temelju morfologije zdjelične kosti koja pokazuje izrazito uski gornji veliki sjedni urez, usko tijelo preponske kosti, široku zglobnu čašicu (acetabulum) i okomito orijentiranu bočnu kost te opće robusnosti dugih kostiju.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 16 do 20 godina na temelju sraštanja epifiza i dijafiza dugih kostiju.

**Zubi:** nisu prisutni u ušćuванom uzorku.

**Patološke promjene:** nisu prisutne u ušćuванom uzorku.

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** nisu prisutni u ušćuванom uzorku.

## 69

**Udbina – Sv. Jakov 2005.****Grob 167**

**Tafonomija:** kosti su vrlo dobro ušćuvane, svjetlo žute boje. Robusne su s gustom trabekularnom kosti. Prisutni su slijedeći koštani elementi: donja čeljust, obje lopatice, obje ključne kosti, prsna kost, obje zdjelične kosti, križna kost, oba ivera, obje skočne kosti, obje petne kosti, obje nadlaktične kosti, obje lakatne kosti, obje palčane kosti, obje bedrene kosti, obje goljениčne kosti, obje lisne kosti, 7 vratnih, 12 prsnih i 5 slabinskih kralježaka te 11 lijevih i 11 desnih rebara.

**Spol:** muški, na temelju: 1) morfologije zdjelične kosti koja pokazuje izrazito uski gornji veliki sjedni urez, usko tijelo preponske kosti, široku zglobnu čašicu (acetabulum) i okomito orijentiranu bočnu kost i 2) morfologije donje čeljusti koja ima veliku, široku bradu s jako izraženim tuberculum mentale, širokim granama i gotovo okomitim kutom donje čeljusti.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 25 do 30 godina. Morfologija aurikularne ploštine na stražnjem dijelu lučnog grebena zdjelične kosti odgovara drugom stupnju po klasifikaciji Lovejoya i sur. (1985), što odgovara starosti od 25 do 30 godina.

**Zubi:** na donjoj čeljusti desno prisutni su svi zubi; lijevo su prisutni svi zubi osim prvog sjekutića koji ispao postmortalno. Hipoplastični defekti su uočeni na očnjacima donje čeljusti.

**Patološke promjene:** Schmorlovi defekti prisutni su na 11. prsnom te 1. i 4. slabinskom kralješku.

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** nisu prisutni u ušćivanom uzorku.

## 70

**Udbina – Sv. Jakov 2005.**

**Grob 168**

**Tafonomija:** kosti su vrlo dobro ušćuvane, svjetlo žute boje. Robusne su s gustom trabekularnom kosti. Prisutni su slijedeći koštani elementi: čeona kost, obje tjemene kosti, zatiljna kost, obje sljepoočne kosti, lijeva jagodična kost, gornja i donja čeljust, obje lopatice, obje ključne kosti, prsna kost, obje zdjelične kosti, križna kost, lijevi iver, lijeva skočna kost, obje petne kosti, obje nadlaktične kosti, obje lakatne kosti, obje palčane kosti, obje bedrene kosti, obje goljenične kosti, obje lisne kosti, 5 vratnih, 10 prsnih i 5 slabinskih kralježaka te 9 lijevih i 11 desnih rebara.

**Spol:** muški, na temelju: 1) morfologije zdjelične kosti koja pokazuje izrazito uski gornji veliki sjedni urez, usko tijelo preponske kosti, široku zglobnu čašicu (acetabulum) i okomito orijentiranu bočnu kost, 2) morfologije lubanje koja pokazuje zakošeno čelo, hrapavo i jako razvijeno zatiljno područje i velike mastoideuse, i 3) morfologije donje čeljusti koja ima veliku, široku bradu s jako izraženim tuberculum mentale, širokim granama i gotovo okomitim kutom donje čeljusti.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 35 do 40 godina. Morfologija aurikularne ploštine na stražnjem dijelu lučnog grebena zdjelične kosti odgovara četvrtom stupnju po klasifikaciji Lovejoya i sur. (1985), što odgovara starosti od 35 do 40 godina.

**Zubi:** na gornjoj čeljusti na desnoj strani prisutni su svi zubi osim prvog sjekutića koji je ispao postmortalno; na lijevoj strani prisutni su svi zubi osim prvog kutnjaka koji je ispao zaživotno. Na donjoj čeljusti desno prisutna su svi zubi; na lijevoj strani prisutni su svi zubi. Zamijećena su 2 karijesa na desnoj strani donje čeljusti. Uočena je blaga alveolarna resorpcija i blaga abrazija okluzalnih ploština.

**Patološke promjene:** Schmorlovi defekti prisutni su na 6., 7. i 8. prsnom te 5. slabinskom kralješku. Blaga zarasla ektokranijalna poroznost uočena je na obje tjemene i zatiljnoj kosti. Lokalizirani blagi zarasli periostitis prisutan je na lijevoj lisnoj kosti.

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** nisu prisutni u ušćivanom uzorku.

## 71

**Udbina – Sv. Jakov 2005.  
Grob 169**

**Tafonomija:** kosti su vrlo dobro ušćuvane, svjetlo žute boje s tragovima oksidacije metala na desnoj bedrenoj kosti. Robusne su s rijetkom trabekularnom kosti. Prisutni su slijedeći koštani elementi: čeona kost, obje tjemene kosti, zatiljna kost, desna sljepoočna kost, donja čeljust, obje lopatice, prsna kost, obje zdjelčne kosti, križna kost, oba ivera, lijeva skočna kost, obje petne kosti, obje nadlaktične kosti, obje lakatne kosti, obje palčane kosti, obje bedrene kosti, obje goljenične kosti, obje lisne kosti, 1 vratni, 10 prsnih i 4 slabinska kralješka te 7 lijevih i 7 desnih rebara.

**Spol:** muški, na temelju: 1) morfologije zdjelčne kosti koja pokazuje izrazito uski gornji veliki sjedni urez, usko tijelo preponske kosti, široku zglobnu čašicu (acetabulum) i okomito orijentiranu bočnu kost, 2) morfologije lubanje koja pokazuje zakošeno čelo, hrapavo i jako razvijeno zatiljno područje i velike mastoideuse, i 3) morfologije donje čeljusti koja ima veliku, široku bradu s jako izraženim tuberculum mentale, širokim granama i gotovo okomitim kutom donje čeljusti.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 50 do 55 godina. Morfologija aurikularne ploštine na stražnjem dijelu lučnog grebena zdjelčne kosti odgovara sedmom stupnju po klasifikaciji Lovejoya i sur. (1985), što odgovara starosti od 50 do 55 godina.

**Zubi:** na donjoj čeljusti desno prisutni su svi zubi osim prvog i drugog kutnjaka koji su ispali zaživotno; na lijevoj strani prisutni su svi zubi osim oba pretkutnjaka te prvog i drugog kutnjaka koji su ispali zaživotno. Hipoplastični defekti su prisutni na očnjacima donje čeljusti. Uočena je jaka alveolarna resorpcija i umjerena do jaka abrazija okluzalnih ploština.

**Patološke promjene:** antemortalna loše zarasla fraktura nalazi se na lijevom 11. rebru a očituje se po koštanom kalusu i trnu veličine 6×6 mm bez tragova upalnog procesa. Uočena je dislokacija desnog ramena koja se očituje po pomaku glave nadlaktične kosti koja je napravila novu zglobnu ploštinu anteriorno - inferiorno od glenoidne fosse te po jakom osteoartritisu (osteofiti+porozitet). Blagi degenerativni osteoartritis (osteofiti) prisutan je na oba lakta, obje distalne palčane kosti, lijevoj distalnoj lakatnoj kosti, oba kuka, oba koljena te 6. i 9. prsnom i 1. i 2. slabinskom kralješku. Blagi degenerativni osteoartritis (osteofiti+porozitet) prisutan je na 7. vratnom, 1., 2., 4. i 5. prsnom te 5. slabinskom kralješku. Schmorlovi defekti prisutni su na 6., 7., 8., 9., 10., 11. i 12. prsnom kralješku. Blaga zarasla ektokranijalna poroznost uočena je na obje tjemene kosti.

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** nisu prisutni u ušćuvanom uzorku.

72

**Udbina – Sv. Jakov 2005.  
Grob 170**

**Tafonomija:** kosti su dobro ušćuvane, svjetlo žute boje. Gracilne su s gustom trabekularnom kosti. Prisutni su slijedeći koštani elementi: čeona kost, obje tjemene kosti, zatiljna kost, obje sljepoočne kosti, obje jagodične kosti, gornja i donja čeljust, obje lopatice, obje ključne kosti, obje zdjelične kosti, križna kost, obje skočne kosti, obje petne kosti, obje nadlaktične kosti, 5 vratnih i 7 prsnih kralježaka.

**Spol:** ženski, na temelju: 1) morfologije zdjelične kosti koja pokazuje izrazito široki gornji veliki sjedni urez (incisura ischiadica major), i 2) morfologije donje čeljusti koja ima malu, špicastu bradu sa slabo izraženim tuberculum mentale i velikim kutom donje čeljusti.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 30 do 35 godina. Morfologija aurikularne ploštine na stražnjem dijelu lučnog grebena zdjelične kosti odgovara trećem stupnju po klasifikaciji Lovejoya i sur. (1985), što odgovara starosti od 30 do 35 godina.

**Zubi:** na gornjoj čeljusti na desnoj strani prisutni su svi zubi osim trećeg kutnjaka koji nije izrastao; na lijevoj strani prisutni su svi zubi osim drugog pretkutnjaka koji je ispao zaživotno i trećeg kutnjaka koji nije izrastao. Na donjoj čeljusti desno prisutni su svi zubi osim trećeg kutnjaka koji nije izrastao; na lijevoj strani situacija je identična. Zamijećeno je 9 karijesa: 1 na desnoj i 3 na lijevoj strani gornje čeljusti, 3 na desnoj i 2 na lijevoj strani donje čeljusti. Prisutan je 1 apsces na lijevoj strani gornje čeljusti. Hipoplastični defekti su prisutni na očnjacima gornje i donje čeljusti. Uočena je blaga alveolarna resorpcija i umjerena abrazija okluzalnih ploština zubi.

**Patološke promjene:** Schmorlovi defekti prisutni su na 4., 5. i 6. prsnom kralješku. Blagi zarasli periostitis se nalazi na srednjoj trećini dijafize medijalne strane obje goljenične kosti. Zamijećena je spina bifida occulta na križnoj kosti.

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** nisu prisutni u ušćuvanom uzorku.

73

**Udbina – Sv. Jakov 2005.  
Grob 171, osoba A**

**Tafonomija:** kosti su vrlo dobro ušćuvane, svjetlo žute boje. Robusne su s gustom trabekularnom kosti. Prisutni su slijedeći koštani elementi: čeona kost, obje tjemene kosti, zatiljna kost, obje sljepoočne kosti, obje jagodične kosti, gornja i donja čeljust, lijeva lopatica, obje ključne kosti, prsna kost, obje zdjelične kosti, križna kost, obje skočne kosti, obje petne kosti, obje nadlaktične kosti, obje lakatne kosti, obje palčane kosti, obje bedrene kosti, obje goljenične kosti, obje lisne kosti, 7 vratnih, 10 prsnih i 3 slabinska kralješka te 11 lijevih i 7 desnih rebara.

**Spol:** muški, na temelju: 1) morfologije zdjelične kosti koja pokazuje izrazito uski gornji veliki sjedni urez, usko tijelo preponske kosti, široku zglobnu čašicu (acetabulum) i okomito orijentiranu bočnu kost, 2) morfologije lubanje koja pokazuje zakošeno čelo, hrapavo i jako razvijeno zatiljno područje i velike mastoideuse, i 3) morfologije donje čeljusti koja ima veliku, široku bradu s jako izraženim tuberculum mentale, širokim granama i gotovo okomitim kutom donje čeljusti.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 35 do 40 godina. Morfologija aurikularne ploštine na stražnjem dijelu lučnog grebena zdjelične kosti odgovara četvrtom stupnju po klasifikaciji Lovejoya i sur. (1985), što odgovara starosti od 35 do 40 godina.

**Zubi:** na gornjoj čeljusti na desnoj strani prisutni su svi zubi; na lijevoj strani prisutni su svi zubi osim prvog kutnjaka koji je ispao zaživotno. Na donjoj čeljusti desno prisutni su svi zubi (prvi sjekutić se nalazi van alveole) osim prvog kutnjaka koji je ispao zaživotno i drugog sjekutića koji je ispao postmortalno; na lijevoj strani prisutni su svi zubi. Zamijećena su 3 karijesa: 1na desnoj i 1 na lijevoj strani gornje čeljusti te 1 na desnoj strani donje čeljusti. Prisutan je 1 apsces na desnoj strani donje čeljusti. Hipoplastični defekti su prisutni na prvim sjekutićima gornje čeljusti te očnjacima gornje i donje čeljusti. Uočena je blaga alveolarna resorpcija i blaga abrazija okluzalnih ploština.

**Patološke promjene:** antemortalna depresijska dobro zarasla fraktura nalazi se na lijevoj tjemenoj kosti i veličine 12×12 mm te se očituje po zaobljenim rubovima i poroznom dnu bez tragova upalnog procesa. Na desnoj strani donje čeljusti prisutna je pravilna litička lezija veličine 9×9 mm. Rubovi defekta su zaobljeni, dno porozno, a kost inferiorno i posteriorno od defekta je zadebljana. Nema tragova upalnog procesa, a moguće je da se radi o posljedici frakture. Blagi degenerativni osteoartritis (osteofiti) prisutan je lijevoj distalnoj lakatnoj kosti te 5. slabinskom kralješku. Blaga zarasla ektokranijalna poroznost uočena je na čeonj, obje tjemene i zatiljnoj kosti.

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** u ušćivanom uzorku prisutan je fragment željeznog predmeta.

## 74

### Udbina – Sv. Jakov 2005.

#### Grob 171, osoba B

**Tafonomija:** kosti su dobro ušćuvane, svjetlo žute boje. Gracilne su s gustom trabekularnom kosti. Prisutni su slijedeći koštani elementi: čeona kost, obje tjemene kosti, zatiljna kost, obje sljepoočne kosti, gornja i donja čeljust, lijeva lopatica, obje ključne kosti, obje zdjelične kosti, lijeva skočna kost, lijeva nadlaktična kost, lijeva palčana kost, obje bedrene kosti, obje goljenične kosti, obje lisne kosti, 5 vratnih i 2 grudna kralješka te 3 lijeva i 5 desnih rebara.

**Spol:** radi se o kosturu djeteta.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 10 do 11 godina. Starost je određena na temelju sraštanja epifiza i dijafiza dugih kostiju te kronologije nicanja i razvoja mliječnih i stalnih zubi.

**Zubi:** čitava desna strana gornje čeljusti u potpunosti nedostaje, ali su u uzorku prisutni drugi sjekutić, oba pretkutnjaka i prvi kutnjak koji se nalaze van alveola; na lijevoj strani prisutni su mliječni drugi kutnjak, oba trajna sjekutića, prvi trajni pretkutnjak i prvi trajni kutnjak dok su ostali trajni zubi u procesu rasta. Na donjoj čeljusti desno prisutan je prvi trajni kutnjak, dok su drugi trajni pretkutnjak i drugi kutnjak u procesu rasta, a svi ostali trajni zubi su ispali postmortalno; lijevo su prisutni prvi trajni pretkutnjak i prvi kutnjak dok su očnjak i drugi kutnjak u procesu rasta, a oba su sjekutića ispala postmortalno. Hipoplastični defekti su uočeni na prvim sjekutićima gornje čeljusti te očnjacima gornje i donje čeljusti.

**Patološke promjene:** uočena je umjerena zarasla cribra orbitalia. Na obje sljepoočne kosti iznad slušnog otvora prisutni su litički defekti (na desnoj strani veličine 5×3 mm, na lijevoj strani veličine 4×2 mm) praćeni blagim porozitetom. Na desnoj tjemennoj kosti zamijećen je jaki aktivni upalni proces koji podsjeća na porotični hiperostoza, no unilateralan je. Defekt je pravilnog oblika, dimenzija 42×39 mm prisutan je samo s ektokranijalne strane. Izgledom podsjeća na osteoblastični meningiom. Blaga zarasla ektokranijalna poroznost prisutna je na obje tjemene i zatiljnoj kosti. Blagi zarasli periostitis nalazi se na medijalnoj strani dijafiza obje goljenične kosti.

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** nisu prisutni u ušćivanom uzorku.

## 75

**Udbina – Sv. Jakov 2005.**

**Grob 172**

**Tafonomija:** kosti su loše ušćuvane, svjetlo žute boje. Gracilne su s gustom trabekularnom kosti. Prisutni su slijedeći koštani elementi: zatiljna kost, obje zdjelične kosti, obje skočne kosti, obje petne kosti, desna nadlaktična kost, lijeva palčana kost, obje lakatne kosti, obje bedrene kosti, obje goljenične kosti, obje lisne kosti te 1 desno rebro.

**Spol:** radi se o kosturu djeteta.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 13 do 15 godina. Starost je određena na temelju sraštanja epifiza i dijafiza dugih kostiju te kronologije nicanja i razvoja stalnih zubi.

**Zubi:** u uzorku su prisutna oba očnjaka gornje čeljusti.

**Patološke promjene:** nisu prisutne u ušćivanom uzorku.

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** nisu prisutni u ušćivanom uzorku.



76

**Udbina – Sv. Jakov 2005.****Grob 173**

**Tafonomija:** kosti su dobro ušćuvane, svjetlo žute boje. Robusne su s gustom trabekularnom kosti. Prisutni su slijedeći koštani elementi: čeona kost, obje tjemene kosti, zatiljna kost, obje sljepoočne kosti, donja čeljust, obje lopatice, desna ključna kost, prsna kost, obje zdjelične kosti, križna kost, lijevi iver, obje skočne kosti, obje petne kosti, obje nadlaktične kosti, obje lakatne kosti, obje palčane kosti, obje bedrene kosti, obje goljениčne kosti, obje lisne kosti, 7 vratnih, 12 prsnih i 4 slabinska kralješka te 9 lijevih i 8 desnih rebara.

**Spol:** muški, na temelju: 1) morfologije zdjelične kosti koja pokazuje izrazito uski gornji veliki sjedni urez, usko tijelo preponske kosti, široku zglobovu čašicu (acetabulum) i okomito orijentiranu bočnu kost, 2) morfologije lubanje koja pokazuje zakošeno čelo, hrapavo i jako razvijeno zatiljno područje i velike mastoideuse, i 3) morfologije donje čeljusti koja ima veliku, široku bradu s jako izraženim tuberculum mentale, širokim granama i gotovo okomitim kutom donje čeljusti.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 30 do 35 godina. Morfologija aurikularne ploštine na stražnjem dijelu lučnog grebena zdjelične kosti odgovara trećem stupnju po klasifikaciji Lovejoya i sur. (1985), što odgovara starosti od 30 do 35 godina.

**Zubi:** na donjoj čeljusti desno prisutni su svi zubi osim prvog sjekutića koji je ispao postmortalno; na lijevoj strani prisutni su svi zubi. Uočena je blaga alveolarna resorpcija.

**Patološke promjene:** uočena je blaga zarasla cribra orbitalia. Blagi degenerativni osteoartritis (osteofiti) prisutan je na 4. slabinskom kralješku. Blaga zarasla ektokranijalna poroznost uočena je na obje tjemene kosti. Schmorlovi defekti prisutni su na 11. i 12. prsnom kralješku.

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** nisu prisutne u ušćuvanom uzorku.

77

**Udbina – Sv. Jakov 2005.****Grob 175**

**Tafonomija:** kosti su dobro ušćuvane, svjetlo žute boje. Robusne su s rijetkom trabekularnom kosti. Prisutni su slijedeći koštani elementi: donja čeljust, obje lopatice, obje ključne kosti, prsna kost, obje zdjelične kosti, križna kost, oba ivera, obje skočne kosti, obje petne kosti, obje nadlaktične kosti, obje lakatne kosti, obje palčane kosti, 4 vratna, 2 prsna i 5 slabinskih kralježaka te 10 lijevih i 4 desna rebra.

**Spol:** muški, na temelju: 1) morfologije zdjelične kosti koja pokazuje izrazito uski gornji veliki sjedni urez, usko tijelo preponske kosti, široku zglobovu čašicu (acetabulum) i okomito orijentiranu bočnu kost i 2) morfologije donje čeljusti koja ima veliku, široku bradu s jako izraženim tuberculum mentale, širokim granama i gotovo okomitim kutom donje čeljusti.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 45 do 50 godina. Morfologija aurikularne ploštine na stražnjem dijelu lučnog grebena zdjelične kosti odgovara šestom stupnju po klasifikaciji Lovejoya i sur. (1985), što odgovara starosti od 45 do 50 godina.

**Zubi:** na donjoj čeljusti desno prisutni su svi zubi osim drugog sjekutića koji je ispao postmortalno, trećeg kutnjaka koji je ispao zaživotno i prvog sjekutića koji nedostaje zajedno s alveolom; na lijevoj strani prisutni su svi zubi osim prvog sjekutića koji nedostaje zajedno s alveolom. Uočena su 2 karijesa na desnoj strani donje čeljusti. Hipoplastični defekti su prisutni na očnjacima donje čeljusti. Uočena je blaga do umjerena alveolarna resorpcija i umjerena abrazija okluzalnih ploština.

**Patološke promjene:** blagi degenerativni osteoartritis (osteofiti) prisutan je na desnom koljenu, 6. i 7. prsnom te 4. slabinskom kralješku. Blagi degenerativni osteoartritis (porozitet) uočen je na medijalnoj strani lijeve ključne kosti te 3., 4. i 5. vratnom kralješku. Jaki degenerativni osteoartritis (eburnacija) zamijećen je na 1. i 5. vratnom te 5. slabinskom kralješku, superiornoj zglobojnoj ploštini križne kosti te lijevoj čunjastoj kosti. Schmorlovi defekti prisutni su na 7. prsnom i 2. slabinskom kralješku. Blagi zarasli periostitis zamijećen je na inferiornoj trećini medijalne strane lijeve goljениčne kosti.

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** nisu prisutni u ušćivanom uzorku.

## 78

### Udbina – Sv. Jakov 2005.

#### Grob 176

**Tafonomija:** kosti su loše ušćivane, svjetlo žute boje. Gracilne su s gustom trabekularnom kosti. Prisutni su slijedeći koštani elementi: čeona kost, obje tjemene kosti, zatiljna kost, lijeva sljepoočna kost, obje nadlaktične kosti, lijeva goljениčna kost, 2 vratna kralješka te 6 lijevih rebara.

**Spol:** radi se o kosturu djeteta.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 3 do 4 godine. Starost je određena na temelju duljine dugh kostiju.

**Zubi:** u uzorku su prisutni mliječni očnjak gornje čeljusti i trajni drugi sjekutić donje čeljusti.

**Patološke promjene:** nisu prisutne u ušćivanom uzorku.

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** nisu prisutni u ušćivanom uzorku.

79

**Udbina – Sv. Jakov 2005.****Grob 177**

**Tafonomija:** kosti su loše i parcijalno ušćuvane, svjetlo žute boje. Robusne su s gustom trabekularnom kosti. Prisutni su slijedeći koštani elementi: lijevi iver, obje skočne kosti, obje petne kosti, obje bedrene kosti, obje goljениčne kosti, obje lisne kosti.

**Spol:** muški, na temelju opće robusnosti dugih kostiju i debljine kortikalne kosti.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 30 do 35 godina. Starost je određena na temelju gustoće trabekularne kosti, odsutnosti degenerativnih promjena na zglobnim ploštinama i razvijenosti *lineae asperae* na bedrenoj kosti.

**Zubi:** nisu prisutni u ušćuvanom uzorku.

**Patološke promjene:** nisu prisutne u ušćuvanom uzorku.

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** nisu prisutni u ušćuvanom uzorku.

80

**Udbina – Sv. Jakov 2005.****Grob 178**

**Tafonomija:** kosti su vrlo dobro ušćuvane, svjetlo žute boje. Gracilne su s gustom trabekularnom kosti. Prisutni su slijedeći koštani elementi: čeona kost, obje tjemene kosti, zatiljna kost, obje sljepoočne kosti, obje jagodične kosti, gornja i donja čeljust, obje lopatice, obje ključne kosti, prsna kost, obje zdjelične kosti, križna kost, oba ivera, obje skočne kosti, obje petne kosti, obje nadlaktične kosti, obje lakatne kosti, obje palčane kosti, obje bedrene kosti, obje goljениčne kosti, obje lisne kosti, 6 vratnih, 12 prsnih i 5 slabinskih kralježaka te 11 lijevih i 9 desnih rebara.

**Spol:** ženski, na temelju: 1) morfologije zdjelične kosti koja pokazuje izrazito široki gornji veliki sjedni urez (*incisura ischiadica major*), i 2) morfologije donje čeljusti koja ima malu, špicastu bradu sa slabo izraženim *tuberculum mentale* i velikim kutom donje čeljusti.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 20 do 25 godina. Starost je određena na temelju slijedećih čimbenika. Morfologija aurikularne ploštine na stražnjem dijelu lučnog grebena zdjelične kosti odgovara prvom stupnju po klasifikaciji Lovejoya i sur. (1985), što odgovara starosti od 20 do 25 godina.

**Zubi:** na gornjoj čeljusti na desnoj strani prisutni su svi zubi osim prvog sjekutića i trećeg kutnjaka koji su ispali postmortalno; na lijevoj strani prisutni su svi zubi osim prvog sjekutića koji je ispao postmortalno. Na donjoj čeljusti desno prisutni su svi zubi; na lijevoj strani prisutni su svi zubi osim drugog pretkutnjaka koji je ispao postmortalno.

**Patološke promjene:** Schmorlovi defekti prisutni su na 7., 8., 9. i 10. prsnom kralješku.

*Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:* nisu prisutni u ušćivanom uzorku.

## 81

**Udbina – Sv. Jakov 2005.**

**Grob 179**

*Tafonomija:* kosti su vrlo dobro ušćuvane, svjetlo žute boje. Gracilne su s rijetkom trabekularnom kosti. Prisutni su slijedeći koštani elementi: čeona kost, obje tjemene kosti, zatiljna kost, obje sljepoočne kosti, obje jagodične kosti, gornja i donja čeljust, obje lopatice, obje ključne kosti, obje zdjelične kosti, križna kost, desni iver, obje skočne kosti, obje petne kosti, obje nadlaktične kosti, obje lakatne kosti, obje palčane kosti, obje bedrene kosti, obje goljenične kosti, obje lisne kosti, 7 vratnih, 12 prsnih i 5 slabinskih kralježaka te 9 lijevih i 9 desnih rebara.

*Spol:* ženski, na temelju: 1) morfologije zdjelične kosti koja pokazuje izrazito široki gornji veliki sjedni urez (incisura ischiadica major), i 2) morfologije donje čeljusti koja ima malu, špicastu bradu sa slabo izraženim tuberculum mentale i velikim kutom donje čeljusti.

*Starost u trenutku smrti:* doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 50 do 55 godina. Morfologija aurikularne ploštine na stražnjem dijelu lučnog grebena zdjelične kosti odgovara sedmom stupnju po klasifikaciji Lovejoya i sur. (1985), što odgovara starosti od 50 do 55 godina.

*Zubi:* na gornjoj čeljusti na desnoj strani prisutni su svi zubi osim prvog sjekutića koji je ispao postmortalno i očnjaka koji je ispao zaživotno; na lijevoj strani prisutni su svi zubi osim trećeg kutnjaka koji je ispao postmortalno i očnjaka koji je ispao zaživotno. Na donjoj čeljusti desno prisutni su svi zubi osim prvog sjekutića koji je ispao postmortalno; na lijevoj strani prisutni su svi zubi (očnjak i prvi pretkutnjak se nalaze van alveola) osim drugog kutnjaka koji je ispao zaživotno i oba sjekutića koji nedostaju zajedno s alveolama. Uočeno je 6 karijesa: 2 na desnoj i 4 na lijevoj strani gornje čeljusti. Uočena je umjerena alveolarna resorpcija i umjerena do jaka abrazija okluzalnih ploština.

*Patološke promjene:* blagi degenerativni osteoartritis (osteofiti) uočen je na obje distalne bedrene kosti, 3. i 4. vratnom, 12. prsnom te 1. slabinskom kralješku. Schmorlovi defekti prisutni su na 9., 10., 11. i 12. prsnom kralješku i 1., 2. i 3. slabinskom kralješku. Uočena je osifikacija apikalnog ligamenta na 2. vratnom kralješku.

*Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:* nisu prisutni u ušćivanom uzorku.

## 82

**Udbina – Sv. Jakov 2005.**

**Grob 180**

*Tafonomija:* kosti su vrlo dobro ušćuvane, svjetlo žute boje. Gracilne su s rijetkom trabekularnom kosti. Prisutni su slijedeći koštani elementi: čeona kost, obje tjemene kosti,

zatiljna kost, obje sljepoočne kosti, obje jagodične kosti, gornja i donja čeljust, jezična kost, desna lopatica, obje ključne kosti, desna lakatna kost, desna palčana kost, 2 vratna, 2 prsna kralješka te 1 lijevo i 2 desna rebra.

**Spol:** ženski, na temelju morfologije donje čeljusti koja ima malu, špicastu bradu sa slabo izraženim tuberculum mentale i velikim kutom donje čeljusti te opće gracilnosti dugih kostiju.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 40 do 45 godina. Starost je određena na temelju gustoće trabekularne kosti, prisutnosti degenerativnih promjena na zglobnim ploštinama i istrošenosti okluzalnih ploština na zubima.

**Zubi:** na gornjoj čeljusti na desnoj strani prisutni su svi zubi osim drugog sjekutića i očnjaka koji su ispali postmortalno i trećeg kutnjaka koji nije izrastao; na lijevoj strani prisutni su svi zubi osim prvog sjekutića koji je ispao postmortalno, prvog i drugog kutnjaka koji su ispali zaživotno i trećeg kutnjaka koji nije izrastao. Na donjoj čeljusti desno prisutni su svi zubi osim trećeg kutnjaka koji je ispao postmortalno te prvog i drugog kutnjaka koji su ispali zaživotno; na lijevoj strani prisutni su svi zubi osim prvog pretkutnjaka koji je ispao zaživotno. Uočena su 2 karijesa i 1 apsces na lijevoj strani donje čeljusti. Hipoplastični defekti su prisutni na očnjacima gornje i donje čeljusti. Uočena je umjerena abrazija okluzalnih ploština.

**Patološke promjene:** uočena je blaga zarasla cribra orbitalia. Blagi degenerativni osteoarthritis (osteofiti) zamijećen je na obje medijalne ključne kosti. Blagi degenerativni osteoarthritis (osteofiti+porozitet) prisutan je na desnoj lopatici i 6. vratnom kralješku.

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** nisu prisutni u ušćivanom uzorku.

## 83

**Udbina – Sv. Jakov 2005.**

**Grob 181**

**Tafonomija:** kosti su loše i parcijalno ušćuvane, svjetlo žute boje. Robusne su s gustom trabekularnom kosti. Prisutni su slijedeći koštani elementi: čeona kost, obje tjemene kosti, zatiljna kost, obje sljepoočne kosti, desna jagodična kost, gornja i donja čeljust, obje lopatice, obje ključne kosti, prsna kost, 6 vratnih, 9 prsnih kralježaka te 8 lijevih i 11 desnih rebara.

**Spol:** muški, na temelju: 1) morfologije lubanje koja pokazuje zakošeno čelo, hrapavo i jako razvijeno zatiljno područje i velike mastoideuse i 2) morfologije donje čeljusti koja ima veliku, široku bradu s jako izraženim tuberculum mentale, širokim granama i gotovo okomitim kutom donje čeljusti.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 30 do 35 godina. Starost je određena na temelju gustoće trabekularne kosti, odsutnosti degenerativnih promjena na kralješcima i istrošenosti okluzalnih ploština na zubima.

**Zubi:** na gornjoj čeljusti na desnoj strani prisutni su svi zubi osim oba sjekutića koji su ispali postmortalno; čitava lijeva strana gornje čeljusti u potpunosti nedostaje. Na donjoj čeljusti desno prisutni su svi zubi; na lijevoj strani prisutni su svi zubi osim prvog kutnjaka koji je

ispao postmortalno. Uočen je 1 karijes na desnoj strani donje čeljusti. Hipoplastični defekti su prisutni na očnjacima gornje i donje čeljusti. Uočena je blaga alveolarna resorpcija i umjereni kalkulus.

**Patološke promjene:** nisu prisutne u ušćivanom uzorku.

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** nisu prisutni u ušćivanom uzorku.

## 84

**Udbina – Sv. Jakov 2005.**

**Grob 182**

**Tafonomija:** kosti su vrlo dobro ušćuvane, svjetlo žute boje s tragovima oksidacije metala na desnoj bedrenoj kosti, lijevoj distalnoj palčanoj kosti i karpalnim kostima lijeve ruke. Robusne su s rijetkom trabekularnom kosti. Prisutni su slijedeći koštani elementi: čeona kost, obje tjemene kosti, zatiljna kost, obje sljepoočne kosti, obje jagodične kosti, gornja i donja čeljust, obje lopatice, obje ključne kosti, obje zdjelične kosti, križna kost, oba ivera, obje skočne kosti, obje petne kosti, obje nadlaktične kosti, obje lakatne kosti, obje palčane kosti, obje bedrene kosti, obje goljenične kosti, obje lisne kosti, 7 vratnih, 9 prsnih i 4 slabinska kralješka te 11 lijevih i 9 desnih rebara.

**Spol:** muški, na temelju: 1) morfologije zdjelične kosti koja pokazuje izrazito uski gornji veliki sjedni urez, usko tijelo preponske kosti, široku zglobnu čašicu (acetabulum) i okomito orijentiranu bočnu kost, 2) morfologije lubanje koja pokazuje zakošeno čelo, hrapavo i jako razvijeno zatiljno područje i velike mastoideuse, i 3) morfologije donje čeljusti koja ima veliku, široku bradu s jako izraženim tuberculum mentale, širokim granama i gotovo okomitim kutom donje čeljusti.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 50 do 55 godina. Morfologija aurikularne ploštine na stražnjem dijelu lučnog grebena zdjelične kosti odgovara sedmom stupnju po klasifikaciji Lovejoya i sur. (1985), što odgovara starosti od 50 do 55 godina.

**Zubi:** na gornjoj čeljusti na desnoj strani prisutni su svi zubi osim prvog kutnjaka koji je ispao postmortalno i trećeg kutnjaka koji nije izrastao; na lijevoj strani prisutni su svi zubi osim oba sjekutića koja su ispala postmortalno i trećeg kutnjaka koji nije izrastao. Na donjoj čeljusti desno prisutni su svi zubi osim trećeg kutnjaka koji nije izrastao; na lijevoj strani prisutni su svi zubi osim prvog kutnjaka koji je ispao postmortalno i trećeg kutnjaka koji nije izrastao. Uočena su 3 karijesa: 1 na desnoj i 2 na lijevoj strani gornje čeljusti te 1 apsces na lijevoj strani gornje čeljusti. Hipoplastični defekti su prisutni na prvim sjekutićima i očnjacima gornje čeljusti. Uočena je blaga do umjerena abrazija okluzalnih ploština i blaga do umjerena alveolarna resorpcija. Zamijećeni su *shovel - shaped* incizori.

**Patološke promjene:** zamijećene su dvije antemortalne frakture: 1) antemortalna fraktura nalazi se na lijevom (najvjerojatnije) 7. rebru a očituje se po kalusu bez tragova upalnog procesa; 2) antemortalna fraktura distalne trećine desne lakatne kosti (*parry*) a očituje se po umjerenom kalusu i blagom zaraslom periostitisu. Blagi degenerativni osteoarthritis (osteofiti) prisutan je na obje distalne palčane kosti, 4., 5., 6. i 7. vratnom kralješku. Blagi degenerativni

osteartritis (osteofiti+porozitet) prisutan je na oba ramena i oba koljena. Jaki degenerativni osteartritis (osteofiti+porozitet+eburnacija) uočen je na lijevom kuku te 1. i 2. vratnom kralješku.

*Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:* nisu prisutni u ušćivanom uzorku.

## 85

**Udbina – Sv. Jakov 2005.**

**Grob 183**

*Tafonomija:* kosti su dobro ušćuvane, svjetlo žute boje. Gracilne su s gustom trabekularnom kosti. Prisutni su slijedeći koštani elementi: obje tjemene kosti, obje sljepoočne kosti, lijeva jagodična kost, gornja i donja čeljust, obje ključne kosti, lijevi iver, obje skočne kosti, obje petne kosti, obje lakatne kosti, obje palčane kosti, obje bedrene kosti, obje goljениčne kosti, obje lisne kosti te 1 lijevo i 2 desna rebra.

*Spol:* radi se o kosturu djeteta.

*Starost u trenutku smrti:* doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 13 do 15 godina. Starost je određena na temelju sraštanja epifiza i dijafiza dugih kostiju te kronologije nicanja i razvoja stalnih zubi.

*Zubi:* čitava desna strana gornje čeljusti u potpunosti nedostaje, ali su u uzorku prisutni prvi sjekutić, očnjak, oba pretkutnjaka i drugi kutnjak koji se nalaze van alveola; na lijevoj strani prisutni su svi zubi osim oba sjekutića i prvog pretkutnjaka koji su ispali postmortalno te trećeg kutnjaka koji još nije izrastao. Na donjoj čeljusti desno prisutni su drugi pretkutnjak, prvi i drugi kutnjak, prvi pretkutnjak je prisutan, ali se nalazi van alveole, dok svi ostali zubi nedostaju zajedno s alveolama; lijevo su prisutni očnjak, oba pretkutnjaka te prvi i drugi kutnjak koji se nalaze van alveola dok oba sjekutića i treći kutnjak nedostaju zajedno s alveolama. Prisutan je 1 karijes na lijevoj strani donje čeljusti.

*Patološke promjene:* uočen je blagi aktivni periostitis duž dijafiza obje bedrene kosti, na lateralnim stranama dijafiza obje goljениčne i lisne kosti.

*Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:* nisu prisutni u ušćivanom uzorku.

## 86

**Udbina – Sv. Jakov 2005.**

**Grob 184**

*Tafonomija:* kosti su dobro ušćuvane, svjetlo žute boje. Gracilne su s gustom trabekularnom kosti. Prisutni su slijedeći koštani elementi: desna sljepoočna kost, desna jagodična kost, donja čeljust, obje zdjelіčne kosti, desni iver, obje skočne kosti, obje petne kosti, obje nadlaktične kosti, obje lakatne kosti, lijeva palčana kost, obje bedrene kosti, obje goljениčne kosti i obje lisne kosti.

**Spol:** radi se o kosturu djeteta.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 12 do 15 godina. Starost je određena na temelju sraštanja epifiza i dijafiza dugih kostiju te kronologije nicanja i razvoja stalnih zubi.

**Zubi:** čitava gornja čeljust u potpunosti nedostaje, ali su u uzorku prisutni s desne strane očnjak, prekutnjak i drugi kutnjak; s lijeve strane prisutni su svi zubi osim trećeg kutnjaka. Na donjoj čeljusti desno prisutni su svi zubi (oba prekutnjaka, prvi i drugi kutnjak se nalaze van alveole) osim trećag kutnjaka; lijevo su prisutni svi zubi (drugi kutnjak se nalazi van alveole) osim trećeg kutnjaka koji još nije izrastao. Prisutna su 2 karijesa na lijevoj strani gornje i 2 karijesa na lijevoj strani donje čeljusti. Hipoplastični defekti su uočeni na očnjacima donje čeljusti.

**Patološke promjene:** nisu prisutne u ušćivanom uzorku.

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** nisu prisutni u ušćivanom uzorku.

## 87

**Udbina – Sv. Jakov 2005.**

**Grob 185**

**Tafonomija:** kosti su vrlo dobro ušćuvane, svjetlo žute boje. Robusne su s gustom trabekularnom kosti. Prisutni su slijedeći koštani elementi: čeona kost, obje tjemene kosti, zatiljna kost, obje sljepoočne kosti, desna jagodična kost, gornja i donja čeljust, obje lopatice, obje ključne kosti, obje zdjelične kosti, križna kost, desni iver, obje skočne kosti, obje petne kosti, obje nadlaktične kosti, obje lakatne kosti, obje palčane kosti, obje bedrene kosti, obje goljenične kosti, obje lisne kosti, 7 vratnih, 10 prsnih kralježaka te 9 lijevih i 10 desnih rebara.

**Spol:** muški, na temelju: 1) morfologije zdjelične kosti koja pokazuje izrazito uski gornji veliki sjedni urez, usko tijelo preponske kosti, široku zglobnu čašicu (acetabulum) i okomito orijentiranu bočnu kost, 2) morfologije lubanje koja pokazuje zakošeno čelo, hrapavo i jako razvijeno zatiljno područje i velike mastoideuse, i 3) morfologije donje čeljusti koja ima veliku, široku bradu s jako izraženim tuberculum mentale, širokim granama i gotovo okomitim kutom donje čeljusti.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 35 do 40 godina. Morfologija aurikularne ploštine na stražnjem dijelu lučnog grebena zdjelične kosti odgovara četvrtom stupnju po klasifikaciji Lovejoya i sur. (1985), što odgovara starosti od 35 do 40 godina.

**Zubi:** na gornjoj čeljusti na desnoj strani prisutni su svi zubi osim oba sjekutića te drugog i trećeg kutnjaka koji su ispali postmortalno; na lijevoj strani prisutni su drugi sjekutić, očnjak i prvi kutnjak dok su prvi sjekutić, oba prekutnjaka i treći kutnjak ispali postmortalno, a drugi kutnjak zaživotno. Na donjoj čeljusti desno prisutni su svi zubi osim oba prekutnjaka koji su ispali postmortalno te prvog i drugog kutnjaka koji su ispali zaživotno; na lijevoj strani prisutni su svi zubi. Uočen je 1 karijes lijevoj strani gornje čeljusti. Uočena je blaga do umjerena alveolarna resorpcija.



**Patološke promjene:** blagi degenerativni osteoartritis (osteofiti) prisutan je na obje lopatice. Na desnoj strani donje čeljusti (na mjestu prvog i drugog kutnjaka) nalazi se lezija dimenzija 30×20 mm čije su stijenske porozne.

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** nisu prisutni u ušćivanom uzorku.

## 88

**Udbina – Sv. Jakov 2005.**

**Grob 186**

**Tafonomija:** kosti su dobro ušćuvane, svjetlo žute boje. Gracilne su s gustom trabekularnom kosti. Prisutni su slijedeći koštani elementi: čeona kost, obje tjemene kosti, zatiljna kost, obje sljepoočne kosti, lijeva jagodična kost, gornja i donja čeljust, obje lopatice, obje ključne kosti, prsna kost, lijeva zdjelična kost, obje nadlaktične kosti, lijeva lakatna kost, lijeva bedrena kost, lijeva goljenična kost, lijeva lisna kost, 3 vratna, 9 prsnih i 5 slabinskih kralježaka te 7 lijevih i 6 desnih rebara.

**Spol:** radi se o kosturu djeteta.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 5,5 do 6,5 godina. Starost je određena na temelju kronologije nicanja i razvoja mliječnih i stalnih zubi.

**Zubi:** na gornjoj čeljusti na desnoj strani prisutni su mliječni očnjak, oba mliječna kutnjaka te prvi trajni kutnjak dok je drugi sjekutić ispao postmortalno, prvi mliječni sjekutić nedostaje zajedno s alveolom, a prvi trajni sjekutić je u procesu rasta; na lijevoj strani prisutna su oba mliječna kutnjaka i prvi trajni kutnjak, dok su drugi sjekutić i očnjak ispali postmortalno, prvi mliječni sjekutić nedostaje zajedno s alveolom, a prvi trajni sjekutić je u procesu rasta. Na donjoj čeljusti desno prisutni su mliječni očnjak, oba mliječna kutnjaka, prvi trajni sjekutić i prvi trajni kutnjak dok se drugi mliječni sjekutić nalazi van alveole, a prvi mliječni sjekutić nedostaje zajedno s alveolom; na lijevoj strani prisutni su svi mliječni zubi i prvi trajni kutnjak, jedino je prvi trajni sjekutić ispao postmortalno, a prvi mliječni sjekutić nedostaje zajedno s alveolom. Uočen je 1 karijes na lijevoj strani gornje čeljusti.

**Patološke promjene:** nisu prisutne u ušćivanom uzorku.

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** u ušćivanom uzorku je prisutna životinjska kost.

## 89

**Udbina – Sv. Jakov 2005.**

**Grob 187**

**Tafonomija:** kosti su dobro ušćuvane, svjetlo žute boje. Gracilne su s gustom trabekularnom kosti. Prisutni su slijedeći koštani elementi: desna tjemena kost, desna lopatica, desna ključna kost, obje zdjelične kosti, križna kost, lijeva nadlaktična kost, lijeva lakatna kost, lijeva

palčana kost, obje bedrene kosti, 1 vratni, 5 prsnih i 5 slabinskih kralježaka te 5 lijevih i 2 desna rebra.

**Spol:** radi se o kosturu djeteta.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 7,5 do 8,5 godina. Starost je određena na temelju duljine dijafize bedrene kosti.

**Zubi:** nisu prisutni u ušćivanom uzorku.

**Patološke promjene:** nisu prisutne u ušćivanom uzorku.

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** nisu prisutni u ušćivanom uzorku.

## 90

**Udbina – Sv. Jakov 2005.**

**Grob 188**

**Tafonomija:** kosti su vrlo dobro ušćuvane, svjetlo žute boje s tragom oksidacije metala na donjoj čeljusti. Gracilne su s rijetkom trabekularnom kosti. Prisutni su slijedeći koštani elementi: čeonu kost, obje tjemene kosti, zatiljna kost, obje sljepoočne kosti, obje jagodične kosti, gornja i donja čeljust, obje lopatice, desna ključna kost, obje zdjelične kosti, oba ivera, obje skočne kosti, obje petne kosti, obje nadlaktične kosti, obje lakatne kosti, obje palčane kosti, obje bedrene kosti, obje goljениčne kosti, obje lisne kosti, 6 vratnih, 12 prsnih i 5 slabinskih kralježaka te 6 lijevih i 9 desnih rebara.

**Spol:** ženski, na temelju: 1) morfologije zdjelične kosti koja pokazuje izrazito široki gornji veliki sjedni urez (incisura ischiadica major), i 2) morfologije donje čeljusti koja ima malu, špicastu bradu sa slabo izraženim tuberculum mentale i velikim kutom donje čeljusti.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 55 do 60 godina. Morfologija aurikularne ploštine na stražnjem dijelu lučnog grebena zdjelične kosti odgovara osmom stupnju po klasifikaciji Lovejoya i sur. (1985), što odgovara starosti od 55 do 60 godina.

**Zubi:** na gornjoj čeljusti na desnoj strani svi su zubi ispali zaživotno, a treći kutnjak nije izrastao; na lijevoj strani situacija je identična. Na donjoj čeljusti desno prisutni su drugi sjekutić i prvi pretkutnjak dok su prvi sjekutić i očnjak ispali postmortalno a svi ostali zubi zaživotno; na lijevoj strani prisutan je očnjak dok su oba sjekutića ispala postmortalno, prvi pretkutnjak zaživotno, a svi ostali zubi nedostaju zajedno s alveolama. Uočena su 3 apscesa na desnoj strani gornje čeljusti. Hipoplastični defekti su prisutni na očnjacima donje čeljusti. Uočena je umjerena abrazija okluzalnih ploština.

**Patološke promjene:** blagi degenerativni osteoartritis (osteofiti) zamijećen je na 4., 7. i 8. prsnoj kralježku. Blagi degenerativni osteoartritis (porozitet) prisutan je na desnoj distalnoj goljениčnoj kosti.

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** nisu prisutni u ušćivanom uzorku.

## 91

**Udbina – Sv. Jakov 2005.  
Grob 189, osoba A**

**Tafonomija:** kosti su vrlo dobro ušćuvane, svjetlo žute boje s tragom oksidacije metala na lijevoj ključnoj kosti. Gracilne su s rijetkom trabekularnom kosti. Prisutni su slijedeći koštani elementi: čeona kost, obje tjemene kosti, zatiljna kost, obje sljepoočne kosti, obje jagodične kosti, gornja i donja čeljust, obje lopatice, obje ključne kosti, prsna kost, obje zdjelične kosti, križna kost, obje skočne kosti, obje petne kosti, obje nadlaktične kosti, obje lakatne kosti, obje palčane kosti, obje bedrene kosti, obje goljenične kosti, obje lisne kosti, 7 vratnih, 12 prsnih i 4 slabinska kralješka te 5 lijevih i 10 desnih rebara.

**Spol:** ženski, na temelju: 1) morfologije zdjelične kosti koja pokazuje izrazito široki gornji veliki sjedni urez (incisura ischiadica major), i 2) morfologije donje čeljusti koja ima malu, špicastu bradu sa slabo izraženim tuberculum mentale i velikim kutom donje čeljusti.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 50 do 55 godina. Morfologija aurikularne ploštine na stražnjem dijelu lučnog grebena zdjelične kosti odgovara sedmom stupnju po klasifikaciji Lovejoya i sur. (1985), što odgovara starosti od 50 do 55 godina.

**Zubi:** na gornjoj čeljusti na desnoj strani prisutan je samo drugi kutnjak, prvi kutnjak je ispao postmortalno, a svi ostali zubi nedostaju zajedno s alveolama; na lijevoj strani prisutni su svi zubi osim prvog sjekutića, drugog pretkutnjaka i prvog kutnjaka koji su ispali postmortalno. Na donjoj čeljusti desno prisutni su svi zubi osim trećeg kutnjaka koji nije izrastao; na lijevoj strani prisutni su svi zubi osim očnjaka koji je ispao postmortalno te trećeg kutnjaka koji nije izrastao. Uočena su 3 karijesa: 1 na desnoj i 2 na lijevoj strani donje čeljusti. Hipoplastični defekti su prisutni na očnjacima gornje i donje čeljusti. Uočena je blaga abrazija okluzalnih ploština zubi i blaga alveolarna resorpcija.

**Patološke promjene:** lijeva palčana i lakatna kost su bitno gracilnije i kraće od svojih antimera. Najveća razlika je u robusnosti obje podlaktične kosti koje djeluju atrofično. Slična promjena uočena je na 3. metakarpalnoj kosti gdje je desna robusnija i dulja od lijeve za cca 30%. Objе nadlaktične kosti su unutar parametara normalne asimetrije tijela. Moguće da je riječ o ozljedi živca, moždanom infarktu ili kongenitalnom sindromu. Blaga zarasla ektokranijalna poroznost prisutna je na obje tjemene kosti. Blagi degenerativni osteoarthritis (osteofiti) zamijećen je na lijevoj lopatici, desnom acetabulumu, obje proksimalne goljenične kosti, 9., 10. i 11. prsnom te 5. slabinskom kralješku.

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** u ušćuvanom uzorku prisutan je fragment životinjskog rebra.

## 92

**Udbina – Sv. Jakov 2005.**  
**Grob 189, osoba B**

**Tafonomija:** kosti su dobro ušćuvane, svjetlo žute boje. Gracilne su s gustom trabekularnom kosti. Prisutni su slijedeći koštani elementi: čeona kost, obje tjemene kosti, zatiljna kost, obje sljepoočne kosti, gornja i donja čeljust, lijeva ključna kost, obje zdjelične kosti, lijevi iver, obje nadlaktične kosti, desna lakatna kost, obje palčane kosti, obje bedrene kosti, obje goljenične kosti, obje lisne kosti i 1 desno rebro.

**Spol:** ženski, na temelju: 1) morfologije zdjelične kosti koja pokazuje izrazito široki gornji veliki sjedni urez (incisura ischiadica major), i 2) morfologije donje čeljusti koja ima malu, špicastu bradu sa slabo izraženim tuberculum mentale i velikim kutom donje čeljusti.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 35 do 40 godina. Morfologija aurikularne ploštine na stražnjem dijelu lučnog grebena zdjelične kosti odgovara četvrtom stupnju po klasifikaciji Lovejoya i sur. (1985), što odgovara starosti od 35 do 40 godina.

**Zubi:** čitava desna strana gornje čeljusti u potpunosti nedostaje, ali su u uzorku prisutni prvi sjekutić i prvi kutnjak koji se nalaze van alveola; na lijevoj strani prisutni su drugi sjekutić, prvi i drugi kutnjak dok su prvi sjekutić, očnjak i treći kutnjak ispali postmortalno, a oba pretkutnjaka nedostaju zajedno s alveolama. Čitava desna strana donje čeljusti u potpunosti nedostaje, ali su u uzorku prisutni očnjak, oba pretkutnjaka te prvi i drugi kutnjak koji se nalaze van alveola; na lijevoj strani prisutni su svi zubi. Uočeno je 7 karijesa: 2 na lijevoj strani gornje čeljusti, 2 na desnoj i 3 na lijevoj strani donje čeljusti. Uočena je blaga abrazija okluzalnih ploština zubi i umjerena alveolarna resorpcija.

**Patološke promjene:** uočen je blagi aktivni periostitis s endokranijalne strane na zatiljnoj kosti.

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** u ušćuvanom uzorku prisutan je fragment životinjske kosti.

## 93

**Udbina – Sv. Jakov 2005.**  
**Grob 190**

**Tafonomija:** kosti su loše i parcijalno ušćuvane, svjetlo žute boje. Robusne su s rijetkom trabekularnom kosti. Prisutni su slijedeći koštani elementi: donja čeljust, obje lopatice, obje ključne kosti, obje zdjelične kosti, križna kost, desni iver, obje skočne kosti, obje petne kosti, lijeva nadlaktična kost, 6 vratnih i 7 prsnih kralježaka te 3 lijeva i 2 desna rebra.

**Spol:** muški, na temelju: 1) morfologije zdjelične kosti koja pokazuje izrazito uski gornji veliki sjedni urez, usko tijelo preponske kosti, široku zglobnu čašicu (acetabulum) i okomito orijentiranu bočnu kost i 2) morfologije donje čeljusti koja ima veliku, široku bradu s jako izraženim tuberculum mentale, širokim granama i gotovo okomitim kutom donje čeljusti.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 50 do 55 godina. Morfologija aurikularne ploštine na stražnjem dijelu lučnog grebena zdjelične kosti odgovara sedmom stupnju po klasifikaciji Lovejoya i sur. (1985), što odgovara starosti od 50 do 55 godina.

**Zubi:** na donjoj čeljusti desno prisutni su svi zubi osim sjekutića i drugog kutnjaka koji su ispali postmortalno te trećeg kutnjaka koji nije izrastao; na lijevoj strani prisutni su očnjak i prvi pretkutnjak dok su svi ostali zubi ispali zaživotno. Uočen je 1 karijes na desnoj strani donje čeljusti. Prisutna su 3 apscesa: 1 na desnoj i 2 na lijevoj strani donje čeljusti. Hipoplastični defekti su prisutni na očnjacima donje čeljusti.

**Patološke promjene:** blagi degenerativni osteoartritis (osteofiti) prisutan je na oba ramena, desnoj distalnoj palčanoj i lakatnoj kosti, oba kuka, oba koljena, 5., 6. i 7. prsnom kralješku. Jaki degenerativni osteoartritis (eburnacija) uočen je na 2., 3., 4. i 6. vratnom te 1. i 2. prsnom kralješku. Schmorlovi defekti nalaze se na 5., 6. i 7. prsnom kralješku. Blagi zarasli periostitis prisutan je na lijevoj distalnoj goljениčnoj i lisnoj kosti. Na srednjoj trećini desne goljениčne i lisne kosti uočeno je blago zadebljanje praćeno blagim zaraslim periostitisom.

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** nisu prisutni u ušćuvanom uzorku.

## Udbina – Sv. Marko 2000.

### Grob 18

**Tafonomija:** kosti su dobro ušćuvane, svjetlo žute boje. Gracilne su s gustom trabekularnom kosti. Prisutni su slijedeći koštani elementi: čeona kost, obje tjemene kosti, zatiljna kost, desna sljepoočna kost, lijeva jagodična kost, gornja i donja čeljust, obje lopatice, obje ključne kosti, obje zdjelične kosti, križna kost, obje nadlaktične kosti, lijeva lakatna kost, obje palčane kosti, obje bedrene kosti, obje goljениčne kosti, obje lisne kosti, 2 vratna, 11 prsnih i 5 slabinskih kralježaka te 11 lijevih i 10 desnih rebara.

**Spol:** radi se o kosturu djeteta.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 7,5 do 8,5 godina. Starost je određena na temelju kronologije nicanja i razvoja mliječnih i stalnih zubi.

**Zubi:** čitava desna strana gornje čeljusti u potpunosti nedostaje; na lijevoj strani prisutna su oba mliječna kutnjaka, prvi trajni kutnjak te prvi mliječni kutnjak koji se nalazi van alveole, dok je mliječni očnjak ispao postmortalno, a drugi trajni sjekutić je u procesu rasta. Na donjoj čeljusti desno prisutan je samo prvi trajni sjekutić dok je trajni očnjak u procesu rasta; lijevo je prisutan samo prvi trajni sjekutić dok su trajni drugi sjekutić i očnjak u procesu rasta.

**Patološke promjene:** blagi aktivni periostitis prisutan je na fragmentu donje čeljusti te na pleuralnoj strani fragmenta desnog rebra.

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** nisu prisutni u ušćuvanom uzorku.

## 2

## Udbina – Sv. Marko 2000.

### Grob 19

**Tafonomija:** kosti su dobro ušćuvane, svjetlo žute boje s tragovima oksidacije na 3 falange ruke. Robusne su s gustom trabekularnom kosti. Prisutni su slijedeći koštani elementi: lijeva sljepoočna kost, donja čeljust, obje lopatice, obje ključne kosti, prsna kost, obje zdjelične kosti, križna kost, trtična kost, oba ivera, desna nadlaktična kost, obje lakatne kosti, obje palčane kosti, obje bedrene kosti, obje goljениčne kosti, 2 vratna, 11 prsnih i 5 slabinskih kralježaka te 9 rebara na lijevoj i 10 na desnoj strani.

**Spol:** muški, na temelju: 1) morfologije zdjelične kosti koja pokazuje izrazito uski gornji veliki sjedni urez, usko tijelo preponske kosti, široku zglobnu čašicu (acetabulum) i okomito orijentiranu bočnu kost i 2) morfologije donje čeljusti koja ima veliku, široku bradu s jako izraženim tuberculum mentale, širokim granama i gotovo okomitim kutom donje čeljusti.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 30 do 35 godina. Morfologija aurikularne ploštine na stražnjem dijelu lučnog grebena zdjelične kosti odgovara trećem stupnju po klasifikaciji Lovejoya i sur. (1985), što odgovara starosti od 30 do 35 godina.

**Zubi:** čitava gornja čeljust u potpunosti nedostaje, a u uzorku je prisutan samo prvi kutnjak koji se nalazi van alveole. Na donjoj čeljusti desno prisutni su svi zubi osim drugog pretkutnjaka koji nikad nije izrastao jer je došlo do retencije i prisutan je mliječni prvi kutnjak. Uočena je umjerena alveolarna resorpcija i umjereni kalkulus.

**Patološke promjene:** blagi degenerativni osteoartritis (osteofiti) prisutan je na obje distalne bedrene kosti te desnoj proksimalnoj goljeničnoj kosti. Schmorlovi defekti uočeni su na 1., 2. i 3. slabinskom kralješku.

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** nisu prisutni u ušćivanom uzorku.

### 3

**Udbina – Sv. Marko 2000.**

**Grob 20**

**Tafonomija:** kosti su dobro ušćuvane, svjetlo žute boje. Robusne su s gustom trabekularnom kosti. Prisutni su slijedeći koštani elementi: čeona kost, obje tjemene kosti, zatiljna kost, lijeva sljepoočna kost, lijeva jagodična kost, gornja i donja čeljust, obje lopatice, obje ključne kosti, prsna kost, obje zdjelične kosti, križna kost, desni iver, obje nadlaktične kosti, obje lakatne kosti, obje palčane kosti, desna bedrena kost, desna goljenična kost, desna lisna kost, 6 vratnih, 12 prsnih i 5 slabinskih kralježaka te 11 rebara na lijevoj i 10 na desnoj strani.

**Spol:** muški, na temelju: 1) morfologije zdjelične kosti koja pokazuje izrazito uski gornji veliki sjedni urez, usko tijelo preponske kosti, široku zglobnu čašicu (acetabulum) i okomito orijentiranu bočnu kost, 2) morfologije lubanje koja pokazuje zakošeno čelo, hrapavo i jako razvijeno zatiljno područje i velike mastoideuse, i 3) morfologije donje čeljusti koja ima veliku, široku bradu s jako izraženim tuberculum mentale, širokim granama i gotovo okomitim kutom donje čeljusti.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 25 do 30 godina. Morfologija aurikularne ploštine na stražnjem dijelu lučnog grebena zdjelične kosti odgovara drugom stupnju po klasifikaciji Lovejaya i sur. (1985), što odgovara starosti od 25 do 30 godina.

**Zubi:** na desnoj strani gornje čeljusti prisutni su drugi sjekutić, prvi pretkutnjak te prvi i drugi kutnjak dok su prvi sjekutić, očnjak i drugi pretkutnjak ispali postmortalno, a treći kutnjak je u procesu rasta; na lijevoj strani prisutni su svi zubi osim oba sjekutića i očnjaka koji su ispali postmortalno i trećeg kutnjaka koji je u procesu rasta. Na donjoj čeljusti desno prisutni su svi zubi osim oba sjekutića koji su ispali postmortalno i trećeg kutnjaka koji je u procesu rasta; lijevo su prisutni svi zubi osim prvog sjekutića i prvog pretkutnjaka koji su ispali postmortalno i trećeg kutnjaka koji je u procesu rasta. Uočen je 1 karijes na lijevoj strani gornje čeljusti. Hipoplastični defekti su prisutni na očnjacima donje čeljusti. Uočena je blaga alveolarna resorpcija.

**Patološke promjene:** antemortalna dobro zarasla fraktura nalazi se na desnoj distalnoj goljeničnoj kosti a očituje se po 25 mm dugoj liniji frakture, blagom porozitetu te sklerotičnoj kosti. Na proksimalnom kraju medijalne strane dijafize lijeve bedrene kosti prisutan je otok blagog zaraslog periostitisa koji je praćen blagim zadebljanjem kosti. Isti proces je zamijećen

na srednjoj trećini dijafize desne lisne kosti i na posteriornoj strani srednje trećine dijafize desne goljenične kosti.

*Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:* nisu prisutni u ušćivanom uzorku.

## 4

**Udbina – Sv. Marko 2000.**

**Grob 21**

*Tafonomija:* kosti su vrlo dobro ušćuvane, svjetlo žute boje s tragovima oksidacije na falangama ruke. Gracilne su s gustom trabekularnom kosti. Prisutni su slijedeći koštani elementi: čeona kost, obje tjemene kosti, zatiljna kost, obje sljepoočne kosti, obje jagodične kosti, gornja i donja čeljust, desna lopatica, obje ključne kosti, prsna kost, obje zdjelične kosti, križna kost, trtična kost, lijevi iver, obje skočne kosti, obje petne kosti, obje nadlaktične kosti, obje lakatne kosti, obje palčane kosti, obje bedrene kosti, obje goljenične kosti, obje lisne kosti, 7 vratnih, 12 prsnih i 5 slabinskih kralježaka te 11 rebara na lijevoj i 10 na desnoj strani.

*Spol:* ženski, na temelju: 1) morfologije zdjelične kosti koja pokazuje izrazito široki gornji veliki sjedni urez (incisura ischiadica major), i 2) morfologije donje čeljusti koja ima malu, špicastu bradu sa slabo izraženim tuberculum mentale i velikim kutom donje čeljusti.

*Starost u trenutku smrti:* doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 30 do 35 godina. Morfologija aurikularne ploštine na stražnjem dijelu lučnog grebena zdjelične kosti odgovara trećem stupnju po klasifikaciji Lovejoya i sur. (1985), što odgovara starosti od 30 do 35 godina.

*Zubi:* na desnoj strani gornje čeljusti prisutni su svi zubi osim prvog sjekutića koji je ispao postmortalno; na lijevoj strani prisutni su svi zubi. Na donjoj čeljusti desno prisutni su svi zubi osim prvog sjekutića koji je ispao postmortalno; lijevo su prisutni svi zubi osim prvog sjekutića koji je ispao postmortalno. Uočen je 1 apsces na lijevoj strani gornje čeljusti. Hipoplastični defekti su prisutni na očnjacima gornje čeljusti. Uočena je blaga alveolarna resorpcija.

*Patološke promjene:* Schmorlov defekt prisutan je na 3. slabinskom kralješku.

*Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:* nisu prisutni u ušćivanom uzorku.

## 5

**Udbina – Sv. Marko 2000.**

**Grob 22**

*Tafonomija:* kosti su dobro ušćuvane, svjetlo žute boje. Robusne su s rijetkom trabekularnom kosti. Prisutni su slijedeći koštani elementi: čeona kost, obje tjemene kosti, zatiljna kost, obje sljepoočne kosti, desna jagodična kost, donja čeljust, desna lopatica, obje ključne kosti, prsna kost, obje zdjelične kosti, križna kost, obje skočne kosti, obje petne kosti, desna nadlaktična



kost, desna lakatna kost, desna palčana kost, desna bedrena kost, obje goljениčne kosti, obje lisne kosti, 3 vratna, 7 prsnih i 4 slabinska kralješka te 3 rebra na lijevoj i 8 na desnoj strani.

**Spol:** muški, na temelju: 1) morfologije zdjelične kosti koja pokazuje izrazito uski gornji veliki sjedni urez, usko tijelo preponske kosti, široku zglobnu čašicu (acetabulum) i okomito orijentiranu bočnu kost, 2) morfologije lubanje koja pokazuje zakošeno čelo, hrapavo i jako razvijeno zatiljno područje i velike mastoideuse, i 3) morfologije donje čeljusti koja ima veliku, široku bradu s jako izraženim tuberculum mentale, širokim granama i gotovo okomitim kutom donje čeljusti.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 50 do 55 godina. Morfologija aurikularne ploštine na stražnjem dijelu lučnog grebena zdjelične kosti odgovara sedmom stupnju po klasifikaciji Lovejoya i sur. (1985), što odgovara starosti od 50 do 55 godina.

**Zubi:** na donjoj čeljusti desno prvi sjekutić i drugi pretkutnjak su ispali postmortalno, a prvi i drugi kutnjak zaživotno, svi ostali zubi nedostaju zajedno s alveolama; lijevo su prisutni svi zubi osim prvog sjekutića koji je ispao postmortalno i kutnjaka koji su ispali zaživotno. Uočen je 1 karijes na lijevoj strani donje čeljusti. Uočena je umjerena abrazija okluzalnih ploština.

**Patološke promjene:** blagi degenerativni osteoartritis (osteofiti) prisutan je na desnoj lopatici, desnom acetabulumu i desnoj proksimalnoj goljениčnoj kosti. Jaki degenerativni osteoartritis (eburnacija) prisutan je na 3. i 4. slabinskom kralješku. Antemortalna loše zarasla fraktura nalazi se na metakarpalnoj kosti i očituje se po preklopu kosti i kalusu bez tragova upalnog procesa. Schmorlovi defekti su prisutni na 7., 8. i 9. prsnom kralješku.

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** nisu prisutni u ušćivanom uzorku.

## 6

### Udbina – Sv. Marko 2000.

#### Grob 23

**Tafonomija:** kosti su vrlo dobro ušćuvane, svjetlo žute boje. Gracilne su s rijetkom trabekularnom kosti. Prisutni su slijedeći koštani elementi: čeona kost, obje tjemene kosti, zatiljna kost, obje sljepoočne kosti, donja čeljust, jezična kost, obje lopatice, obje ključne kosti, prsna kost, obje zdjelične kosti, lijevi iver, obje skočne kosti, desna petna kost, obje nadlaktične kosti, obje lakatne kosti, obje palčane kosti, obje bedrene kosti, obje goljениčne kosti, obje lisne kosti, 7 vratnih, 12 prsnih i 5 slabinskih kralježaka te 9 rebara na lijevoj i 9 na desnoj strani.

**Spol:** ženski, na temelju: 1) morfologije zdjelične kosti koja pokazuje izrazito široki gornji veliki sjedni urez (incisura ischiadica major), i 2) morfologije donje čeljusti koja ima malu, špicastu bradu sa slabo izraženim tuberculum mentale i velikim kutom donje čeljusti.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 50 do 55 godina. Morfologija aurikularne ploštine na stražnjem dijelu lučnog grebena zdjelične kosti odgovara sedmom stupnju po klasifikaciji Lovejoya i sur. (1985), što odgovara starosti od 50 do 55 godina.

**Zubi:** čitava gornja čeljust u potpunosti nedostaje, ali su u uzorku prisutna oba sjekutića i prvi kutnjak s lijeve strane koji se nalaze van alveola. Na donjoj čeljusti desno prisutni su svi zubi osim drugog sjekutića koji je ispao postmortalno te prvog sjekutića, drugog i trećeg kutnjaka koji su ispali zaživotno; lijevo su prisutni svi zubi osim drugog sjekutića koji je ispao postmortalno i prvog sjekutića koji je ispao zaživotno. Uočen je 1 karijes na desnoj i 3 karijesa na lijevoj strani donje čeljusti. Uočena je umjerena abrazija okluzalnih ploština zubi.

**Patološke promjene:** blagi degenerativni ostartritis (osteofiti) prisutan je na oba ramena, obje proksimalne lakatne kosti i obje distalne palčane kosti. Blagi degenerativni ostartritis (osteofiti+porozitet) nalazi se na 3., 4., 5., 6. i 7. vratnom, 2., 3., 4., 5., 6., 7., 8., 9., 10., 11. i 12. prsnom te 2., 3., 4. i 5. slabinskom kralješku. Uočena je blaga osifikacija apikalnog ligamenta na 2. vratnom kralješku. Schmorlovi defekti su prisutni na 5., 6., 7., 8., 9., 10. i 11. prsnom te 1., 2., 3., 4. i 5. slabinskom kralješku.

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** nisu prisutni u ušćivanom uzorku.

## 7

**Udbina – Sv. Marko 2000.**

**Grob 25**

**Tafonomija:** kosti su dobro ušćuvane, svjetlo žute boje. Gracilne su s gustom trabekularnom kosti. Prisutni su slijedeći koštani elementi: čeona kost, obje tjemene kosti, zatiljna kost, obje sljepoočne kosti, desna jagodična kost, gornja i donja čeljust, lijeva lopatica, obje ključne kosti, lijeva zdjelična kost, lijeva petna kost, obje nadlaktične kosti, lijeva lakatna kost, desna palčana kost, obje bedrene kosti, obje goljenične kosti, obje lisne kosti, 1 vratni i 5 prsnih kralježaka te 11 lijevih i 6 desnih rebara.

**Spol:** radi se o kosturu djeteta.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 6,5 do 7,5 godina. Starost je određena na temelju kronologije nicanja i razvoja mliječnih i stalnih zubi.

**Zubi:** na desnoj strani gornje čeljusti prisutan je mliječni očnjak, oba mliječna kutnjaka te prvi trajni kutnjak, a oba trajna sjekutića su ispala postmortalno; na lijevoj strani prisutan je drugi mliječni kutnjak, oba trajna sjekutića te prvi trajni kutnjak dok je prvi mliječni kutnjak ispao postmortalno. Na donjoj čeljusti desno prisutna su oba mliječna kutnjaka, oba trajna sjekutića i prvi trajni kutnjak dok je mliječni očnjak ispao postmortalno; lijevo je prisutan mliječni očnjak, oba mliječna kutnjaka, oba trajna sjekutića i prvi trajni kutnjak. Prisutan je 1 karijes na desnoj strani donje čeljusti. Hipoplastični defekti su uočeni na prvim sjekutićima gornje čeljusti. Zamijećena je blaga abrazija okluzalnih ploština mliječnih zuba.

**Patološke promjene:** uočena je blaga zarašla cribra orbitalia. Blaga zarašla ektokranijalna poroznost zamijećena je na obje tjemene, obje sljepoočne i zatiljnoj kosti. Blagi aktivni periostitis prisutan je na obje goljenične i desnoj lisnoj kosti.

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** nisu prisutni u ušćivanom uzorku.

## 8

**Udbina – Sv. Marko 2000.**

**Grob 26**

**Tafonomija:** kosti su dobro ušćuvane, svjetlo žute boje. Robusne su s gustom trabekularnom kosti. Prisutni su slijedeći koštani elementi: čeona kost, obje tjemene kosti, zatiljna kost, obje sljepoočne kosti, lijeva jagodična kost, gornja i donja čeljust, obje lopatice, desna ključna kost, obje skočne kosti, obje petne kosti, desna nadlaktična kost, obje bedrene kosti, obje goljenične kosti, obje lisne kosti, 7 vratnih i 6 prsnih kralježaka te 1 rebro na lijevoj i 2 na desnoj strani.

**Spol:** muški, na temelju: 1) morfologije lubanje koja pokazuje zakošeno čelo, hrapavo i jako razvijeno zatiljno područje i velike mastoideuse, i 2) morfologije donje čeljusti koja ima veliku, široku bradu s jako izraženim tuberculum mentale, širokim granama i gotovo okomitim kutom donje čeljusti.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 35 do 40 godina. Starost je određena na temelju gustoće trabekularne kosti i razvijenosti *lineae asperae* na bedrenoj kosti.

**Zubi:** na gornjoj čeljusti s desne strane prisutni su svi zubi osim prvog sjekutića i trećeg kutnjaka koji su ispali postmortalno; s lijeve strane prisutni su svi zubi osim drugog sjekutića koji je ispao zaživotno i prvog sjekutića koji nedostaje zajedno s alveolom. Na donjoj čeljusti desno prisutni su svi zubi; lijevo su prisutni svi zubi. Uočen je 1 karijes na lijevoj strani gornje te 2 karijesa na lijevoj strani donje čeljusti. Hipoplastični defekti su prisutni na očnjacima gornje i donje čeljusti. Uočena je blaga abrazija okluzalnih ploština zubi i blaga alveolarna resorpcija.

**Patološke promjene:** blagi degenerativni osteoartritis (porozitet) prisutan je na desnom kondilu donje čeljusti i temporomandibularnom zglobu. Uočena je osifikacija apikalnog ligamenta na 2. vratnom kralješku. Blaga zarasla ektokranijalna poroznost prisutna je na čeonj, obje tjemene i zatiljnoj kosti. Antemortalna dobro zarasla fraktura nalazi se na lijevoj tjemenoj kosti a očituje se po zaobljenim rubovima i poroznom dnu; veličine je 54×12 mm te duboka cca 10 mm bez tragova upalnog procesa. Na vratu desne bedrene kosti, s anteriorne strane nalazi se litički defekt veličine 13×7 mm koji se očituje po ostrim rubovima i ravnom dnu. Blagi zarasli periostitis uočen je na obje goljenične i lisne kosti.

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** nisu prisutni u ušćuvanom uzorku.

## 9

**Udbina – Sv. Marko 2000.**

**Grob 27**

**Tafonomija:** kosti su vrlo dobro ušćuvane, svjetlo žute boje. Gracilne su s rijetkom trabekularnom kosti. Prisutni su slijedeći koštani elementi: čeona kost, obje tjemene kosti, zatiljna kost, obje sljepoočne kosti, lijeva jagodična kost, gornja i donja čeljust, obje lopatice, obje ključne kosti, prsna kost, obje zdjelične kosti, desna skočna kost, desna petna kost, obje

nadlaktične kosti, obje lakatne kosti, obje palčane kosti, obje bedrene kosti, desna goljenična kost, 7 vratnih, 11 prsnih i 5 slabinskih kralježaka te 7 rebara na lijevoj i 8 na desnoj strani.

**Spol:** ženski, na temelju: 1) morfologije zdjelične kosti koja pokazuje izrazito široki gornji veliki sjedni urez (*incisura ischiadica major*), i 2) morfologije donje čeljusti koja ima malu, špicastu bradu sa slabo izraženim *tuberculum mentale* i velikim kutom donje čeljusti.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na više od 60 godina. Morfologija aurikularne ploštine na stražnjem dijelu lučnog grebena zdjelične kosti odgovara osmom stupnju po klasifikaciji Lovejoya i sur. (1985), što odgovara starosti većoj od 55 godina.

**Zubi:** na desnoj strani gornje čeljusti prisutni su svi zubi osim oba sjekutića koja su ispala postmortalno te prvog i drugog kutnjaka koji su ispali zaživotno; na lijevoj strani prisutni su svi zubi osim prvog sjekutića koji je ispao postmortalno te prvog kutnjaka koji je ispao zaživotno. Na donjoj čeljusti desno prisutni su svi zubi osim prvog pretkutnjaka i prvog kutnjaka koji su ispali zaživotno; lijevo su prisutni svi zubi osim prvog kutnjaka koji je ispao zaživotno. Uočena su 3 karijesa: 1 na desnoj i 1 na lijevoj strani gornje čeljusti te 1 karijes na desnoj strani donje čeljusti. Uočena je abrazija okluzalnih ploština zubi, blaga alveolarna resorpcija te umjereni kalkulus.

**Patološke promjene:** blagi degenerativni osteoartritis (osteofiti) prisutan je na 8., 9. i 10. prsnom kralješku. Umjereni degenerativni osteoartritis (osteofiti) nalazi se na desnom ramenu. Umjereni degenerativni osteoartritis (osteofiti+porozitet) uočen je na oba kondila donje čeljusti te 3., 4., 5., 6. i 7. vratnom kralješku. Jaki degenerativni osteoartritis (eburnacija) prisutan je na lijevom laktu i 3. vratnom kralješku. Uočena je blaga osifikacija apikalnog ligamenta na 2. vratnom kralješku. Blaga zarašla ektokranijalna poroznost zamijećena je na čeonj, obje tjemene i zatiljnoj kosti.

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** nisu prisutni u ušćivanom uzorku.

## 10

**Udbina – Sv. Marko 2000.**

**Grob 28**

**Tafonomija:** kosti su vrlo loše i parcijalno ušćuvane, svjetlo žute boje. Kosti su izrazito robusne s gustom trabekularnom kosti. Prisutni su slijedeći koštani elementi: obje zdjelične kosti, križna kost, obje skočne kosti, obje petne kosti, obje bedrene kosti, obje goljenične kosti i lijeva lisna kost.

**Spol:** muški, na temelju morfologije zdjelične kosti koja pokazuje izrazito uski gornji veliki sjedni urez, usko tijelo preponske kosti, široku zglobnu čašicu (*acetabulum*) i okomito orijentiranu bočnu kost.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 30 do 40 godina na temelju gustoće trabekularne kosti, debljine kortikalne kosti, razvijenosti *lineae asperae* i odsutnosti degenerativnog osteoartritis na zglobnim ploštinama.

**Zubi:** nisu prisutni u ušćivanom uzorku.

*Patološke promjene:* nisu prisutne u ušćuvanom uzorku.

*Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:* nisu prisutni u ušćuvanom uzorku.

## 11

**Udbina – Sv. Marko 2000.**

**Grob 29**

*Tafonomija:* kosti su dobro ušćuvane, svjetlo žute boje. Gracilne su s gustom trabekularnom kosti. Prisutni su slijedeći koštani elementi: desna sljepoočna kost, desna lopatica, prsna kost, obje zdjelične kosti, križna kost, desna skočna kost, desna petna kost, obje nadlaktične kosti, lijeva lakatna kost, obje bedrene kosti, obje goljenične kosti, obje lisne kosti, 2 prsna i 5 slabinskih kralježaka te 6 lijevih i 1 desno rebro.

*Spol:* radi se o kosturu djeteta.

*Starost u trenutku smrti:* doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 10,5 do 11,5 godina. Starost je određena na temelju kronologije sraštanja epifiza i dijafiza na dugim kostima.

*Zubi:* nisu prisutni u ušćuvanom uzorku.

*Patološke promjene:* nisu prisutne u ušćuvanom uzorku.

*Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:* nisu prisutni u ušćuvanom uzorku.

## 12

**Udbina – Sv. Marko 2000.**

**Grob 30**

*Tafonomija:* kosti su dobro ušćuvane, svjetlo žute boje. Robusne su s gustom trabekularnom kosti. Prisutni su slijedeći koštani elementi: čeona kost, obje tjemene kosti, zatiljna kost, obje sljepoočne kosti, lijeva jagodična kost, gornja i donja čeljust, obje lopatice, obje ključne kosti, obje zdjelične kosti, križna kost, obje skočne kosti, obje petne kosti, obje nadlaktične kosti, obje lakatne kosti, lijeva palčana kost, obje bedrene kosti, obje goljenične kosti, obje lisne kosti, 6 vratnih, 8 grudnih i 5 slabinskih kralježaka te 11 rebara na lijevoj i 7 na desnoj strani.

*Spol:* muški, na temelju: 1) morfologije zdjelične kosti koja pokazuje izrazito uski gornji veliki sjedni urez, usko tijelo preponske kosti, široku zglobnu čašicu (acetabulum) i okomito orijentiranu bočnu kost, 2) morfologije lubanje koja pokazuje zakošeno čelo, hrapavo i jako razvijeno zatiljno područje i velike mastoideuse, i 3) morfologije donje čeljusti koja ima veliku, široku bradu s jako izraženim tuberculum mentale, širokim granama i gotovo okomitim kutom donje čeljusti.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 35 do 40 godina. Morfologija aurikularne ploštine na stražnjem dijelu lučnog grebena zdjelične kosti odgovara četvrtom stupnju po klasifikaciji Lovejoya i sur. (1985), što odgovara starosti od 35 do 40 godina.

**Zubi:** na desnoj strani gornje čeljusti prisutni su oba pretkutnjaka te prvi i drugi kutnjak dok svi ostali zubi nedostaju zajedno s alveolama; na lijevoj strani prisutni su svi zubi osim prvog sjekutića koji je ispao postmortalno i drugog i trećeg kutnjaka koji nedostaju zajedno s alveolama. Na donjoj čeljusti desno prisutni su drugi pretkutnjak, drugi i treći kutnjak, dok je prvi pretkutnjak ispao postmortalno, prvi kutnjak zaživotno, a oba sjekutića i očnjak nedostaju zajedno s alveolama; lijevo su prisutni svi zubi osim oba sjekutića koji su ispali postmortalno. Uočeno je 5 karijesa: 1 na lijevoj strani gornje čeljusti, 2 na desnoj i 2 na lijevoj strani donje čeljusti. Hipoplastični defekti su prisutni na očnjacima gornje i donje čeljusti. Uočena je blaga alveolarna resorpcija i blaga abrazija bukalne ploštine drugog sjekutića s lijeve strane gornje čeljusti. Drugi i treći kutnjak na desnoj strani donje čeljusti imaju velike i jasno definirane defekte na okluzalnim ploštinama zubi. Defekti su veličine cca 4×5 mm te duboki 2-3 mm i moguće je da se radi o namjernoj stomatološkoj intervenciji.

**Patološke promjene:** uočena je blaga zarasla cribra orbitalia u desnoj orbiti. Blaga do umjerena zarasla ektokranijalna poroznost prisutna je na čeonj i obje tjemene kosti. Na donjoj čeljusti, inferiorno od prvog kutnjaka s desne strane zamijećen je blagi zarasli periostitis. Blagi aktivni periostitis nalazi se na anteriornoj strani obje distalne nadlaktične kosti, distalnoj trećini desne goljениčne kosti te pleuralnoj strani svih lijevih rebara. Na pojedinim rebrima prisutne su i lezije (4., 6., 8. i 9. rebro). Na posteriornoj strani proksimalne trećine lijeve bedrene kosti zamijećeno je zadebljanje uz prisutnost blagog zaraslog periostitisa. Uočena je dislokacija desnog lakta: capitulum i trochlea su spojeni u jednu zglobnu ploštinu prema kojoj se izremodelirala zglobna ploština na lakatnoj kosti; lateralni epikondil je znatno povećan i stvorena je nova zglobna ploština za palčanu kost koji nije ušćuvan. Čitav proces je praćen blagim osteoartritisom i blagim zaraslim periostitisom. Blagi degenerativni osteoartritis (osteofiti) prisutan je na 2. i 3. slabinskom kralješku. Schmorlovi defekti nalaze se na 1., 2. i 3. slabinskom kralješku.

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** nisu prisutni u ušćuванom uzorku.

## 13

**Udbina – Sv. Marko 2000.**

**Grob 31, osoba A**

**Tafonomija:** kosti su dobro ušćuvane, svjetlo žute boje s tragovima oksidacije metala na lijevoj zdjeličnoj kosti. Gracilne su s gustom trabekularnom kosti. Prisutni su slijedeći koštani elementi: čeona kost, obje tjemene kosti, zatiljna kost, desna sljepoočna kost, lijeva lopatica, obje zdjelične kosti, križna kost, obje nadlaktične kosti, obje lakatne kosti, obje bedrene kosti, obje goljениčne kosti, lijeva lisna kost, 2 prsna i 3 slabinska kralješka te 1 lijevo i 2 desna rebra.

**Spol:** radi se o kosturu djeteta.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 3,5 do 4,5 godina. Starost je određena na temelju duljine dijafize bedrene kosti.

**Zubi:** nisu prisutni u ušćivanom uzorku.

**Patološke promjene:** nisu prisutne u ušćivanom uzorku.

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** nisu prisutni u ušćivanom uzorku.

## 14

**Udbina – Sv. Marko 2000.**

**Grob 31, osoba B**

**Tafonomija:** kosti su loše ušćuvane, svjetlo žute boje. Gracilne su s gustom trabekularnom kosti. Prisutni su slijedeći koštani elementi: desna tjemena kost, zatiljna kost, desna sljepoočna kost, donja čeljust, obje lopatice, obje nadlaktične kosti, lijeva lakatna kost, lijeva bedrena kost, 2 vratna i 1 prsni kralježak te 3 lijeva i 6 desnih rebara.

**Spol:** radi se o kosturu djeteta.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 12 do 15 godina. Starost je određena na temelju kronologije sraštanja epifiza i dijafiza na dugim kostima i kronologije nicanja i razvoja stalnih zubi.

**Zubi:** na desnoj strani donje čeljusti prisutni su svi zubi osim kutnjaka koji nedostaju zajedno s alveolama; na lijevoj strani prisutni su svi zubi osim očnjaka i trećeg kutnjaka koji su ispali postmortalno te prvog pretkutnjaka koji nedostaje zajedno s alveolom.

**Patološke promjene:** nisu prisutne u ušćivanom uzorku.

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** nisu prisutni u ušćivanom uzorku.

## 15

**Udbina – Sv. Marko 2000.**

**Grob 32**

**Tafonomija:** kosti su loše ušćuvane, svjetlo žute boje. Gracilne su s gustom trabekularnom kosti. Prisutni su slijedeći koštani elementi: čeonu kost, obje tjemene kosti, zatiljna kost, obje sljepoočne kosti, obje jagodične kosti, gornja i donja čeljust, obje lopatice, obje ključne kosti, prsna kost, desna zdjelična kost, križna kost, desna nadlaktična kost, desna lakatna kost, desna palčana kost, desna bedrena kost, 4 vratna, 7 prsnih i 3 slabinska kralješka te 3 lijeva i 3 desna rebra.

**Spol:** radi se o kosturu djeteta.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 8,5 do 9,5 godina. Starost je određena na temelju kronologije nicanja i razvoja mliječnih i stalnih zubi.

**Zubi:** na desnoj strani gornje čeljusti prisutni su svi zubi osim oba sjekutića, očnjaka i prvog pretkutnjaka koji su ispali postmortalno i trećeg kutnjaka koji nije izrastao; na lijevoj strani prisutni su svi zubi osim oba sjekutića, očnjaka i drugog pretkutnjaka koji su ispali postmortalno i trećeg kutnjaka koji nije izrastao. Na desnoj strani donje čeljusti prisutni su svi zubi osim očnjaka i prvog pretkutnjaka koji su ispali postmortalno i trećeg kutnjaka koji nije izrastao; na lijevoj strani prisutni su svi zubi osim prvog sjekutića koji je ispao postmortalno te trećeg kutnjaka koji nije izrastao. Uočena su 3 karijesa: 1 na desnoj i 1 na lijevoj strani gornje čeljusti te 1 na desnoj strani donje čeljusti. Hipoplastični defekti su prisutni na očnjacima donje čeljusti. Uočena je blaga alveolarna resorpcija.

**Patološke promjene:** nisu prisutne u ušćivanom uzorku.



## PERIMORTALNE TRAUME VAN GROBNIH CJELINA I BEZ SIGNATURA

### Udbina

#### Vreća bez signature 1

1) Na lubanji muškarca starosti 36 do 50 godina prisutne su 2 perimortalne traume: a) masivna posjekotina nalazi se na lijevoj tjemennoj kosti i dužine je 52 mm te je probila svod lubanje (slika 5); b) cca 12 mm posteriorno od prve posjekotine nalazi se tangencijalna posjekotina dužine 27 mm i paralelna je s prvom.

2) Na anteriornoj strani desne bedrene kosti muškarca starosti 26 do 35 godina prisutne su 3 suptilne posjekotine: a) 70 mm inferiorno velikog trochantera prisutna je posjekotina duljine 6 mm; b) 87 inferiorno od prve posjekotine nalazi se posjekotina duljine 10 mm; c) 5 mm inferiorno od druge posjekotine nalazi se posjekotina koja je paralelna s njom i duljine je 10 mm.

**Slika 5.** Perimortalna posjekotina lijeve tjemene kosti. Vrećica bez signature 1.



## Udbina

### Vreća bez signature 2

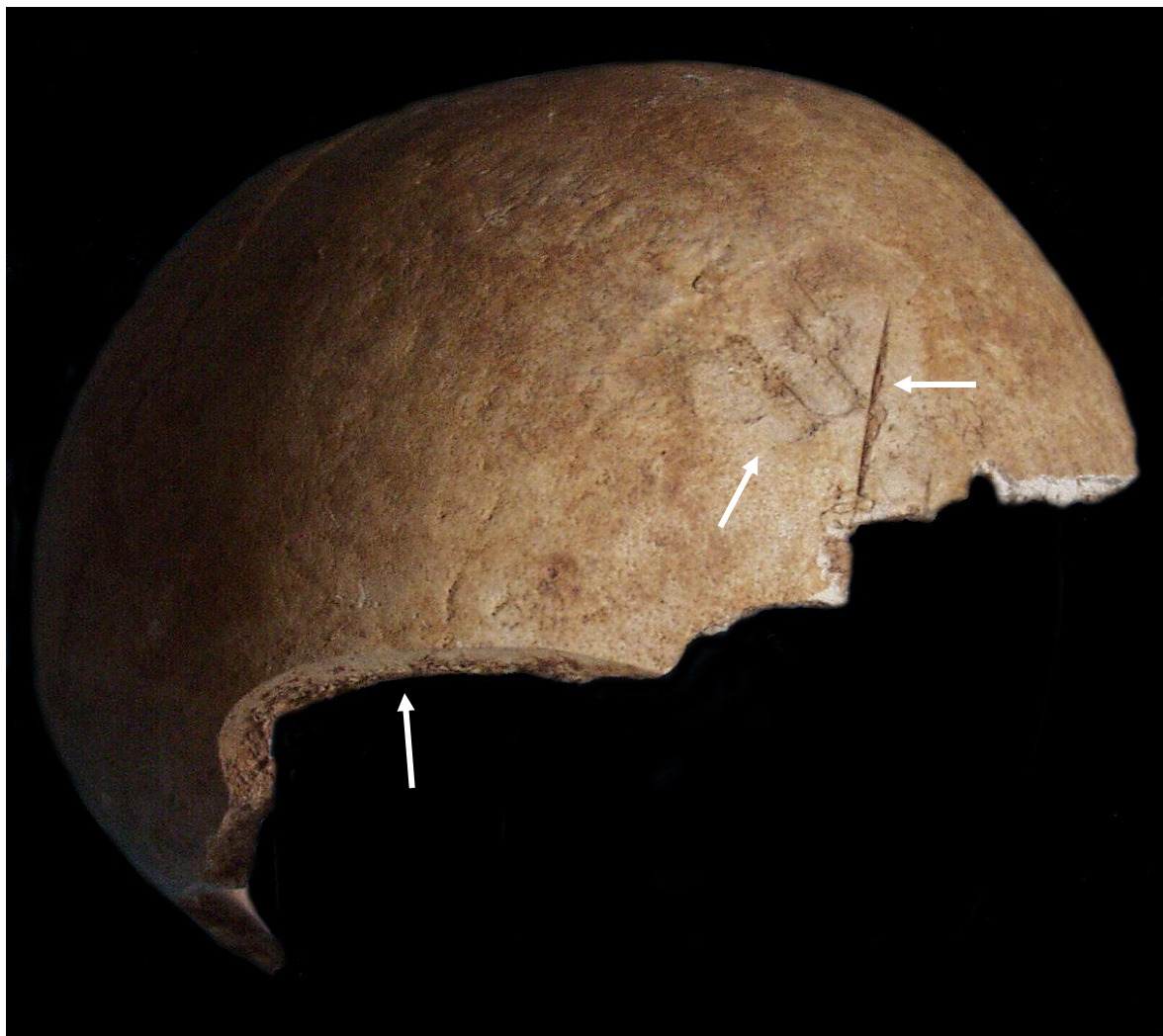
1) Na lubanji muškarca starosti 31 do 50 godina prisutne su 4 perimortalne traume: a) tangencijalna posjekotina nalazi se na lijevoj strani čeone kosti 25 mm superiorno od superiornog ruba lijeve orbite a ispolirana površina je veličine 26x16 mm; b) tangencijalna posjekotina nalazi se cca 10 mm superiorno od lambde i veličine je 52x23 mm te se prostire na obje tjemene kosti (slika 6); c) ispod druge posjekotine nalazi se trauma duljine 33 mm koja je prodrla u kost cca 2 mm s ispoliranim superiornim i grubim inferiornim rubom (slika 6); d) na lijevoj tjemenoj kosti 44 mm posteriorno od koronalnog šava i 66 mm lateralno od sagitalnog šava prisutna je posjekotina duljine 60 mm koja se u potpunosti odvojila od lubanje (slika 6).

2) Na desnoj bedrenoj kosti muškarca starosti 26 do 35 godina prisutne su 4 posjekotine: a) prva se nalazi inferiorno od malog trochantera a zbog postmortalne oštećenosti vidi se samo oštra linija duljine 12 mm; b) 10 mm inferiorno od prve posjekotine nalazi se posjekotina veličine 20x8 mm; c) 16 mm inferiorno od druge posjekotine nalazi se posjekotina koja ima ispoliranu površinu dimenzija 18x5 mm; d) 21 mm inferiorno od druge posjekotine nalazi se posjekotina koja ima ispoliranu površinu dimenzija 19x4 mm.

3) Na fragmentu desne strane donje čeljusti djeteta starosti 11 do 15 godina od prvog pretkutnjaka do prvog kutnjaka odsječen je alveolarni dio kosti u duljini od 18 mm.

4) Na posteriornoj strani vratnog kralješka najvjerojatnije muškarca starosti 31 do 40 godina, na superiornim zglobnim plošinama i dijelu corpora prisutna je posjekotina koja je otkinula čitav dio kosti dimenzija 23x18 mm.

**Slika 6.** Perimortalne posjekotine tjemениh kostiju. Vrećica bez signature 2.



### **Udbina**

#### **Vreća bez signature 3**

Na anteriornoj strani proksimalne trećine dijafize desne goljenične kosti muškarca starosti 31 do 40 godina prisutne su 4 perimortalne traume: a) u ravnini hranidbenog otvora prisutna je posjekotina ispolirane površine 8x4 mm; b) 10 superiorno od prve posjekotine nalazi se posjekotina ispolirane površine 8x4 mm; c) između prve dvije posjekotine nalazi se vertikalna ispolirana površina dimenzija 10x5 mm; d) 7 mm superiorno od druge posjekotine nalazi se posjekotina koja ima ispoliranu površinu dimenzija 12x6 mm.

### **Udbina**

#### **Vreća bez signature 4**

Na distalnoj trećini dijafize lijeve nadlaktične kosti žene starosti 36 do 50 godina prisutne su 2 posjekotine: a) 57 mm superiorno od ravnine olecranon prisutna je posjekotina dužine 13 mm; b) 20 mm superiorno od prve posjekotine nalazi se posjekotina dužine 8 mm.

### **Udbina**

#### **Vreća bez signature 5**

Na distalnom kraju falange stopala odrasle osobe prisutna je perimortalna trauma čija ispolirana površina iznosi 8x4 mm a vrh falange je odsječen.

### **Udbina**

#### **Vreća bez signature 6**

Na lijevoj tjemenoj kosti odrasle osobe prisutne su 3 perimortalne traume: a) superiorno od mastoideusa prisutna je ispolirana površina kosti veličine 17x7 mm; b) na mjestu gdje započinje zigomatični luk prisutna je ispolirana površina kosti veličine 6x2 mm; c) posteriorno od slušnog otvora nalazi se ispolirana površina koja završava oštrim rezom duljine 10 mm. Moguće je da se radilo o pokušaju odsjecanja uha.

### **Udbina**

#### **Vreća bez signature 7**

1) Na superiornoj strani lateralnog dijela desne ključne kosti muškarca starosti 31 do 40 godina nalazi se perimortalna posjekotina ispolirane površine veličine 16x6 mm.

2) Na superiornom dijelu luka i posteriornom dijelu corpora vratnog kralješka najvjerojatnije muškarca prisutna je perimortalna posjekotina koja je otkinula sloj kosti; ispolirana površina na lijevoj strani je veličine 12x12 mm a na desnoj 7x4 mm. Vrlo je vjerojatno da se radi o dekapitaciji.

### **Udbina**

#### **Vreća bez signature 8**

Na fragmentu lubanje (najvjerojatnije čeona kosti) prisutna je perimortalna posjekotina ispolirane površine veličine 40x6 mm.

### **Udbina**

#### **Vreća bez signature 9**

Na superiornom dijelu zglobne ploštine distalnog kondila lijeve bedrene kosti odrasle osobe prisutna je moguća, vrlo oštra, perimortalna posjekotina duljine 22 mm.

### **Udbina**

#### **Vreća bez signature 10**

1) Na lateralnoj strani proksimalne trećine dijafize lijeve bedrene kosti muškarca starosti 41 do 50 godina prisutne su tri perimortalne traume: a) cca 80 mm inferiorno od malog trohantera prisutna je posjekotina dužine 17 mm godina; b) 17 mm lateralno-superiono od prve traume nalazi se tangencijalna posjekotina koja je skinula tanki dio korteksa a ispolirana površina je veličine 10x7 mm; c) 35 mm inferiorno od prve posjekotine, uz linea asperu, nalazi se posjekotina dužine 17 mm.

2) Na distalnom kraju metatarzalne kosti prisutna je perimortalna posjekotina sa poliranom površinom veličine 8x7 mm.

### **Udbina**

#### **Vreća bez signature 11**

Na posteriornoj strani distalne trećine dijafize goljenične kosti muškarca starosti 36 do 45 godina prisutna je perimortalna posjekotina ispolirane površine veličine 13x10 mm.

### **Udbina**

#### **Vreća bez signature 12**

Na posteriornoj strani desnog iliuma odrasle žene prisutna je moguća perimortalna depresijska fraktura nanesena oštrim predmetom.

### **Udbina – Sv. Jakov**

#### **Kv. 6**

Na inferiornoj strani lateralnog dijela desne ključne kosti nalazi se perimortalna posjekotina dužine 8 mm.

### **Udbina – Sv. Jakov 2003.**

#### **Kv. 7, dislocirane kosti**

1) Na medijalnoj strani proksimalne trećine dijafize lijeve goljениčne kosti odraslog muškarca prisutna je perimortalna posjekotina dužine 13 mm s ispoliranim inferiornim i grubim superiornim rubom.

2) Na fragmentu srednje trećine dijafize goljениčne kosti prisutna je posjekotina ispolirane površine veličine 15x7 mm.

3) Na lijevoj nadlaktičnoj kosti prisutne su dvije perimortalne traume: a) na lateralnoj strani srednje trećine dijafize prisutna je posjekotina veličine 20x7 mm; b) 60 mm inferiono od prve posjekotine, na anteriornoj strani, prisutna je posjekotina duljine 5 mm.

4) Na lateralnoj strani 2. desne metacarpalne kosti prisutna je perimortalna posjekotina dužine 5 mm.

### **Udbina – Sv. Jakov**

#### **Kv. 7**

1) Na lijevoj goljениčnoj kosti odrasle osobe prisutne su tri perimortalne traume: a) prva se nalazi na anteriornoj strani, medijalno dodiruje cristu anterior s ispoliranom površinom dimenzija 8x5 mm; b) 16 mm inferiono od prve traume nalazi se tangencijalna druga posjekotina koja je paralelna s njom a ispolirani dio je veličine 6x3 mm; c) 52 mm inferiono od druge posjekotine i 3 mm medijalno od criste anterior prisutna je moguća posjekotina veličine 5x1 mm.

2) Na fragmentu glave bedrene kosti muškarca starosti 41 do 50 godina, oko 13 mm od fovee capitis nalazi se vrlo oštra moguća perimortalna posjekotina duljine 22 mm.

### **Udbina – Sv. Jakov 2004.**

#### **Kv. 8, dislocirane kosti**

1) Na anteriornoj strani lijeve goljениčne kosti muškarca starosti 31 do 40 godina prisutne su dvije perimortalne traume: a) prva se nalazi na tuberositasu i ima ravni i ispolirani superiorni rub a grubi i neravan inferiorni rub s ispoliranim dijelom veličine 14x5 mm; b) 34 mm inferiono od prve traume nalazi se druga posjekotina koja je paralelna s prvom i širine je 18 mm a usječeni dio kosti dubok je 7 mm.

2) Na anteriornoj strani srednje trećine dijafize lijeve nadlaktične kosti muškarca starosti 36 do 50 godina prisutna je perimortalna posjekotina širine 11 mm sa superiornim dijelom koji je ispoliran i inferiornim grubim dijelom.

### **Udbina – Sv. Jakov 2004.**

#### **Kv. 8/9**

1) Na desnoj bedrenoj kosti muškarca starosti 26 do 35 godina prisutne su tri perimortalne traume: a) prva se nalazi na anteriornoj strani proksimalne trećine dijefize i ima ispoliranu površinu dimenzija 18x4 mm; b) na anteriornoj strani distalne trećine dijefize prisutna je suptilna posjekotina koja je odnijela tanki sloj korteksa; c) 18 mm inferiorno od druge posjekotine prisutna je posjekorina površine 16x14 mm s ispoliranim inferiornim rubom.

2) Na posteriornoj strani proksimalne trećine dijafize lijeve palčane kosti muškarca starosti 26 do 35 godina prisutna je perimortalna posjekotina koja ima ispoliranu površinu veličine 14x8 mm.

### **Udbina – Karija 2001.**

#### **Kv. 9/8, iskop**

1) Na lijevoj bedrenoj kosti odraslog muškarca prisutne su četiri perimortalne traume: a) prva se nalazi na lateralnoj strani dijafize, inferiorno od malog trochantera i duljine je 14 mm; b) 94 mm inferiorno od prve traume nalazi se perimortalna posjekotina duljine 13 mm; c) 33 mm inferiorno od druge posjekotine prisutna je posjekotina duljine 13 mm; d) 7 mm inferiorno od treće posjekotine prisutna je perimortalna posjekotina kojoj se duljina zbog postmortalnog oštećenja ne može odrediti.

2) Na medijalnoj strani desne goljenične kosti odraslog muškarca prisutne su tri perimortalne posjekotine: a) prva se nalazi na otprilike polovici dijafize i duljine je 6 mm; b) 26 mm inferiorno od prve posjekotine prisutna je posjekotina duljine 20 mm; c) 4 mm inferiorno od druge traume prisutna je posjekotina duljine 17 mm.

3) Na anteriornoj strani lijeve goljenične kosti odraslog muškarca prisutno je 6 perimortalnih posjekotina. Sve su vrlo blizu jedna drugoj i zadane su pod istim kutem a sve su duljine 10-14 mm: a) cca 230 mm od proksimalnog kraja nalazi se 10 mm duga posjekotina a oružje se zabilo 4 mm duboko u korteks; b) 2 mm inferiorno od prve posjekotine prisutna je posjekotina duljine 11 mm; c) 5 mm inferiorno od druge traume prisutna je posjekotina duljine 13 mm; d) inferiorno od treće traume prisutan je fragment ispolirane kosti veličine 20x11 mm; e) 12 mm inferiorno od ispolirane površine prisutna je perimortalna posjekotina duljine 11 mm; f) 5 mm inferiorno od pete traume prisutna je masivna posjekotina koja je probila korteks do trabekularne kosti a ispolirani dio je veličine 16x12 mm.

### **Udbina – Sv. Jakov 2001.**

#### **Kv. 9/8, dislocirane kosti**

Na lateralnoj strani distalne trećine dijafize lijeve nadlaktične kosti odrasle osobe prisutna je perimortalna posjekotina duljine 35 mm a njen terminalni kraj postmortalno nedostaje. Polirani dio traume nalazi se medijalno.

**Udbina – Sv. Jakov 2001.**  
**Kv. 10/(62?), iskop, u šuti**

Na proksimalnoj trećini dijafize desne bedrene kosti odrasle osobe, inferiorno od malog trochantera, prisutna je vrlo tanka i dobro definirana perimortalna posjekotina duljine 19 mm. Položena je pod kutem od 45° na uzdužnu osovinu kosti.

**Udbina – Karija 2001.**  
**Kv. 9**

1) Na lateralnoj strani proksimalne trećine dijafize desne lakatne kosti, najvjerojatnije muškarca starosti 26 do 35 godina, prisutna je perimortalna posjekotina koja je u potpunosti skinula kost dimenzija 40x12 mm.

2) Na lateralnoj strani srednje trećine dijafize lijeve goljenične kosti žene starosti 41 do 55 godina prisutne su dvije perimortalne posjekotine: a) prva ima ispoliranu površinu veličine 12x7 mm; b) 50 mm inferiorno od prve posjekotine, na samom rubu s anteriorne strane, prisutna je trauma ispolirane površine 7x4 mm.

**Udbina – Sv. Jakov**  
**Kv. 14**

Na lateralnoj strani srednje trećine dijafize lijeve bedrene kosti djeteta starosti 6 do 10 godina prisutne su dvije perimortalne posjekotine: a) superiorna je veličine 12x10 mm i dosta je plitka; b) inferiorna je veličine 12x10 mm i nešto je dublja od prve. Obje posjekotine imaju paralelne horizontalne utore (vjerojatno je riječ o nazubljenom oružju).

**Udbina – Sv. Jakov**  
**Kv. 14/15**

Na posteriornoj strani srednje trećine dijafize lijeve bedrene kosti odrasle osobe, na linea asperi, prisutne su dvije perimortalne posjekotine: a) prva ima ispoliranu površinu veličine 18x7 mm i otkinula je 2 mm kosti; b) 11 mm inferiorno od prve posjekotine prisutna je trauma ispolirane površine 45x11 mm koja je zasjekla 3 mm duboko u kost.

**Udbina – Sv. Jakov 2004.**  
**Kv. 15 i 19, dislocirane kosti**

1) Na desnoj bedrenoj kosti muškarca starosti 36 do 50 godina prisutne su dvije perimortalne traume: a) prva se nalazi na anteriornoj strani (110 mm inferiorno od malog trochantera) a



udarac je skinuo tanki sloj kosti površine 8x7 mm; b) 15 mm lateralno od prve traume nalazi se perimortalna posjekotina duljine 17 mm sa incijalnim rezom na superiornom rubu.

2) Na medijalnom rubu acetabuluma desne zdjelice muškarca 31 do 40 godina starosti prisutna je moguća perimortalna trauma sa ravnim rezom koji je skinuo kortikalnu kost u duljini od 30 mm.

### **Udbina – Sv. Jakov**

#### **Kv. 19**

Na goljeničnoj kosti muškarca starosti 36 do 50 godina prisutne su dvije perimortalne traume: a) prva se nalazi na lateralnoj strani u ravnini hranidbenog otvora i duljine je 29 mm sa ravnim i ispoliranim inferiornim rubom; b) 41 mm lateralno od prve traume nalazi se perimortalna posjekotina ispoliranog djela veličine 12x11 mm sa neravnim i grubim inferiornim rubom.

### **Udbina – Sv. Jakov 2004.**

#### **Kv. 19/24, dislocirane kosti**

1) Na fragmentu dijafize bedrene kosti prisutna je moguća perimortalna trauma koja se po boji razlikuje od ostale kortikalne kosti i djelomično je na rubu ravna.

2) Na distalnom kraju falange stopala prisutna je perimortalna posjekotina koja je odvojila poveći fragment kosti a ispolirana površina je veličine 10x4 mm.

### **Udbina – Sv. Jakov 2005.**

#### **Kv. 23, dislocirane kosti**

Na lubanji odraslog muškarca prisutno je više perimortalnih trauma: a) na desnoj strani čeone kosti, 53 mm superiorno od superiornog ruba desne orbite i 47 mm inferiorno od koronalnog šava prisutna je perimortalna penetrirajuća trauma duljine 29 mm koja je u duljini od 10 mm probila svod lubanje na sredini; b) lateralno od ove traume prisutno je šest plićih uzdužnih perimortalnih ozljeda: b) jedna se nalazi 14 mm superiorno od velike traume i duljine je 10 mm; c) 18 mm superiorno od druge traume nalazi se posjekotina duljine 10 mm; d) 3 mm superiorno od treće traume prisutna je posjekotina duljine 6 mm; e) 7 mm lateralno od četvrte traume prisutna je posjekotina duljine 8 mm; f) 20 mm superiorno od pete traume prisutna je posjekotina duljine 6 mm; g) 12 mm inferiorno-lateralno od šeste traume prisutna je posjekotina duljine 8 mm. Svim ovim posjekotinama je zajedničko da je jedan rub ravan a drugi blago zakrivljen.

## **Udbina – Sv. Jakov 2004.**

### **Kv. 39, dislocirane kosti iz iskopa šute**

1) Na desnoj bedrenoj kosti žene starosti 21 do 30 godina prisutne su tri perimortalne traume: a) prva se nalazi na anteriornoj strani proksimalne trećine dijafize i duljine je 9 mm; b) 8 mm inferiorno od prve traume i paralelno s njom nalazi se perimortalna posjekotina duljine 13 mm; c) inferiorno od druge posjekotine prisutna je posjekotina ispolirane površine dimenzija 10x8 mm.

2) Na fragmentu dijafize bedrene kosti muškarca starosti 31 do 40 godina, na linea asperi, prisutna je perimortalna posjekotina s ispoliranom površinom dimenzija 12x11 mm.

3) Na fragmentu lubanje, najvjerojatnije žene starosti 31 do 45 godina, 11 mm anteriorno od koronalnog šava prisutna je ubodna perimortalna trauma duljine 28 mm i najveće širine 4 mm.

## **Udbina – Sv. Jakov 2003.**

### **Kv. 43, dislocirane kosti**

1) Na lijevoj bedrenoj kosti žene starosti 36 do 50 godina prisutne su dvije perimortalne traume: a) prva se nalazi na medijalnoj strani proksimalne trećine dijafize, 47 mm inferiorno od malog trochantera; riječ je o tangencijalnoj posjekotini ispolirane površine dimenzija 8x6 mm; b) 93 mm inferiorno od prve traume nalazi se tangencijalna posjekotina ispolirane površine dimenzija 13x8 mm.

2) Na anteriornoj strani desne bedrene kosti žene starosti 36 do 50 godina prisutno 16 perimortalnih trauma: a) cca 36 mm inferiorno od malog trochantera skinut je dio korteksa veličine 5x5 mm; b) 21 mm inferiorno od prve traume nalazi se posjekotina ispolirane površine dimenzija 7x2 mm s inicijalnim rezom na superiornom rubu; c) točno ispod druge posjekotine nalazi se tangencijalna posjekotina ispolirane površine dimenzija 5x5 mm; d) 22 mm inferiorno od druge traume prisutna je tangencijalna posjekotina veličine 17x6 mm; e) točno ispod četvrte posjekotine nalazi se posjekotina ispolirane površine veličine 8x3 mm s inicijalnim rezom na superiornom rubu; f) 12 mm inferiorno od pete traume prisutna je posjekotina veličine 22x6 mm; g) 10 mm inferiorno od šeste traume prisutna je posjekotina veličine 13x9 mm s inicijalnim rezom na superiornom rubu; h) 7 mm inferiorno od sedme traume prisutna je tangencijalna posjekotina veličine 13x7 mm; i) 14 mm inferiorno od osme traume prisutna je tangencijalna posjekotina veličine 20x6 mm; j) lateralno od devete traume prisutna je posjekotina ispolirane površine veličine 9x7 mm s inicijalnim rezom na superiornom rubu; k) 17 mm inferiorno od devete traume prisutna je tangencijalna posjekotina veličine 16x7 mm; l) 3 mm lateralno od 11. traume prisutna je tangencijalna posjekotina veličine 8x4 mm; m) 4 mm medijalno od 11. traume prisutna je tangencijalna posjekotina veličine 7x4 mm; n) 13 mm inferiorno od 11. traume prisutna je tangencijalna posjekotina veličine 7x7 mm; o) 17 mm lateralno od 14. traume prisutna je tangencijalna posjekotina veličine 11x6 mm; p) superiorno od 15. traume prisutna je suptilna posjekotina veličine 7x3 mm.

3) Na lijevoj goljeničnoj kosti odrasle osobe prisutne su dvije perimortalne traume: a) prva se nalazi na medijalnoj strani u ravnini hranidbenog otvora i duljine je 16 mm s inicijalnim

rezom na superiornom rubu; b) 25 mm inferiorno od prve traume nalazi se tangencijalna posjekotina koja je skinula kortikalni dio kosti veličine 8x4 mm.

4) Na desnoj goljениčnoj kosti odrasle osobe prisutno je pet perimortalnih trauma: a) prva se nalazi na medijalnoj strani proksimalne trećine dijafize i veličine je 20x8 mm; b) 50 mm inferiorno od tuberositasa nalazi se posjekotina duljine 22 mm s inicijalnim rezom na superiornom rubu; c) 10 mm inferiorno od druge traume prisutna je tangencijalna posjekotina veličine 17x8 mm; d) inferiorno od treće traume prisutna je tangencijalna posjekotina veličine 12x6 mm; e) 7 mm inferiorno od četvrte traume prisutna je posjekotina veličine 12x10 mm.

5) Na lijevoj ključnoj kosti najvjerojatnije muškarca starosti 36 do 50 godina prisutne su dvije perimortalne trauma: a) prva se nalazi na anteriorno-inferiornoj strani na polovici dijafize i veličine je 8x5 mm; b) 20 mm lateralno od prve traume nalazi se tangencijalna posjekotina veličine je 13x2 mm.

6) Na fragmentu lijeve zdjelične kosti (na pubisu) muškarca starosti 36 do 45 godina prisutna je perimortalna posjekotina duljine 11 mm.

7) Na fragmentu lubanje (lijeva tjemena kost) odrasle osobe starosti 26 do 35 godina prisutne su dvije perimortalne trauma: a) prva se nalazi 18 mm posteriorno od koronalnog šava s ispoliranom površinom veličine 11x2 mm; b) 20 mm inferiorno od prve traume nalazi se posjekotina duljine 33 mm.

8) Na fragmentu lubanje (lijeva tjemena kost) odrasle osobe prisutna je masivna perimortalna trauma koja se nalazi cca 25 mm lateralno od sagitalnog šava, uz lamboidni šav. Duljine je 47 i širine 5 mm i probila je svod lubanje.

### **Udbina –Karija 2003.**

#### **Dislocirane kosti zapadno od gr. 14**

1) Na desnoj bedrenoj kosti muškarca starosti 21 do 30 godina prisutna je perimortalna posjekotina. Nalazi se na anteriornoj strani distalne trećine dijafize i veličine je 12x2 mm.

2) Na vratnom kralješku odrasle osobe prisutna je perimortalna posjekotina koja je veličine na corpusu 12x9 mm a na zgloboj ploštini 11x7 mm. Najvjerojatnije je riječ o dekapitaciji.

### **Udbina – Sv. Jakov 2005.**

#### **Dislocirane kosti uz gr. 129**

Na lateralnoj strani distalne trećine dijafize lijeve bedrene kosti odraslog muškarca, cca 60 mm superiorno-lateralno od lateralnog kondila, prisutna je perimortalna posjekotina duljine 19 mm sa poliranim inferiornim rubom.

### **Udbina –Karija 2003.**

#### **Dislocirane kosti iz iskopa ispred pročelja crkve**

1) Na posteriornom dijelu fragmenta lijeve palčane kosti najvjerojatnije žene starosti 31 do 40 godina prisutna je perimortalna posjekotina dužine 8 mm.

2) Na medijalnoj strani fragmenta desne lopatice muškarca starosti 36 do 50 godina prisutna je perimortalna posjekotina duljine 11 mm koja se proteže s anteriorne na posteriornu stranu.

3) Na lijevoj bedrenoj kosti muškarca starosti 41 do 55 godina prisutne su tri perimortalne posjekotine: a) prva je prisutna na anteriornoj strani dijafize (na linea asperi) i ispolirane je površine veličine 19x11 mm; b) druga posjekotina nalazi se anteriornoj strani i ispolirane je površine veličine 7x3 mm; c) 16 mm inferiorno od prve traume prisutna je posjekotina veličine 7x2 mm.

4) Na fragmentu desne bedrene kosti najvjerojatnije žene starosti 21 do 30 godina prisutne su tri perimortalne posjekotine: a) na proksimalnom rubu fragmenta prisutna je prva perimortalna posjekotina veličine 11x5 mm ali to nije njena čitava površina zbog postmortalnog oštećenja; b) moguća perimortalna posjekotina nalazi se 49 mm inferiorno od prve i veličine je 8x7 mm; c) 118 mm inferiorno od prve traume prisutna je posjekotina veličine 8x3 mm; d) inferiorno od treće traume prisutna je tangencijalna posjekotina veličine 12x6 mm; e) 7 mm inferiorno od četvrte traume prisutna je posjekotina veličine 12x10 mm.

5) Na lijevoj bedrenoj kosti djeteta starosti 12 do 15 godina prisutne su dvije perimortalne traume: a) prva se nalazi na anteriornoj strani na superiornoj polovici dijafize i veličine je 33x11 mm i čitava površina traume je ispolirana; b) neposredno ispod prve traume nalazi se posjekotina veličine 16x6 mm.

6) Na lijevoj goljeničnoj kosti muškarca starosti 41 do 55 godina prisutna je perimortalna posjekotina koja se nalazi na anteriornom dijelu distalne trećine dijafize (uz cristu anterior) i veličine je 8x7 mm.

### **Udbina –Karija (katedrala Sv. Jakova) 2002.**

#### **Iskop uz vanjsko lice južnog zida crkve**

1) Na lateralnoj strani srednje trećine dijafize lijeve bedrene kosti muškarca starosti 36 do 45 godina prisutna je perimortalna posjekotina veličine 37x6 mm.

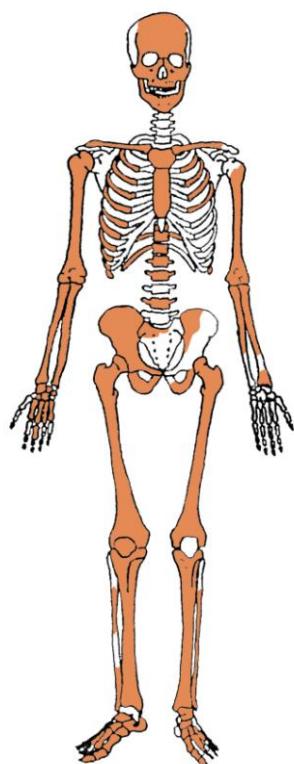
2) Na anteriornoj strani proksimalne trećine dijafize desne palčane kosti najvjerojatnije muškarca starosti 36 do 50 godina prisutna je perimortalna posjekotina dužine 9 mm i polirane površine uže od 1 mm.

## Udbina –Karija (katedrala Sv. Jakova) 2002. Iskop uz unutrašnje lice južnog zida crkve

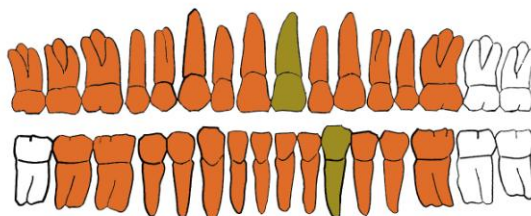
1) Na lijevoj bedrenoj kosti odrasle osobe prisutne su dvije perimortalne traume: a) prva se nalazi na posteriornoj strani srednje trećine dijafize i radi se o plitko odsječenom i ispoliranom dijelu kosti veličine 122x18 mm; b) druga posjekotina se nalazi 33 mm superiorno od superiornog ruba prve i nastala je nakon što je prva posjekotina već nanešena i veličine je 20x5 mm.

2) Na medijalnoj strani srednje trećine dijafize desne goljenične kosti odrasle osobe prisutna je perimortalna posjekotina veličine 7x7 mm.

## Udbina – Sv. Jakov 2008. Gr. 195



### GORNJA ČELJUST (maxilla)



### DONJA ČELJUST (mandibula)

■ zub prisutan	■ prisutan karijes
■ zub ispao zaživotno	■ prisutan alveolarni apsces
■ zub ispao postmortalno	

**Stupanj uščuvanosti korteksa:** odličan.

**Spol:** ženski, na temelju: 1) morfologije lubanje koja pokazuje okomito čelo i slabo razvijeno zatiljno područje, 2) morfologije donje čeljusti koja ima malu, špicastu bradu sa slabo izraženim *tuberculum mentale* i velikim kutom donje čeljusti, 3) morfologije zdjelične kosti koja pokazuje izrazito široki gornji veliki sjedni urez (*incisura ischiadica major*), i 4) opće gracilnosti kostiju.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 25 do 30 godina. Morfologija aurikularne plohe na stražnjem dijelu lučnog grebena zdjelične kosti odgovara drugom stupnju po klasifikaciji Lovejoya i sur. (1985.), što odgovara starosti od 25 do 30 godina.

**Patološke promjene:** blaga zarasla *cribra orbitalia* prisutna je u orbitama. *Cribra orbitalia* se morfološki očituje po pojavi šupljikave kosti na gornjim svodovima orbita. Smatra se posljedicom anemije (Huss-Ashmore i sur., 1982.).

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** nisu prisutni u ušćivanom uzorku.

## **Udbina – Sv. Jakov 2008.**

### **Dislocirane kosti iznad lubanje gr. 195**

*Minimalni broj osoba (MBO) u ovom uzorku iznosi 5 (četvero odraslih i jedno dijete) na temelju prisutnosti pet desnih sljepoočnih kostiju.*

*Na distalnoj trećini desne palčane kosti prisutna je antemortalna, loše zarasla fraktura koja se očituje po velikom remodeliranom kalusu i jakom posteriorno-lateralnom pomaku (slika 1); kao sekundarna posljedica traume prisutan je blagi traumatski osteoartritis (osteofiti) na distalnoj zglobnoj plohi.*

*Od asociranog materijala prisutna je jedna željezna pojasna kopča.*

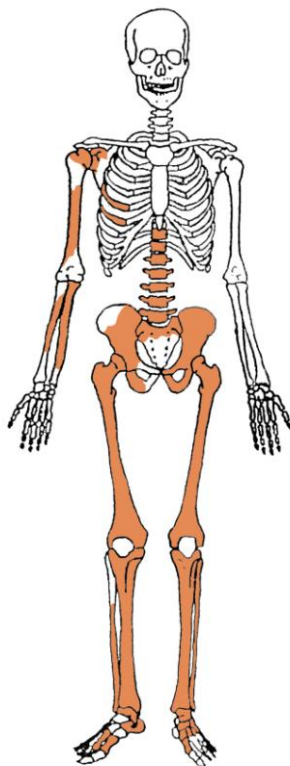
**Slika 1.** Antemortalna fraktura desne palčane kosti.



**Slika 2.** Željezna kopča.



**Udbina – Sv. Jakov 2008.**  
**Gr. 196**



**Stupanj ušćuvanosti korteksa:** dobar.

**Spol:** ženski, na temelju: 1) morfologije zdjelične kosti koja pokazuje izrazito široki gornji veliki sjedni urez (*incisura ischiadica major*), i 2) opće gracilnosti kostiju.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 30 do 40 godina na temelju odsutnosti degenerativnih promjena na kostima i gustoće trabekularne kosti.

**Patološke promjene:** blagi zrasli periostitis prisutan je na goljeničnim kostima (slika 3). Periostitis može biti posljedica više čimbenika među koje spadaju: nespecifične bakterijske infekcije, specifične zarazne bolesti koje se hematogenim putem prošire na kost (na primjer sifilisa), lokalizirane traume, venozne insuficijencije, metaboličkih bolesti kao što je na primjer skorbut i brojnih drugih čimbenika (Mann i Murphy, 1990.; Ortner, 2003.). U aktivnom stanju periostitis je najčešće sive ili smeđe boje, porozan, s dobro definiranim i blago povišenim rubovima. U zraslom obliku nova, slabo organizirana kost remodelira se u lamelarnu kost i spoji s kortikalnom kosti, uslijed čega zahvaćeni dio kosti poprima valovit, pomalo napuhan izgled. Periostitis može biti generaliziran, ako je zahvatio čitavu kost ili više koštanih elemenata, ili lokaliziran ako je ograničen na mali i jasno definirani dio kosti.



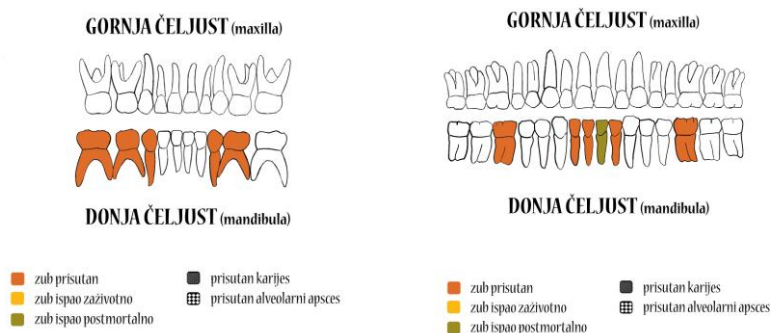
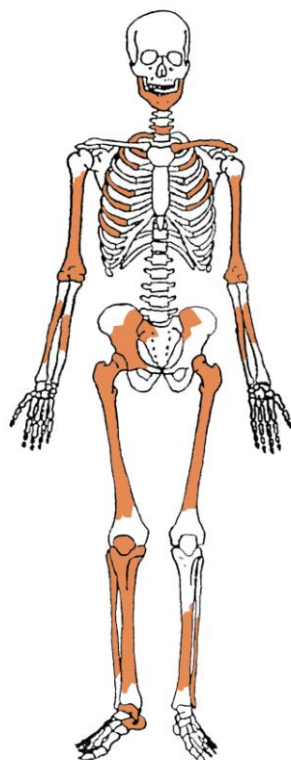
Generalizirani periostitis obično je posljedica nespecifičnih ili specifičnih zaraznih bolesti, dok je lokalizirani periostitis najčešće sekundarna posljedica trauma ili kroničnih gnojnih čireva.

*Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:* nisu prisutni u ušćuvanom uzorku.

**Slika 3.** Primjer zaraslog periostitisa.



**Udbina – Sv. Jakov 2008.  
Gr. 197**



**Stupanj ušćuvanosti korteksa:** vrlo dobar.

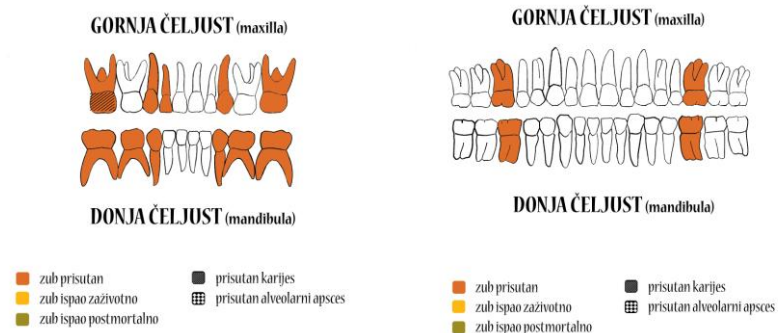
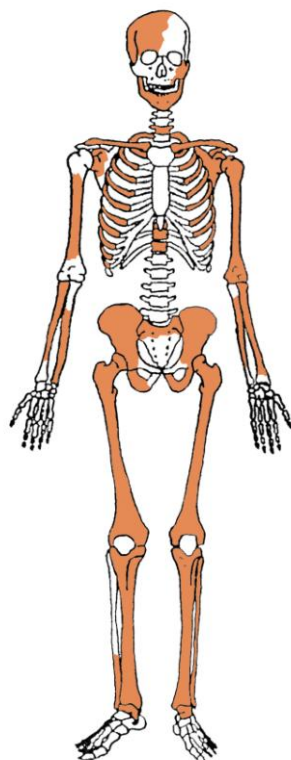
**Spol:** radi se o kosturu djeteta.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 8,5 do 9,5 godina. Starost je određena na temelju kronologije nicanja i rasta mliječnih i trajnih zuba.

**Patološke promjene:** blagi aktivni periostitis prisutan je na lijevoj bedrenoj kosti.

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** nisu prisutni u ušćuванom uzorku.

**Udbina – Sv. Jakov 2008.  
Gr. 198**



**Stupanj ušćuvanosti korteksa:** odličan.

**Spol:** radi se o kosturu djeteta.

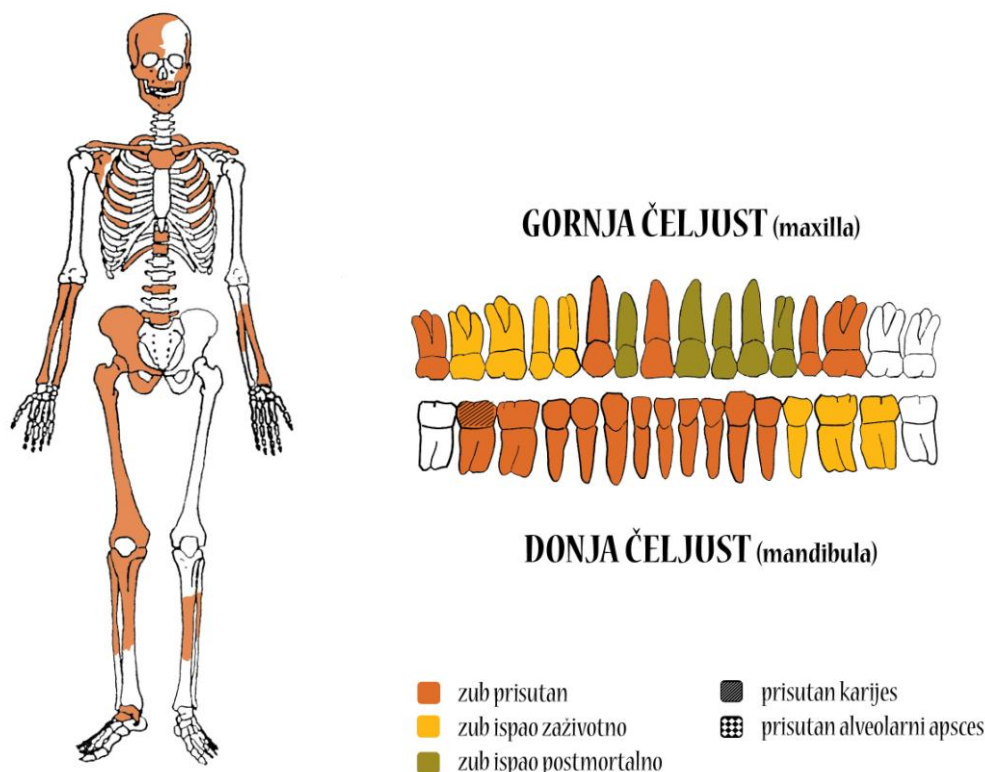
**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 6 do 7 godina. Starost je određena na temelju kronologije nicanja i rasta mliječnih i trajnih zuba.

**Patološke promjene:** blagi aktivni periostitis prisutan je na desnoj bedrenoj kosti i goljeničnim kostima.

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** nisu prisutni u ušćuванom uzorku.

Udbina – Sv. Jakov 2008.

## Dislocirane kosti iznad lubanje gr. 198



**Stupanj uščuvanosti korteksa:** vrlo dobar.

**Spol:** ženski, na temelju: 1) morfologije zdjelične kosti koja pokazuje izrazito široki gornji veliki sjedni urez (*incisura ischiadica major*), 2) morfologije lubanje koja pokazuje okomito čelo, slabo razvijeno zatiljno područje i male mastoideuse, 3) morfologije donje čeljusti koja ima malu, špicastu bradu sa slabo izraženim *tuberculum mentale* i velikim kutom donje čeljusti, i 4) opće gracilnosti kostiju.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 45 do 50 godina. Morfologija aurikularne plohe na stražnjem dijelu lučnog grebena zdjelične kosti odgovara šestom stupnju po klasifikaciji Lovejoya i sur. (1985), što odgovara starosti od 45 do 50 godina.

**Patološke promjene:** blagi degenerativni OA prisutan je na desnom ramenu, na 5. i 7. vratnom, 2., 3., 5., 11. i 12. prsnom te 3. i 5. slabinskom kralješku (slika 4). Degenerativni OA karakterizira progresivna pojava osteofita oko rubova zglobnih ploha. U uznapredovalim oblicima inače glatka zglobova površina razvija koštane nodule, porozitet ili eburnaciju. Ove promjene rezultat su mikrotrauma koje su posljedica svakodnevnih aktivnosti i razlikuju se od traumatskog artritisa koji nastaje kao posljedica prekida normalnog biomehaničkog funkcioniranja zgloba. Blagi zarasli periostitis prisutan je na goljeničnim kostima. Na zubima su prisutni hipoplastični defekti. Ovi defekti morfološki se očituju kao plitki vodoravni utori

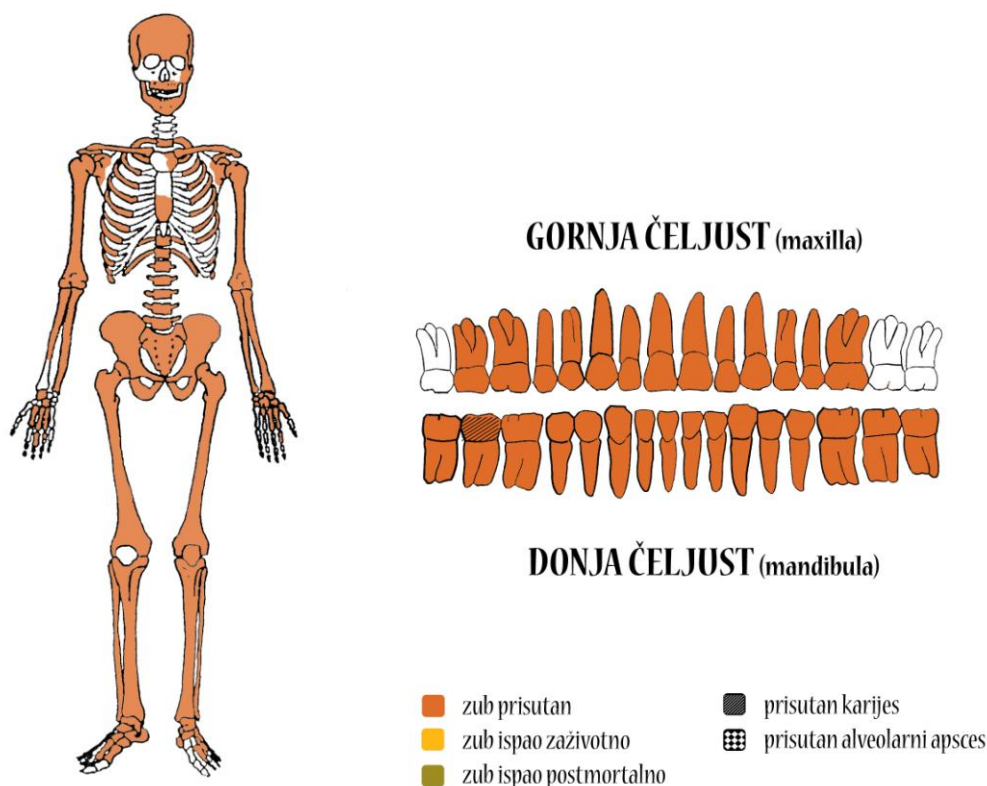
koji opasuju krunu zuba. Prisutnost ovih defekata veže se uz pojavu jakih avitaminoza, neonatalne žutice, anemije, zaraznih bolesti ili kronične neishranjenosti.

*Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:* nisu prisutni u ušćuванom uzorku.

**Slika 4.** Primjer degenerativnog OA.



**Udbina – Sv. Jakov 2008.**  
**Gr. 199**



**Stupanj ušćuvanosti korteksa:** dobar.

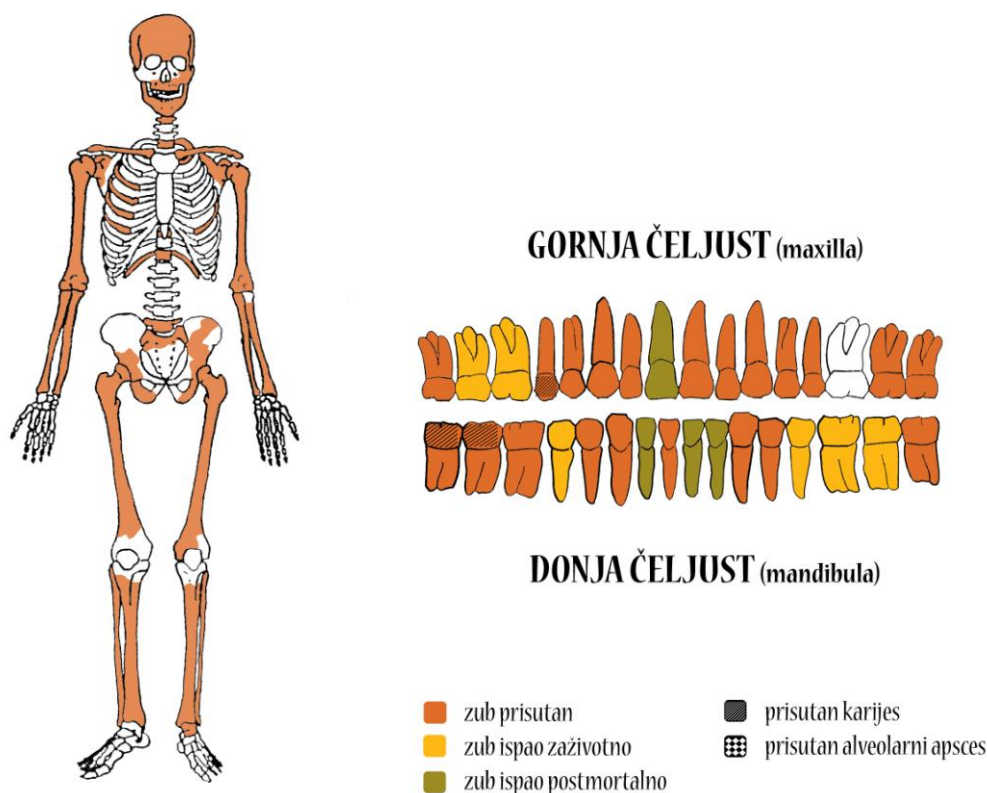
**Spol:** muški, na temelju: 1) morfologije zdjelične kosti koja pokazuje izrazito uski gornji veliki sjedni urez, usko tijelo preponske kosti, široku zglobnu čašicu (*acetabulum*) i okomito orijentiranu bočnu kost, 2) morfologije lubanje koja pokazuje zakošeno čelo, hrapavo i jako razvijeno zatiljno područje i velike mastoideuse, 3) morfologije donje čeljusti koja ima veliku, široku bradu s jako izraženim *tuberculum mentale*, širokim granama i gotovo okomitim kutom donje čeljusti, i 4) opće robusnosti kostiju.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 15 do 17 godina na temelju stupnja spajanja epifiza i dijafiza dugih kostiju.

**Patološke promjene:** blagi aktivni periostitis prisutan je na desnoj sljepoočnoj kosti i lisnim kostima.

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** nisu prisutni u ušćuванom uzorku.

**Udbina – Sv. Jakov 2008.**  
**Kosti oko i iznad gr. 199, osoba A**



**Stupanj ušćuvanosti korteksa:** odličan.

**Spol:** muški, na temelju: 1) morfologije zdjelične kosti koja pokazuje izrazito uski gornji veliki sjedni urez, usko tijelo preponske kosti, široku zglobnu čašicu (*acetabulum*) i okomito orijentiranu bočnu kost, 2) morfologije lubanje koja pokazuje zakošeno čelo, hrapavo i jako razvijeno zatiljno područje i velike mastoideuse, 3) morfologije donje čeljusti koja ima veliku, široku bradu s jako izraženim *tuberculum mentale*, širokim granama i gotovo okomitim kutom donje čeljusti, i 4) opće robusnosti kostiju.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 45 do 50 godina. Morfologija aurikularne plohe na stražnjem dijelu lučnog grebena zdjelične kosti odgovara šestom stupnju po klasifikaciji Lovejoya i sur. (1985.), što odgovara starosti od 45 do 50 godina.

**Patološke promjene:** Schmorlovi defekti prisutni su na 7. i 12. prsnom kralješku (slika 5). Schmorlovi defekti nastaju uslijed prolapsa intervertebralnog diska u tijela susjednih kralješka (Schmorl i Junghanns, 1971.). Njihova prisutnost može biti idiopatska ili povezana s nizom uzročnika među kojima je najčešći prekomjerni, kontinuirani fizički rad. Blaga zarasla *cribra orbitalia* prisutna je u orbitama. Blagi degenerativni OA prisutan je na ramenima, desnom kuku i 10. prsnom kralješku. Blaga zarasla ektokranijalna poroznost prisutna je na zatiljnoj kosti. Ektokranijalna se poroznost ponekad još naziva "kost u obliku narančine kore" jer se morfološki očituje po prisutnosti plitkih rupica oko bregme, sagitalnog šava i na zatiljnoj kosti

(općenito pri vrhu svoda lubanje). Ektokranijalna poroznost prvi je put opisana kod mladih američkih vojnika koji su umrli kao ratni zarobljenici tijekom rata u Koreji (McKern i Stewart, 1957.). Kod tih osoba, pojava ektokranijalne poroznosti povezana je s dugotrajnim i sustavnim izgladnjivanjem. Blagi zarasli periostitis prisutan je na goljeničnim i lisnim kostima. Antemortalna, dobro zarasla fraktura prisutna je na distalnoj trećini dijafize desne lisne kosti; trauma se očituje po malom remodeliranom kalusu.

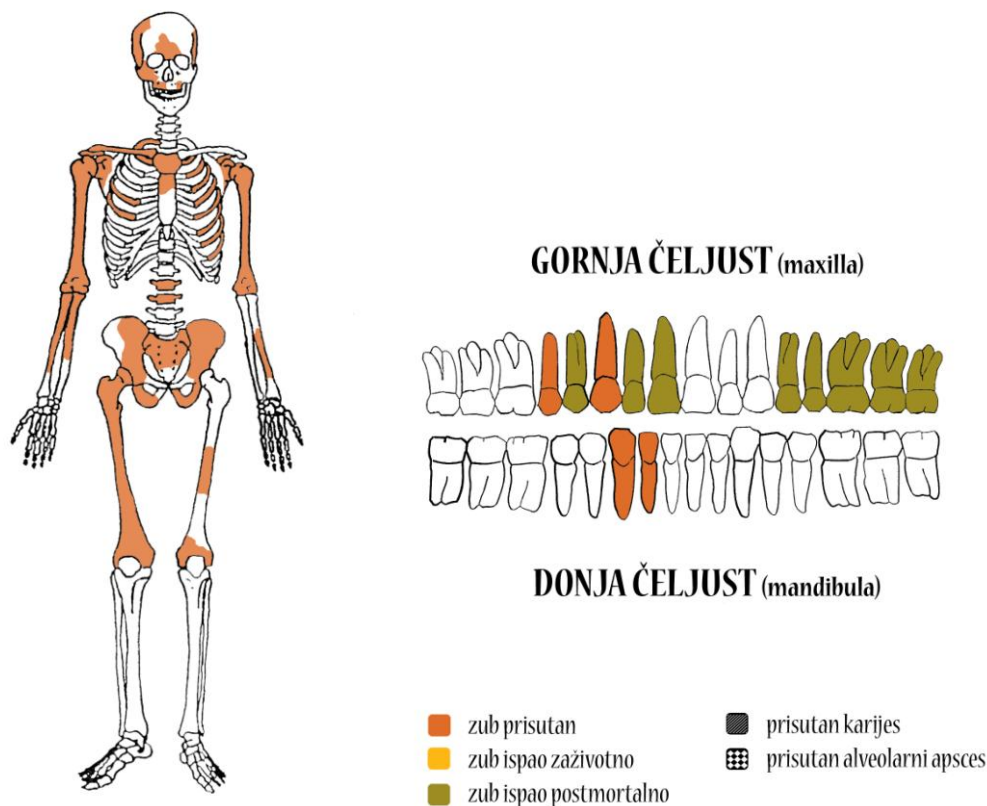
**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** prisutan je fragment životinjske kosti.

**Slika 5.** Primjer Schmorlovih defekata.





**Udbina – Sv. Jakov 2008.**  
**Kosti oko i iznad gr. 199, osoba B**



**Stupanj uščuvanosti korteksa:** odličan.

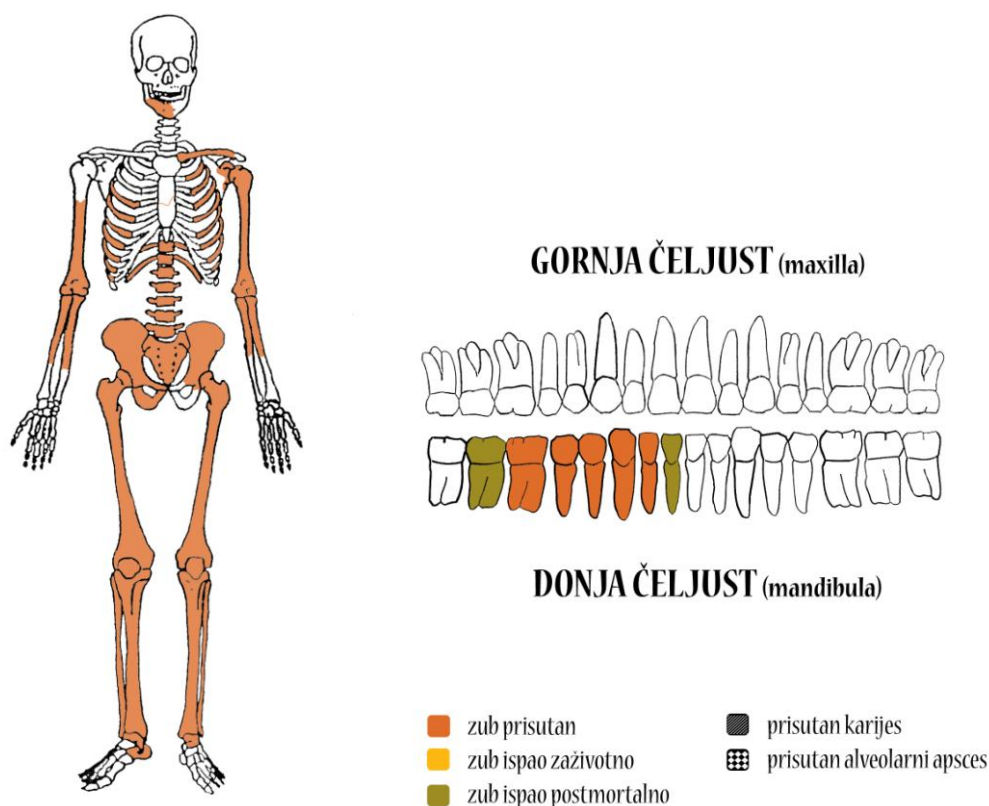
**Spol:** ženski, na temelju: 1) morfologije lubanje koja pokazuje okomito čelo i slabo razvijeno zatiljno područje, 2) morfologije zdjelične kosti koja pokazuje izrazito široki gornji veliki sjedni urez (*incisura ischiadica major*), i 3) opće gracilnosti kostiju.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 20 do 25 godina. Morfologija aurikularne plohe na stražnjem dijelu lučnog grebena zdjelične kosti odgovara prvom stupnju po klasifikaciji Lovejoya i sur. (1985.), što odgovara starosti od 20 do 25 godina.

**Patološke promjene:** blaga zarašla *cribra orbitalia* prisutna je u orbitama. Schmorlov defekt prisutan je na 3. slabinskom kralješku. Na zubima su prisutni hipoplastični defekti.

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** nisu prisutni u uščuvanom uzorku.

**Udbina – Sv. Jakov 2008.**  
**Gr. 200/I**



**Stupanj uščuvanosti korteksa:** vrlo dobar.

**Spol:** muški, na temelju: 1) morfologije zdjelične kosti koja pokazuje izrazito uski gornji veliki sjedni urez, usko tijelo preponske kosti, široku zglobnu čašicu (*acetabulum*) i okomito orijentiranu bočnu kost, 2) morfologije donje čeljusti koja ima veliku, široku bradu s jako izraženim *tuberculum mentale*, širokim granama i gotovo okomitim kutom donje čeljusti, i 3) opće robusnosti kostiju.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 45 do 50 godina. Morfologija aurikularne plohe na stražnjem dijelu lučnog grebena zdjelične kosti odgovara šestom stupnju po klasifikaciji Lovejoya i sur. (1985.), što odgovara starosti od 45 do 50 godina.

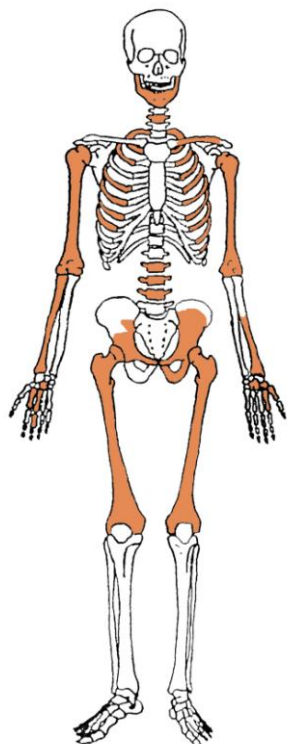
**Patološke promjene:** blagi zarasli periostitis prisutan je na lijevoj goljениčnoj kosti. Blagi degenerativni OA prisutan je na desnom laktu, lijevom kuku, koljenima te 10. i 11. prsnom kralješku. Na lijevom laktu prisutna je antemortalna, loše zarasla fraktura koja se očituje utorom na *trochlei* lijeve nadlaktične kosti veličine 20x8 mm sa sklerotičnim dnom i blagim zaraslim periostitisom; na sve tri kosti prisutan je jaki traumatski osteoarthritis (osteofiti, porozitet i eburnacija); površine proksimalne zglobne plohe lijeve lakatne i palčane kosti znatno su povećane kao posljedica traume, a čitav proces praćen je pojavom sklerotične kosti i blagim zaraslim periostitisom (slika 6).

*Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:* prisutan je fragment životinjske kosti.

**Slika 6.** Antemortalna trauma lijevog lakta.



**Udbina – Sv. Jakov 2008.**  
**Gr. 200/II**



***Stupanj ušćuvanosti korteksa:*** dobar.

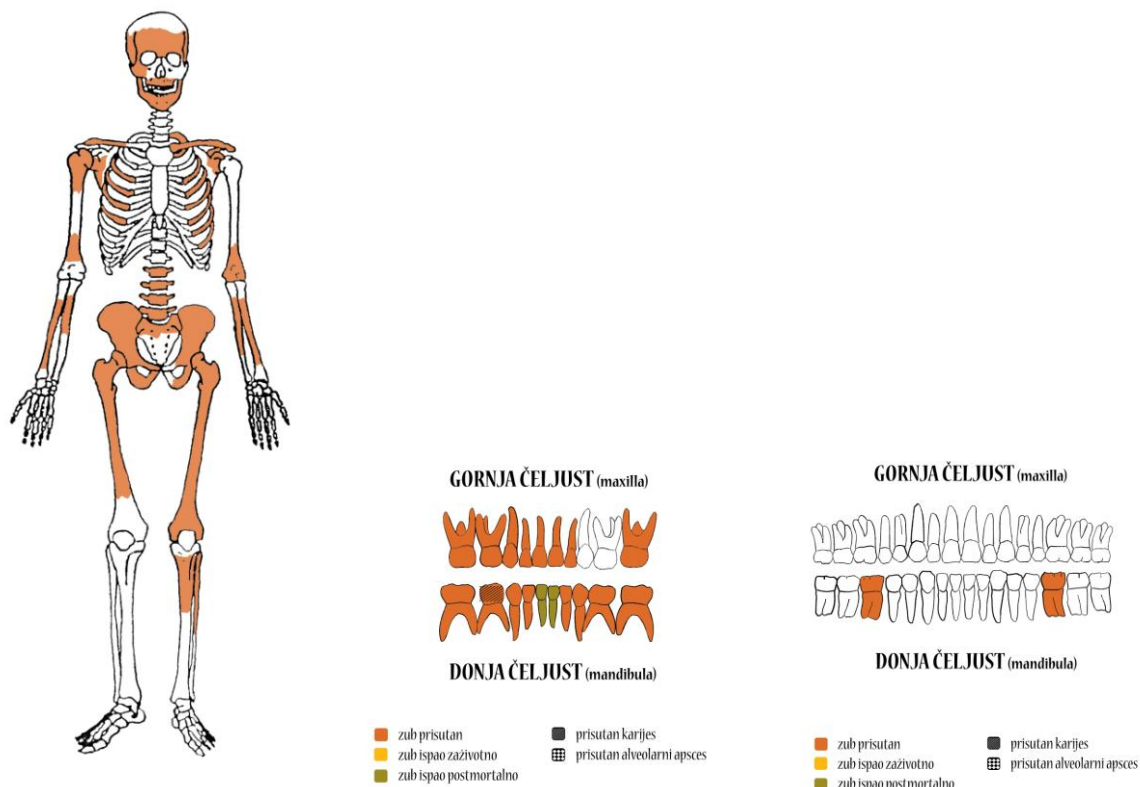
***Spol:*** radi se o kosturu djeteta.

***Starost u trenutku smrti:*** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 0 do 0,5 godina. Starost je određena na temelju dimenzija dugih kostiju.

***Patološke promjene:*** nisu prisutne u ušćuванom uzorku.

***Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:*** nisu prisutni u ušćuванom uzorku.

**Udbina – Sv. Jakov 2008.  
Gr. 201**



**Stupanj uščuvanosti korteksa:** odličan.

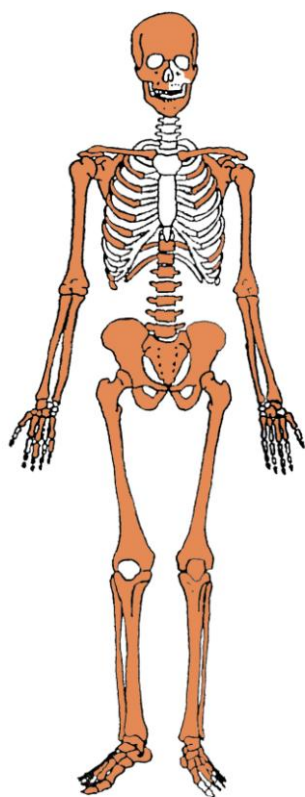
**Spol:** radi se o kosturu djeteta.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 5 do 6 godina. Starost je određena na temelju kronologije nicanja i rasta mliječnih i trajnih zuba.

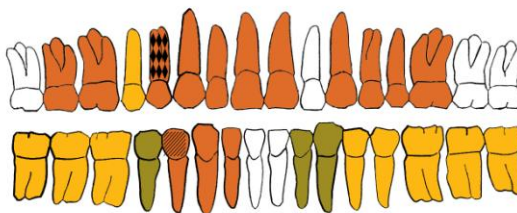
**Patološke promjene:** umjerena aktivna *cribra orbitalia* prisutna je u orbitama.

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** nisu prisutni u uščuvanom uzorku.

**Udbina – Sv. Jakov 2008.**  
**Gr. 202**



**GORNJA ČELJUST (maxilla)**



**DONJA ČELJUST (mandibula)**



**Stupanj uščuvanosti korteksa:** odličan.

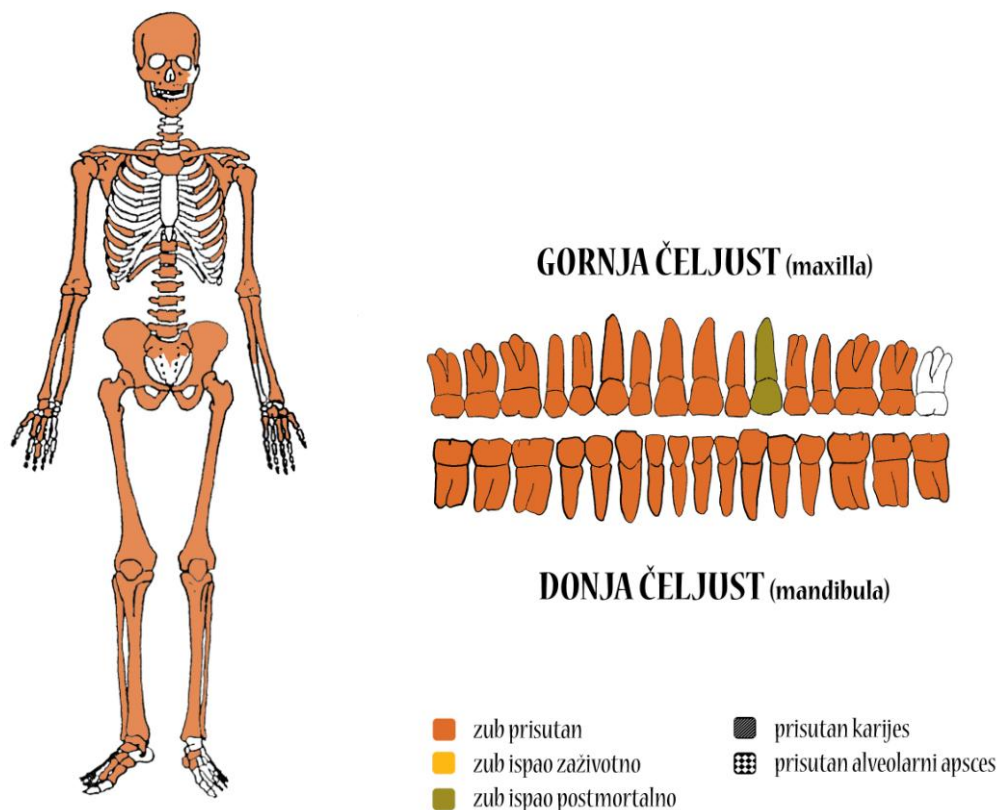
**Spol:** muški, na temelju: 1) morfologije zdjelične kosti koja pokazuje izrazito uski gornji veliki sjedni urez, usko tijelo preponske kosti, široku zglobnu čašicu (*acetabulum*) i okomito orijentiranu bočnu kost, 2) morfologije lubanje koja pokazuje zakošeno čelo, hrapavo i jako razvijeno zatiljno područje i velike mastoideuse, 3) morfologije donje čeljusti koja ima veliku, široku bradu s jako izraženim *tuberculum mentale*, širokim granama i gotovo okomitim kutom donje čeljusti, i 4) opće robusnosti kostiju.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 50 do 55 godina. Morfologija aurikularne plohe na stražnjem dijelu lučnog grebena zdjelične kosti odgovara sedmom stupnju po klasifikaciji Lovejoya i sur. (1985.), što odgovara starosti od 50 do 55 godina.

**Patološke promjene:** blagi zarašli periostitis prisutan je na lijevoj lisnoj kosti i goljeničnim kostima. Blagi degenerativni OA prisutan je na desnom ramenu, laktovima, kukovima, koljenima, na 6. i 12. prsnom te 1., 2., 3. i 4. slabinskom kralješku. Schmorlovi defekti prisutni su na 6. i 7. prsnom kralješku. Blaga zarašla ektokranijalna poroznost prisutna je na tjemenim kostima.

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** nisu prisutni u uščuvanom uzorku.

**Udbina – Sv. Jakov 2008.**  
**Gr. 203**



**Stupanj ušćuvanosti korteksa:** dobar.

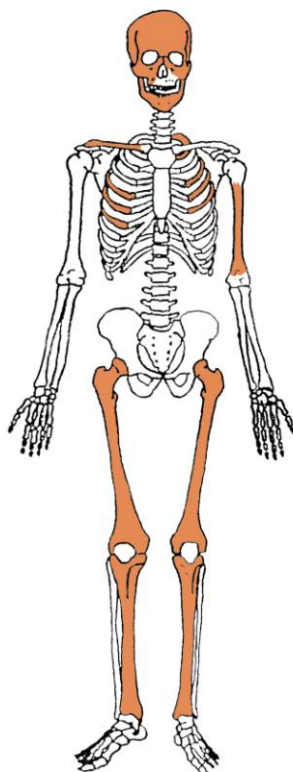
**Spol:** muški, na temelju: 1) morfologije zdjelične kosti koja pokazuje izrazito uski gornji veliki sjedni urez, usko tijelo preponske kosti, široku zglobnu čašicu (*acetabulum*) i okomito orijentiranu bočnu kost, 2) morfologije lubanje koja pokazuje zakošeno čelo, hrapavo i jako razvijeno zatiljno područje i velike mastoideuse, 3) morfologije donje čeljusti koja ima veliku, široku bradu s jako izraženim *tuberculum mentale*, širokim granama i gotovo okomitim kutom donje čeljusti, i 4) opće robusnosti kostiju.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 40 do 45 godina. Morfologija aurikularne plohe na stražnjem dijelu lučnog grebena zdjelične kosti odgovara petom stupnju po klasifikaciji Lovejoya i sur. (1985.), što odgovara starosti od 40 do 45 godina.

**Patološke promjene:** blagi degenerativni OA prisutan je na laktovima, na 6. i 8. prsnom te 4. slabinskom kralješku. Na zubima su prisutni hipoplastični defekti.

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** nisu prisutni u ušćuванom uzorku.

**Udbina – Sv. Jakov 2008.**

**Gr. 204, osoba A**

***Stupanj ušćuvanosti korteksa:*** vrlo dobar.

***Spol:*** radi se o kosturu djeteta.

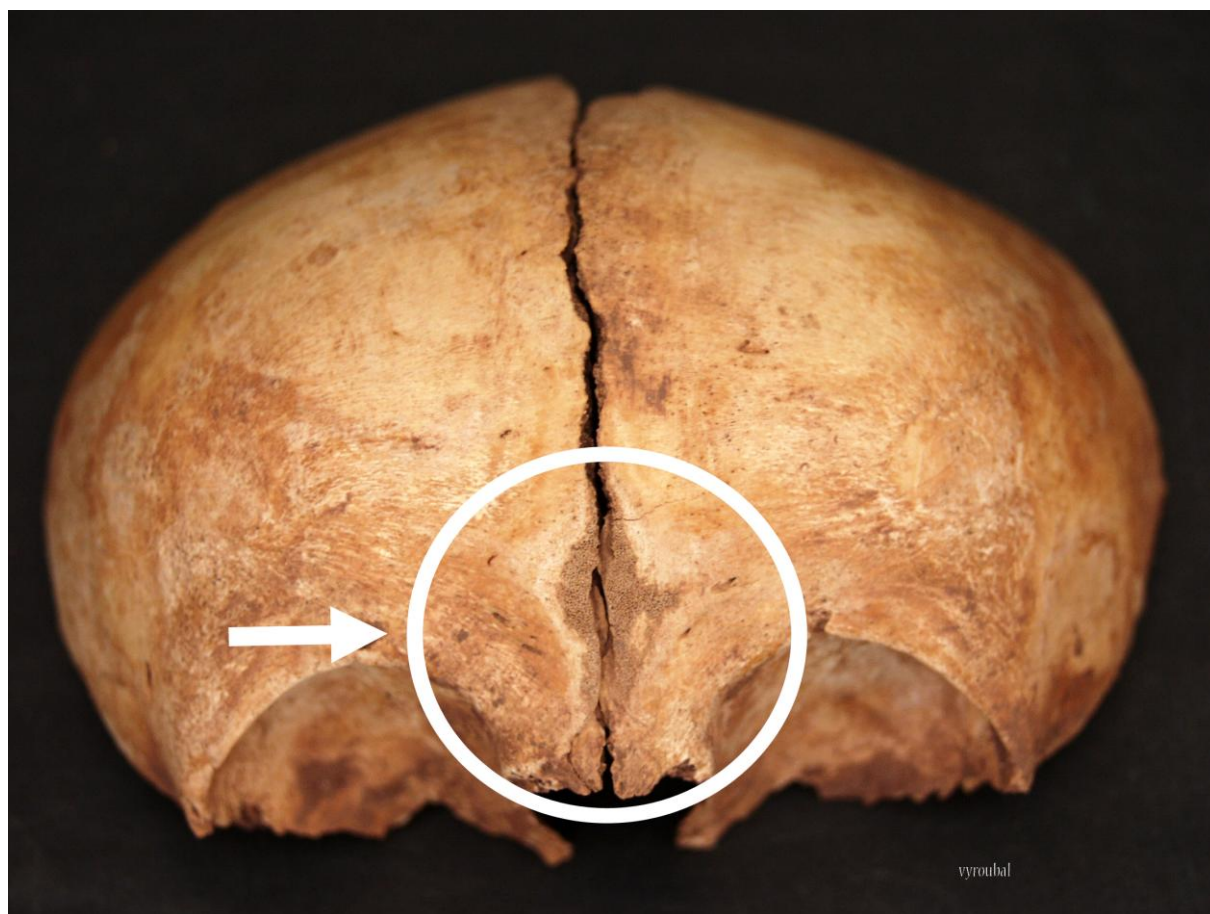
***Starost u trenutku smrti:*** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 0,5 do 1,5 godina. Starost je određena na temelju dimenzija dugih kostiju.

***Patološke promjene:*** blagi aktivni periostitis prisutan je na ektokranijalnoj strani čeone (slika 7) i lijeve tjemene kosti te na endokranijalnoj strani tjemenih i sljepoočnih kostiju te zatiljne kosti.

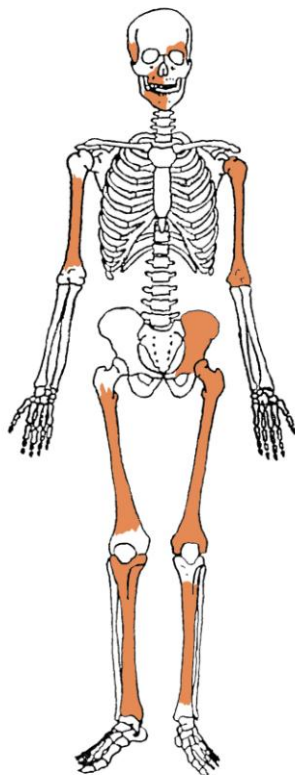
***Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:*** nisu prisutni u ušćuванom uzorku.



**Slika 7.** Blagi aktivni periostitis na čeonj kosti.



**Udbina – Sv. Jakov 2008.**  
**Gr. 204, osoba B**



***Stupanj ušćuvanosti korteksa:*** vrlo dobar.

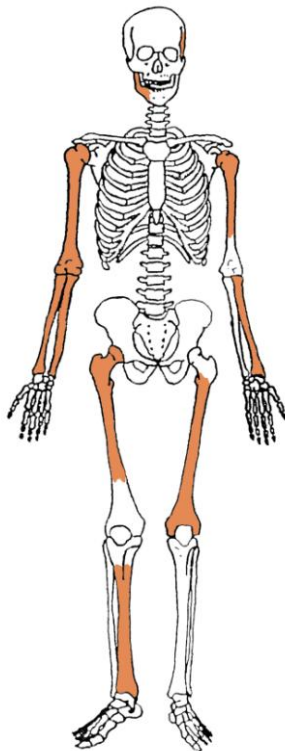
***Spol:*** radi se o kosturu djeteta.

***Starost u trenutku smrti:*** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 0,5 do 1,5 godina. Starost je određena na temelju dimenzija dugih kostiju.

***Patološke promjene:*** nisu prisutne u ušćuванom uzorku.

***Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:*** nisu prisutni u ušćuванom uzorku.

**Udbina – Sv. Jakov 2008.**  
**Gr. 204, osoba C**



***Stupanj ušćuvanosti korteksa:*** vrlo dobar.

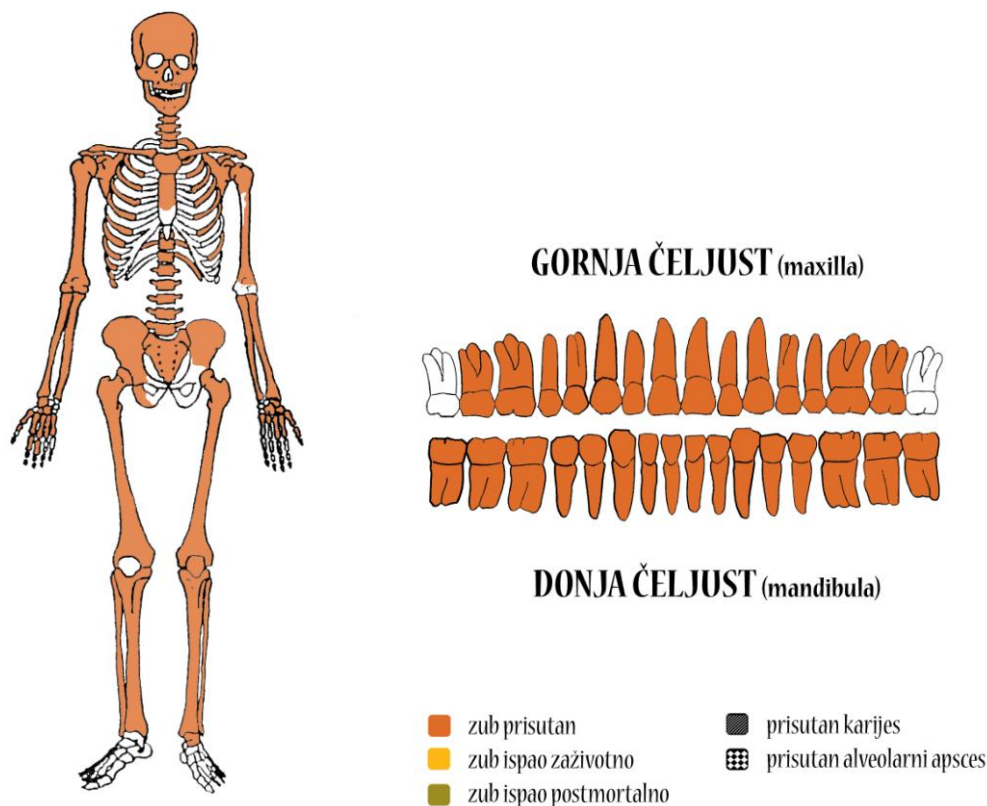
***Spol:*** radi se o kosturu djeteta.

***Starost u trenutku smrti:*** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 0 do 0,5 godina. Starost je određena na temelju dimenzija dugih kostiju.

***Patološke promjene:*** nisu prisutne u ušćuванom uzorku.

***Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:*** nisu prisutni u ušćuванom uzorku.

**Udbina – Sv. Jakov 2008.**  
**Gr. 205**



**Stupanj ušćuvanosti korteksa:** odličan.

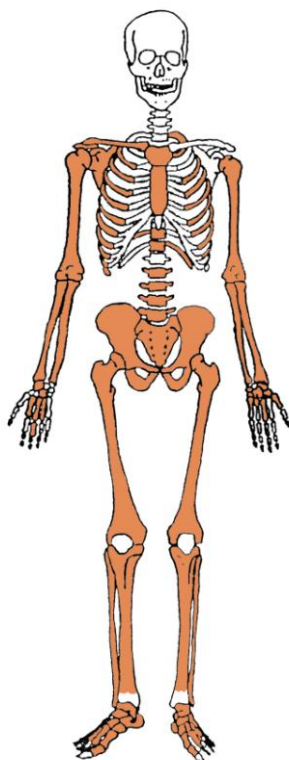
**Spol:** muški, na temelju: 1) morfologije zdjelične kosti koja pokazuje izrazito uski gornji veliki sjedni urez, usko tijelo preponske kosti, široku zglobnu čašicu (*acetabulum*) i okomito orijentiranu bočnu kost, 2) morfologije lubanje koja pokazuje zakošeno čelo, hrapavo i jako razvijeno zatiljno područje i velike mastoideuse, 3) morfologije donje čeljusti koja ima veliku, široku bradu s jako izraženim *tuberculum mentale*, širokim granama i gotovo okomitim kutom donje čeljusti, i 4) opće robusnosti kostiju.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 30 do 35 godina. Morfologija aurikularne plohe na stražnjem dijelu lučnog grebena zdjelične kosti odgovara trećem stupnju po klasifikaciji Lovejoya i sur. (1985.), što odgovara starosti od 30 do 35 godina.

**Patološke promjene:** blaga zarašla *cribra orbitalia* prisutna je u orbitama. Schmorlovi defekti prisutni su na 7., 8., 9. i 11. prsnom. Blaga zarašla ektokranijalna poroznost prisutna je na čeonj, obje tjemene i zatiljnoj kosti. Blagi zarašli periostitis prisutan je na lijevoj goljениčnoj kosti. Prisutni su hipoplastični defekti na zubima.

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** nisu prisutni u ušćuvanom uzorku.

**Udbina – Sv. Jakov 2008.**  
**Ispod gr. 205, osoba A**



***Stupanj uščuvanosti korteksa:*** dobar.

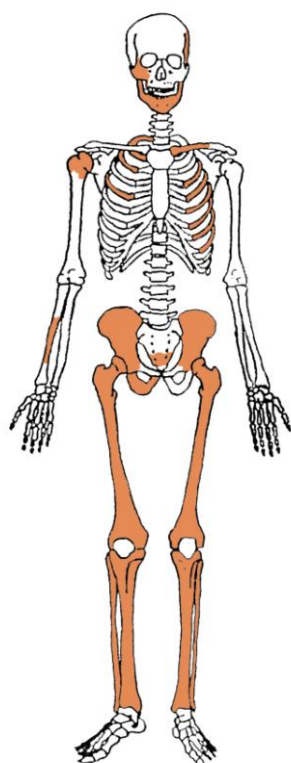
***Spol:*** muški, na temelju: 1) morfologije zdjelične kosti koja pokazuje izrazito uski gornji veliki sjedni urez, usko tijelo preponske kosti, široku zglobnu čašicu (*acetabulum*) i okomito orijentiranu bočnu kost, i 2) opće robusnosti kostiju.

***Starost u trenutku smrti:*** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 30 do 35 godina. Morfologija aurikularne plohe na stražnjem dijelu lučnog grebena zdjelične kosti odgovara trećem stupnju po klasifikaciji Lovejoya i sur. (1985.), što odgovara starosti od 30 do 35 godina.

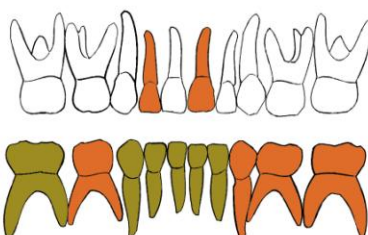
***Patološke promjene:*** Schmorlovi defekti prisutni su na 10., 11. i 12. prsnom te 3. slabinskom kralješku.

***Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:*** nisu prisutni u uščuванom uzorku.

**Udbina – Sv. Jakov 2008.**  
**Ispod gr. 205, osoba B**



**GORNJA ČELJUST (maxilla)**



**DONJA ČELJUST (mandibula)**

- |   |   |
|---|---|
| <span style="color: orange;">■</span> zub prisutan          | <span style="background-color: black; color: black;">■</span> prisutan karijes                                    |
| <span style="color: yellow;">■</span> zub ispao zaživotno   | <span style="background-color: black; border: 1px solid black; color: black;">■</span> prisutan alveolarni apsces |
| <span style="color: green;">■</span> zub ispao postmortalno |   |

**Stupanj uščuvanosti korteksa:** odličan.

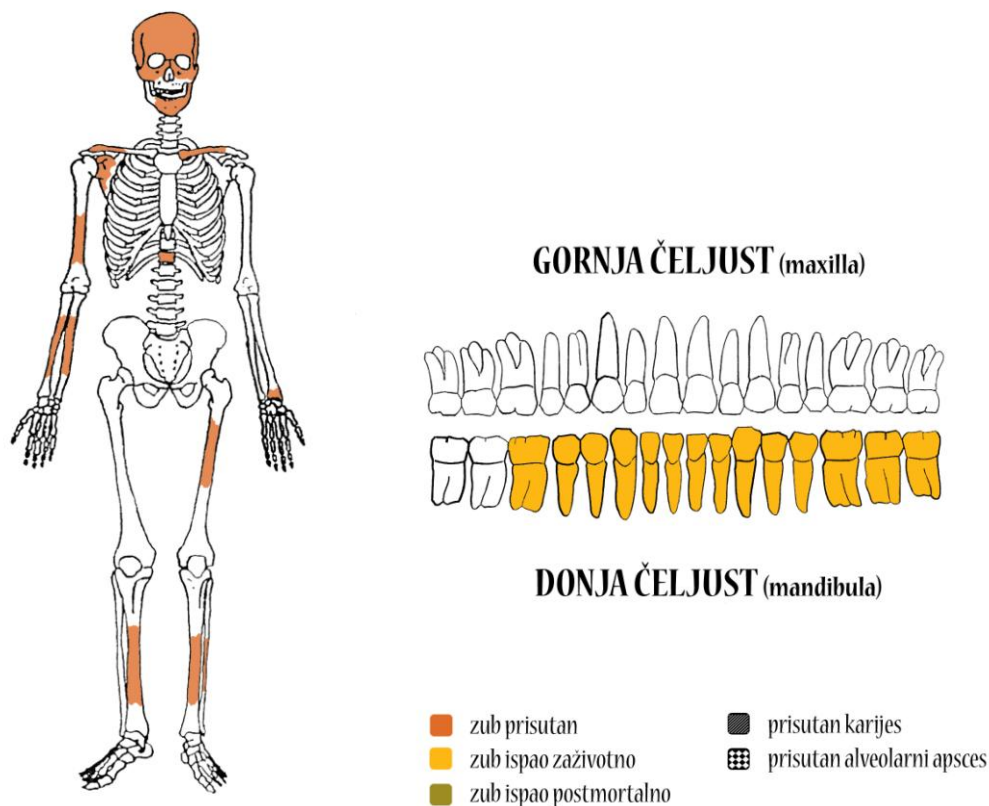
**Spol:** radi se o kosturu djeteta.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 2,5 do 3,5 godine. Starost je određena na temelju kronologije nicanja i rasta mliječnih i trajnih zuba.

**Patološke promjene:** blagi aktivni periostitis prisutan je na goljeničnim kostima.

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** nisu prisutni u uščuванom uzorku.

**Udbina – Sv. Jakov 2008.**  
**Gr. 206**



**Stupanj uščuvanosti korteksa:** dobar.

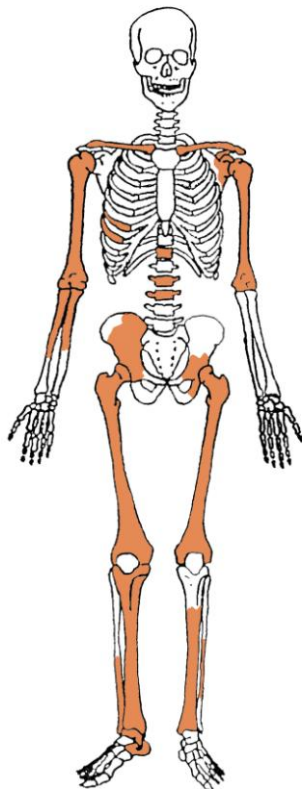
**Spol:** muški, na temelju: 1) morfologije lubanje koja pokazuje zakošeno čelo, hrapavo i jako razvijeno zatiljno područje i velike mastoideuse, 2) morfologije donje čeljusti koja ima veliku, široku bradu s jako izraženim *tuberculum mentale*, širokim granama i gotovo okomitim kutom donje čeljusti, i 3) opće robusnosti kostiju.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 45 do 55 godina na temelju prisustva degenerativnih promjena na kostima, stupnja sraštanja kranijalnih šavova i gustoće trabekularne kosti.

**Patološke promjene:** blagi zarasli periostitis prisutan je na desnoj goljeničnoj kosti. Blagi degenerativni OA prisutan je na desnom ramenu. Schmorlov defekt prisutan je na 12. prsnom kralješku.

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** nisu prisutni u uščuvanom uzorku.

**Udbina – Sv. Jakov 2008.**  
**Dislocirane kosti SZ od zida - iznad gr. 206**



**Stupanj ušćuvanosti korteksa:** dobar.

**Spol:** muški, na temelju: 1) morfologije zdjelične kosti koja pokazuje izrazito uski gornji veliki sjedni urez, široku zglobnu čašicu (*acetabulum*) i okomito orijentiranu bočnu kost, i 2) opće robusnosti kostiju.

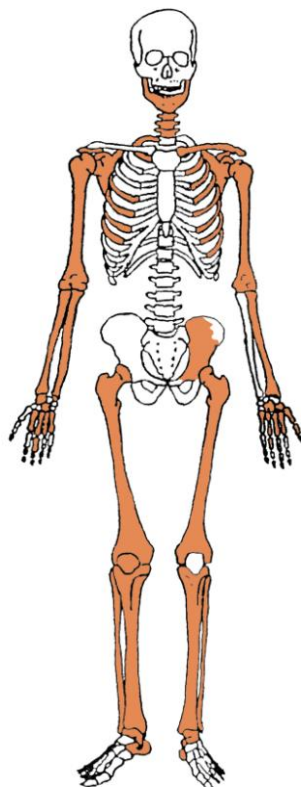
**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 30 do 40 godina na temelju odsustva degenerativnih promjena na kostima i gustoće trabekularne kosti.

**Patološke promjene:** Schmorlovi defekti prisutni su na 12. prsnom te 2. i 3. slabinskom kralješku. Umjereni zarasli periostitis prisutan je na lijevoj goljeničnoj kosti.

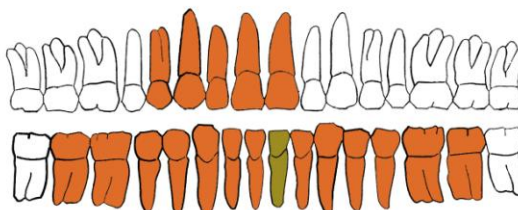
**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** prisutan je fragment životinjske kosti.



**Udbina – Sv. Jakov 2008.**  
**Gr. 207**



**GORNJA ČELJUST (maxilla)**



**DONJA ČELJUST (mandibula)**



**Stupanj ušćuvanosti korteksa:** vrlo dobar.

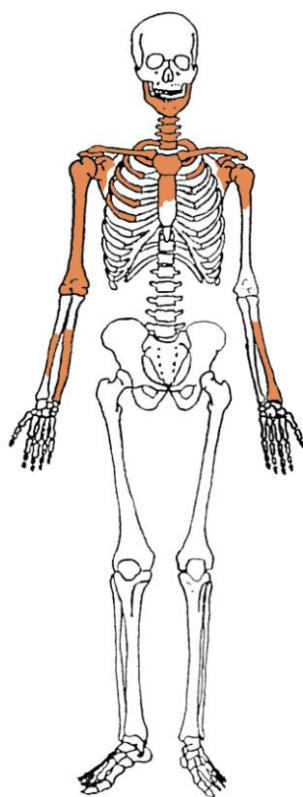
**Spol:** ženski, na temelju: 1) morfologije donje čeljusti koja ima malu, špicastu bradu sa slabo izraženim *tuberculum mentale* i velikim kutom donje čeljusti, 2) morfologije zdjelične kosti koja pokazuje izrazito široki gornji veliki sjedni urez (*incisura ischiadica major*), i 3) opće gracilnosti kostiju.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 20 do 25 godina. Morfologija aurikularne plohe na stražnjem dijelu lučnog grebena zdjelične kosti odgovara prvom stupnju po klasifikaciji Lovejoya i sur. (1985.), što odgovara starosti od 20 do 25 godina.

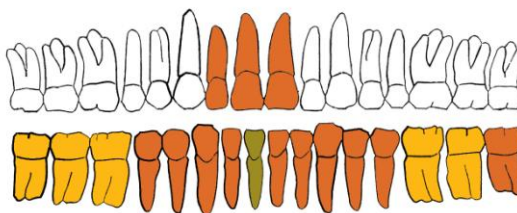
**Patološke promjene:** na zubima su prisutni hipoplastični defekti.

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** nisu prisutni u ušćuванom uzorku.

**Udbina – Sv. Jakov 2008.**  
**Gr. 208**



**GORNJA ČELJUST (maxilla)**



**DONJA ČELJUST (mandibula)**

- |   |  |
|---|--|
| <span style="color: orange;">■</span> zub prisutan          | <span style="background-color: black; color: black;">■</span> prisutan karijes   |
| <span style="color: yellow;">■</span> zub ispao zaživotno   | <span style="background-color: black; border: 1px solid black; display: inline-block; width: 10px; height: 10px; vertical-align: middle;"></span> prisutan alveolarni apsces |
| <span style="color: green;">■</span> zub ispao postmortalno |  |

**Stupanj ušćuvanosti korteksa:** vrlo dobar.

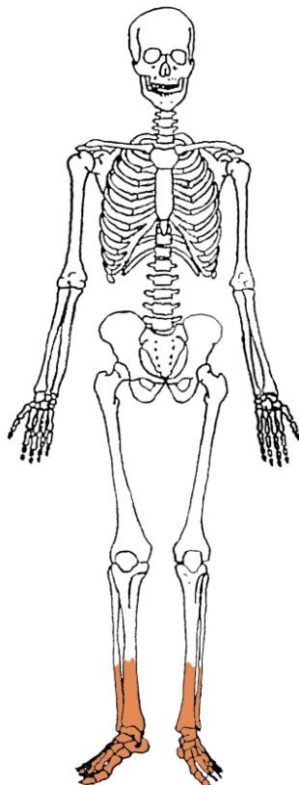
**Spol:** muški, na temelju: 1) morfologije donje čeljusti koja ima veliku, široku bradu s jako izraženim *tuberculum mentale*, širokim granama i gotovo okomitim kutom donje čeljusti, i 2) opće robusnosti kostiju.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 35 do 40 godina na temelju istrošenosti griznih ploha zuba i gustoće trabekularne kosti.

**Patološke promjene:** nisu prisutne u ušćuванom uzorku.

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** nisu prisutni u ušćuванom uzorku.

**Udbina – Sv. Jakov 2008.  
Gr. 209**



***Stupanj ušćuvanosti korteksa:*** vrlo dobar.

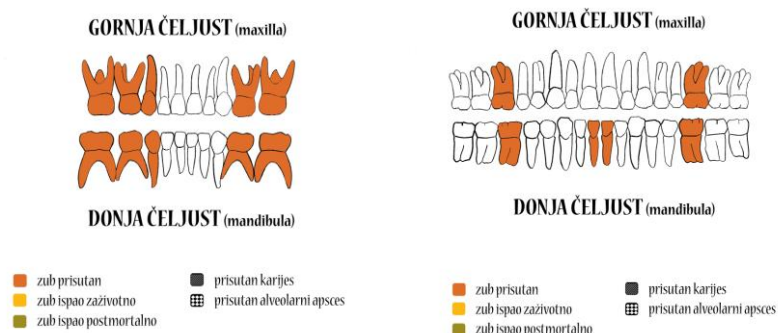
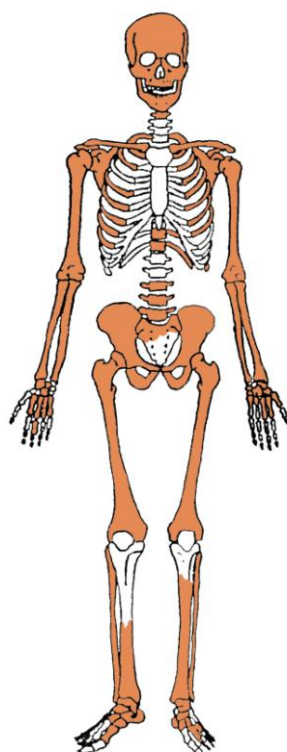
***Spol:*** najvjerojatnije muški, na temelju opće robusnosti kostiju.

***Starost u trenutku smrti:*** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 25 do 40 godina na temelju gustoće trabekularne kosti.

***Patološke promjene:*** nisu prisutne u ušćuванom uzorku.

***Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:*** nisu prisutni u ušćuванom uzorku.

**Udbina – Sv. Jakov 2008.**  
**Gr. 210**



**Stupanj ušćuvanosti korteksa:** odličan.

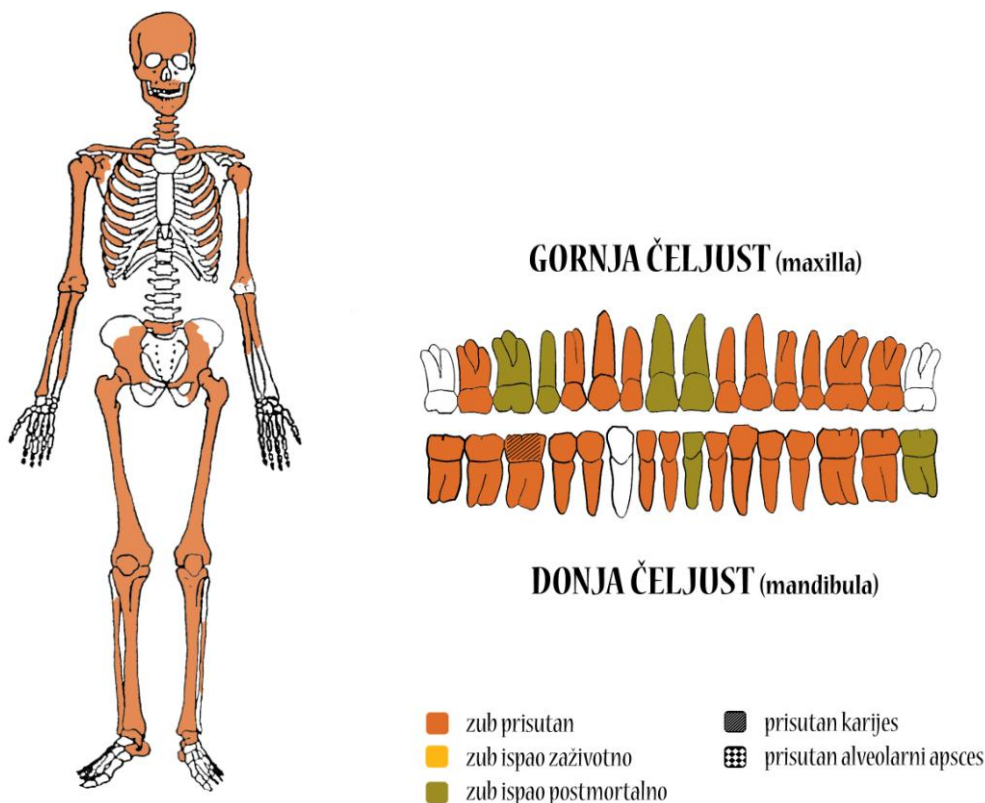
**Spol:** radi se o kosturu djeteta.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 6,5 do 7,5 godina. Starost je određena na temelju dimenzija dugih kostiju.

**Patološke promjene:** nisu prisutne u ušćuванom uzorku.

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** nisu prisutni u ušćuванom uzorku.

Udbina – Sv. Jakov 2008.  
Gr. 211



**Stupanj ušćuvanosti korteksa:** dobar.

**Spol:** ženski, na temelju: 1) morfologije lubanje koja pokazuje okomito čelo i slabo razvijeno zatiljno područje, 2) morfologije donje čeljusti koja ima malu, špicastu bradu sa slabo izraženim *tuberculum mentale* i velikim kutom donje čeljusti, 3) morfologije zdjelice koja pokazuje izrazito široki gornji veliki sjedni urez (*incisura ischiadica major*), i 4) opće gracilnosti kostiju.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 50 do 55 godina. Morfologija aurikularne plohe na stražnjem dijelu lučnog grebena zdjelice odgovara sedmom stupnju po klasifikaciji Lovejoya i sur. (1985.), što odgovara starosti od 50 do 55 godina.

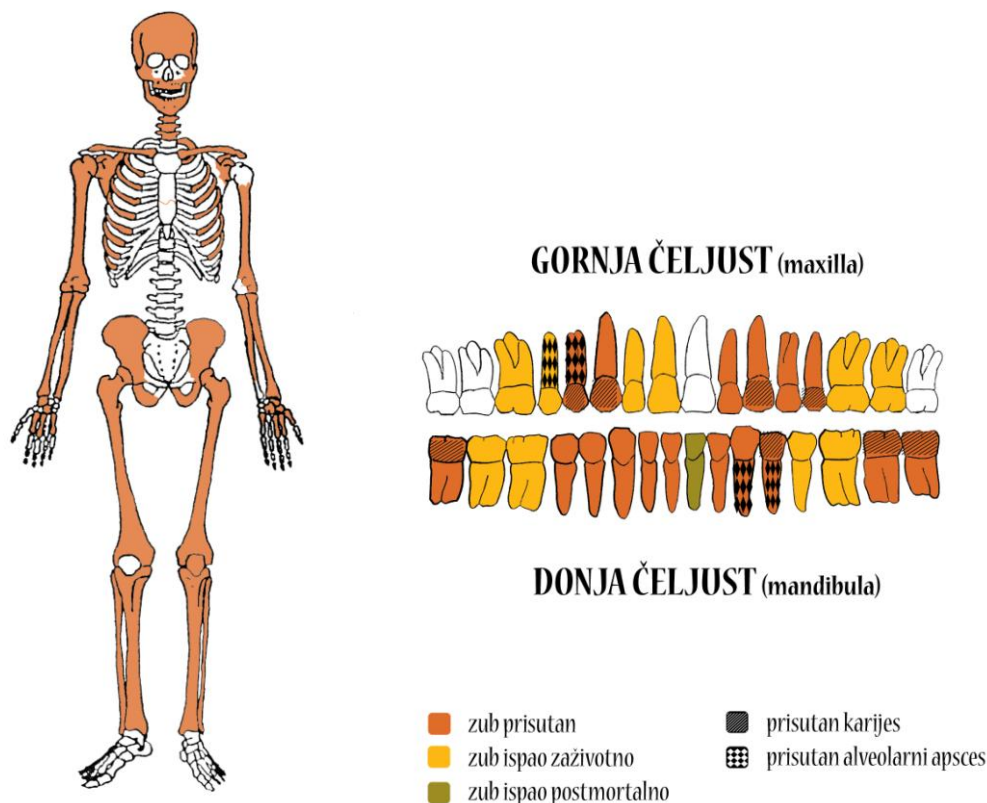
**Patološke promjene:** blagi degenerativni OA prisutan je na lijevom ramenu, koljenima i 3. vratnom kralješku. Blagi zarasli periostitis prisutan je na goljeničnim kostima. Na zubima su prisutni hipoplastični defekti (slika 8).

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** nisu prisutni u ušćuванom uzorku.

**Slika 8.** Primjer hipoplastičnih defekata na zubima.



**Udbina – Sv. Jakov 2008.**  
**Gr. 212**



**Stupanj ušćuvanosti korteksa:** vrlo dobar.

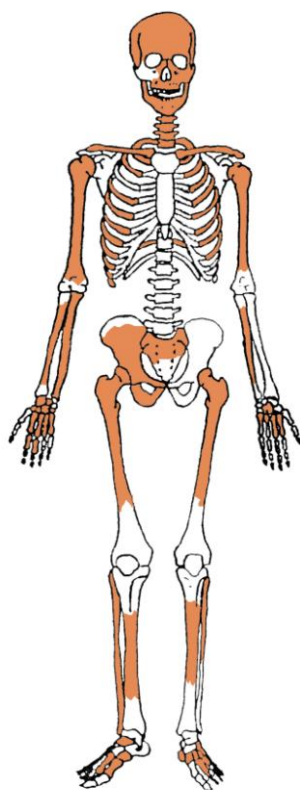
**Spol:** muški, na temelju: 1) morfologije zdjelične kosti koja pokazuje izrazito uski gornji veliki sjedni urez, usko tijelo preponske kosti, široku zglobnu čašicu (*acetabulum*) i okomito orijentiranu bočnu kost, 2) morfologije lubanje koja pokazuje zakošeno čelo, hrapavo i jako razvijeno zatiljno područje i velike mastoideuse, 3) morfologije donje čeljusti koja ima veliku, široku bradu s jako izraženim *tuberculum mentale*, širokim granama i gotovo okomitim kutom donje čeljusti, i 4) opće robusnosti kostiju.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 45 do 50 godina. Morfologija aurikularne plohe na stražnjem dijelu lučnog grebena zdjelične kosti odgovara šestom stupnju po klasifikaciji Lovejoya i sur. (1985.), što odgovara starosti od 45 do 50 godina.

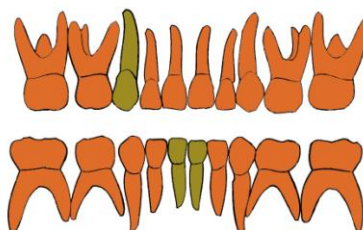
**Patološke promjene:** blaga zarašla ektokranijalna poroznost prisutna je na tjemenim i zatiljnoj kosti. Blagi degenerativni OA prisutan je na ramenima, lijevom kuku i desnom koljenu. Antemortalna, dobro zarašla fraktura prisutna je na 4. lijevom rebru; trauma se očituje po remodeliranom kalusu.

**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** prisutan je fragment životinjske kosti.

Udbina – Sv. Jakov 2008.  
Gr. 213



GORNJA ČELJUST (maxilla)



DONJA ČELJUST (mandibula)

- |   |  |
|---|--|
| <span style="color: orange;">■</span> zub prisutan          | <span style="background-color: black; color: black;">■</span> prisutan karijes   |
| <span style="color: yellow;">■</span> zub ispao zaživotno   | <span style="background-color: black; border: 1px solid black; display: inline-block; width: 10px; height: 10px; vertical-align: middle;"></span> prisutan alveolarni apsces |
| <span style="color: green;">■</span> zub ispao postmortalno |  |

**Stupanj uščuvanosti korteksa:** odličan.

**Spol:** radi se o kosturu djeteta.

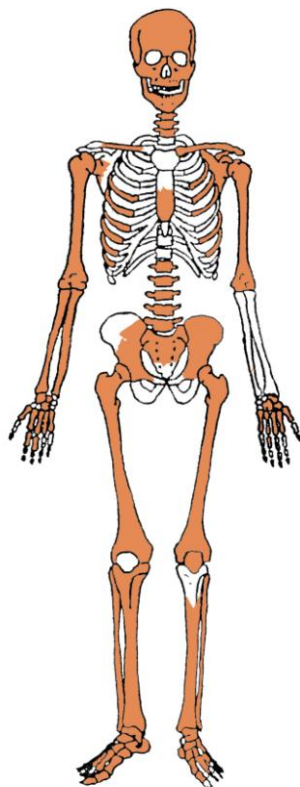
**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 3,5 do 4,5 godine. Starost je određena na temelju kronologije nicanja i rasta mliječnih i trajnih zuba.

**Patološke promjene:** nisu prisutne u uščuvanom uzorku.

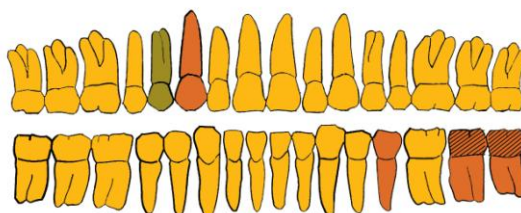
**Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:** nisu prisutni u uščuvanom uzorku.



**Udbina – Sv. Jakov 2008.  
Gr. 214**



**GORNJA ČELJUST (maxilla)**



**DONJA ČELJUST (mandibula)**



**Stupanj uščuvanosti korteksa:** dobar.

**Spol:** muški, na temelju: 1) morfologije zdjelične kosti koja pokazuje izrazito uski gornji veliki sjedni urez, široku zglobnu čašicu (*acetabulum*) i okomito orijentiranu bočnu kost, 2) morfologije lubanje koja pokazuje zakošeno čelo, hrapavo i jako razvijeno zatiljno područje i velike mastoideuse, 3) morfologije donje čeljusti koja ima veliku, široku bradu s jako izraženim *tuberculum mentale*, širokim granama i gotovo okomitim kutom donje čeljusti, i 4) opće robusnosti kostiju.

**Starost u trenutku smrti:** doživljena starost u trenutku smrti procijenjena je na 55 do 60 godina. Morfologija aurikularne plohe na stražnjem dijelu lučnog grebena zdjelične kosti odgovara osmom stupnju po klasifikaciji Lovejoya i sur. (1985.), što odgovara starosti od 55 do 60 godina.

**Patološke promjene:** blagi degenerativni OA prisutan je na ramenima, laktovima, kukovima i koljenima. Umjereni degenerativni OA prisutan je na 5. i 6. vratnom te 1., 2., 3., 4. i 5. slabinskom kralješku. Jaki degenerativni OA prisutan je na distalnim zglobnim plohama palčanih kostiju. Blagi aktivni periostitis prisutan je na goljениčnim kostima. Antemortalna, dobro zarasla fraktura prisutna je na 1. metakarpalnoj kosti ruke; trauma se očituje po remodeliranom kalusu. Antemortalna posjekotina prisutna je na gornjoj i donjoj čeljusti;

dijagonalno je zahvatila lijevu stranu gornje i desnu stranu donje čeljusti; uslijed udara oštrobriđnim predmetom na gornjoj čeljusti nedostaje dio kosti veličine 35×12 mm, a pod istim uvjetima nastradala je i donja čeljust – nedostaje dio kosti od centralnog sjekutića do prvog pretkutnjaka (slika 9). Na zubima su prisutni hipoplastični defekti.

*Asocirani materijalni ostaci ili životinjske kosti:* nisu prisutni u ušćivanom uzorku.

**Slika 9.** Antemortalna posjekotina na desnoj strani donje čeljusti.

